

ЛЬВІВСЬКА
МІСЬКА
РАДА

ЛЬВІВ у 2013

ЗМІСТ

Вступ..... 5

Соціальний портрет Львова..... 6

Економічна сфера..... 11

Міська господарка..... 29

Гуманітарна сфера..... 44

 Освіта і наука 46

 Культура національна пам'ять..... 54

 Охорона здоров'я..... 62

 Соціальна сфера і громадський сектор..... 63

 Церква..... 67

Список використаних джерел..... 68

Над проектом працювала команда Інституту міста:

- Олександр Кобзарев,
- Мар'яна Малачівська-Данчак,
- Інга Козлова,
- Роман Пагулич,
- Мар'яна Зуб (дизайн та верстка).

Львів у 2013 році: підглядаючи у майбутнє

Спрогнозувати майбутнє — справа, мабуть, одна з найцікавіших, однак все ж найбільш невдячних. Слідуючи поривам людської цікавості дізнатись: «а що ж буде завтра?», Інститут міста вирішив реалізувати експериментальний проект «Львів у 2013 році».

До реалізації проекту були залучені львівські експерти з різних галузей, які ми умовно поділили на три сфери: економіка, гуманітарна сфера та міська господарка. Під час інтерв'ю, які ми почали проводити наприкінці листопада, експертам було достатньо складно говорити про перспективи Львова, адже було і залишається багато зовнішніх чинників, які впливатимуть на ситуацію у місті. Це і післявиборчі перипетії, поділ зон впливу, формування уряду, світова економічна криза, яка затягувала у свої тенета Україну та заявляла про себе українцям гривневими коливаннями.

Тим не менше, ми побудували інтерв'ю у такому форматі, аби довідатися плани та міркування осіб, які є впливовими та добре обізнаними у сфері своєї діяльності та працюють над тим, щоб змінювати Львів та робити його кращим.

Для того, щоб краще проілюструвати ситуацію, ми наповнили прогноз додатковою інформацією: статистичними даними, результатами соціологічних досліджень тощо.

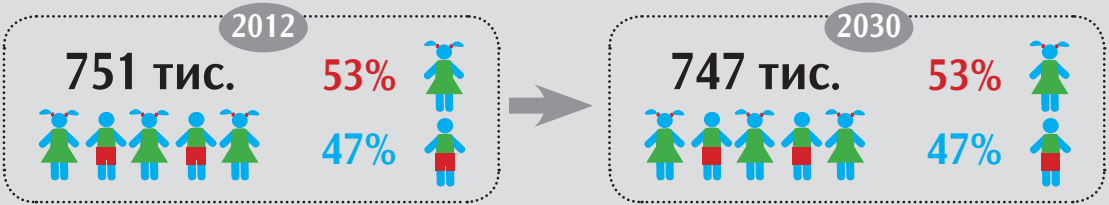
Отож, чого чекати від 2013 року? В Україні залишається 2 роки до президентських виборів, тому цілком ймовірно, що після деякого перепочинку від парламентських виборів розпочнеться президентська виборча кампанія. Таким чином, скоріш за все, для українців цей рік пройде під тим же ж гаслом: «Руїну подолано, стабільність досягнуто». Львів'яни, безумовно, не уникнуть дивідендів від уже традиційного заганняння держави у стабільність.

Позатим, чи вдасться Львову у 2013 році абстрагуватись від атрибутів удаваної стабільності і провадити курс власного розвитку? У інтерв'ю з експертами Ви зможете віднайти відповіді на це питання.

Проте попереду два роки до виборів міського голови та депутатського корпусу, що, безумовно, матиме відбиток на життя міста. Політичні суперечки у Львові, скоріш за все, матимуть продовження, оскільки сценарій об'єднання проти спільного зовнішнього ворога не спрацював і, зважаючи на склад нового парламенту, вже і не спрацює. Та у нашому прогнозі ми будемо оминати політику, хоча і розуміємо, що вона цікавиться усіма сферами життя, а зосередимо увагу на економіці, гуманітарній сфері та міській господарці.

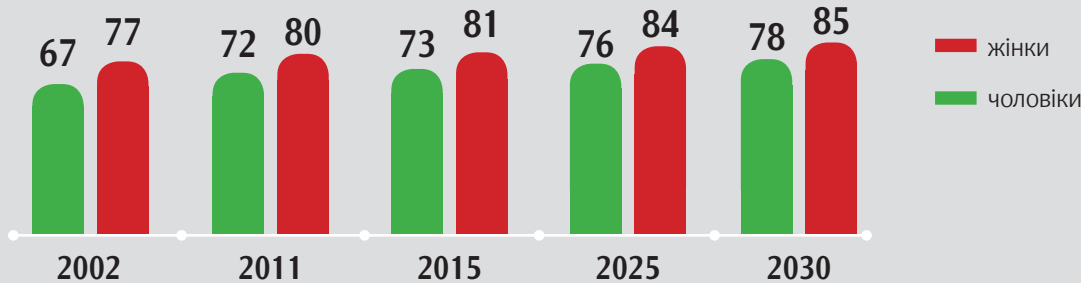
Мар'яна Малахівська-Данчак, керівник програми аналізу та досліджень КУ Інститут міста

Кількість населення та статевий склад¹

До 2014 р. буде простежуватись тенденція до скорочення кількості населення. Згодом протягом наступних 7-8 років кількість населення буде залишатись практично незмінною із незначним збільшенням (до 2 тис.). А уже після 2022 р. населення міста буде скорочуватись і у 2030 р. становитиме дещо більше 746,5 тис. осіб.

Середня тривалість життя²

Існує великий розрив у тривалості життя чоловіків та жінок у Львові. Статистичні дані за 2002 р. фіксували різницю у 10 років між середньою тривалістю життя чоловіків та жінок (жінки жили на 10 років більше). Такі життєві чинники як паління, вживання алкоголю та небезпечні умови праці, які більше притаманні способу життя чоловіків, відповідають за це.

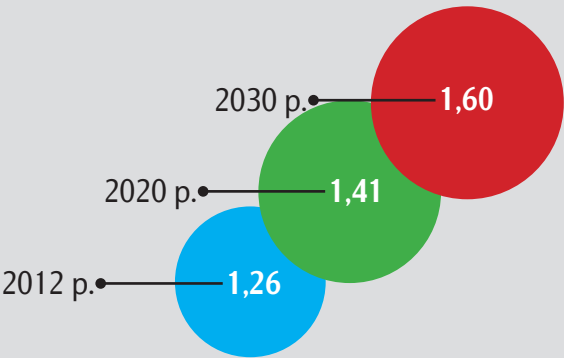
Здоровіший спосіб життя та кращі медичні технології і ліки призведуть у майбутньому до зростання тривалості життя серед обох статей. Припускається, що ця тенденція триватиме протягом прогностичного періоду, а у 2030 році розрив у тривалості життя залишиться відносно стабільним, на рівні 7,23 років. Дещо меншою мірою збільшиться середня тривалість життя жінок і становитиме 85 років, а тривалість життя чоловіків зросте істотніше (враховуючи попередні тенденції) і складатиме 77,8 роки.

Нижче у Таблиці наведені порівняння середньої тривалості життя у Львові з даними по Україні та Європі станом на 2011 р.

Місцевість	Загальна середня тривалість життя	Середня тривалість життя для чоловіків	Середня тривалість життя для жінок
Львів	76	71,5	80
Україна	68	62	74
Польща	75,5	71	80
Росія	68	62	74
Європа	75	71	79
Східна Європа	70	64	75
Швейцарія (країна з найбільшою тривалістю життя в Європі)	81,5	79	84
Світовий показник	68	66	70

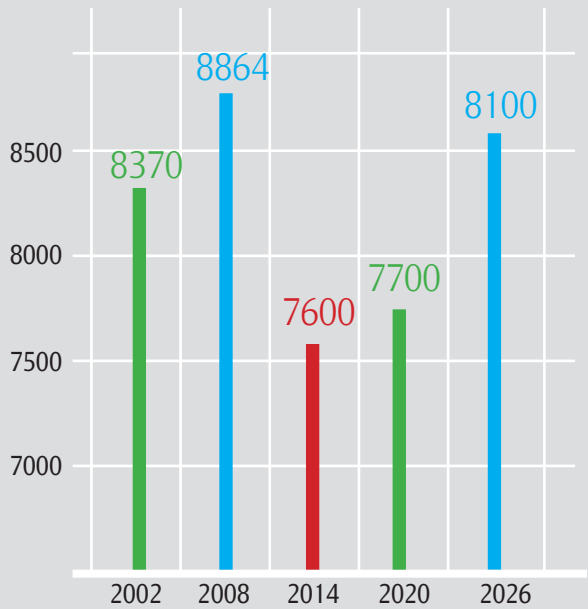
Народжуваність²

СКН = середня кількість дітей, народжених однією жінкою протягом життя

За останні 10 років СКН зріс на 16%, однак залишається на невисокому рівні. Для природного відновлення населення (тобто щоб кількість народжених дітей компенсувала кількість смертей), СКН повинен дорівнювати 2,1

Смертність²

У період з 2000 до 2008 рр. спостерігалось збільшення щорічної кількості смертей у місті (із 8312 до 8884 особи). У наступні 3 роки до 2011 р. смертність скоротилась майже на 1000 осіб і становила 7892 осіб. Проте уже із 2012 р. рівень смертності знову буде зростати і згідно з нашим прогнозом у 2030 р. сягне 8489 особи.

Матеріальний стан³

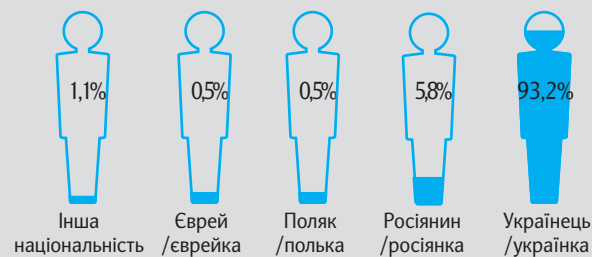
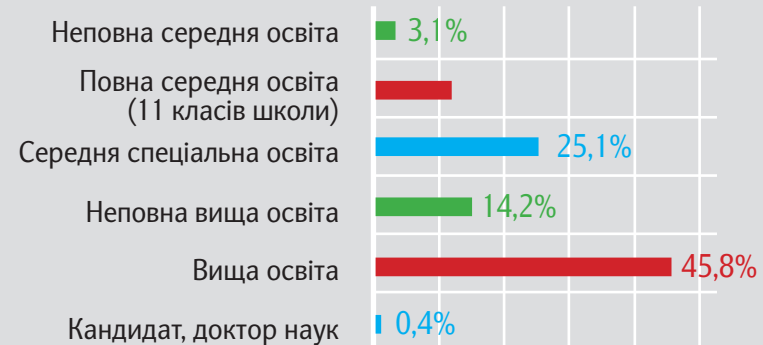
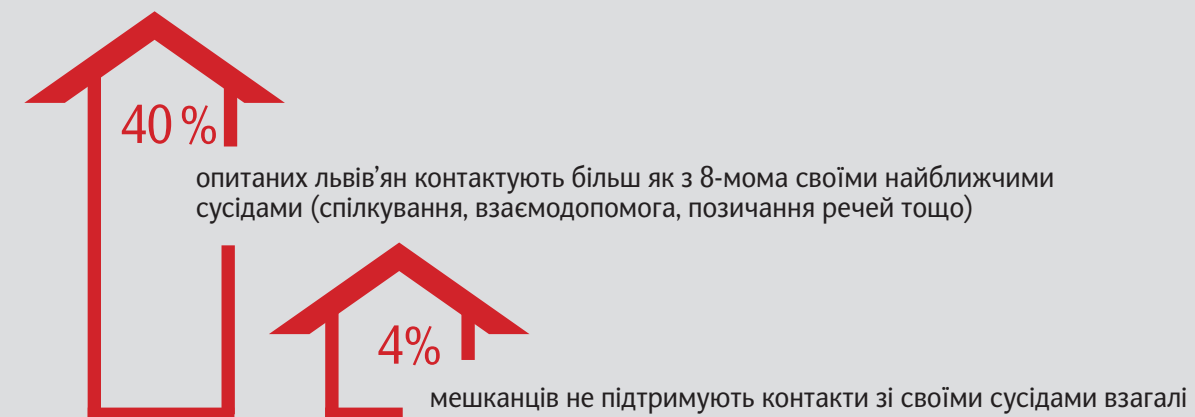
Відповідь	%
Змушені заощаджувати на харчуванні.	18,7%
Вистачає на харчування. Для купівлі одягу, взуття потрібно накопичувати або позичати.	26,6%
Вистачає на харчування й необхідний одяг, взуття. Для таких покупок як гарний костюм, мобільний телефон, порошок потрібно накопичувати або позичати.	31,4%
Вистачає на харчування й необхідний одяг, взуття, інші покупки. Але для купівлі дорогих речей (таких як телевізор, холодильник) потрібно накопичувати або позичати.	17,7%
Вистачає на харчування й необхідний одяг, взуття, дорогі покупки. Для таких покупок як машина, квартира потрібно накопичувати або позичати.	5,1%
Будь-які необхідні покупки можу зробити в будь-який час	0,5%

Середньомісячна заробітна плата (станом на поч.2012 року)⁴

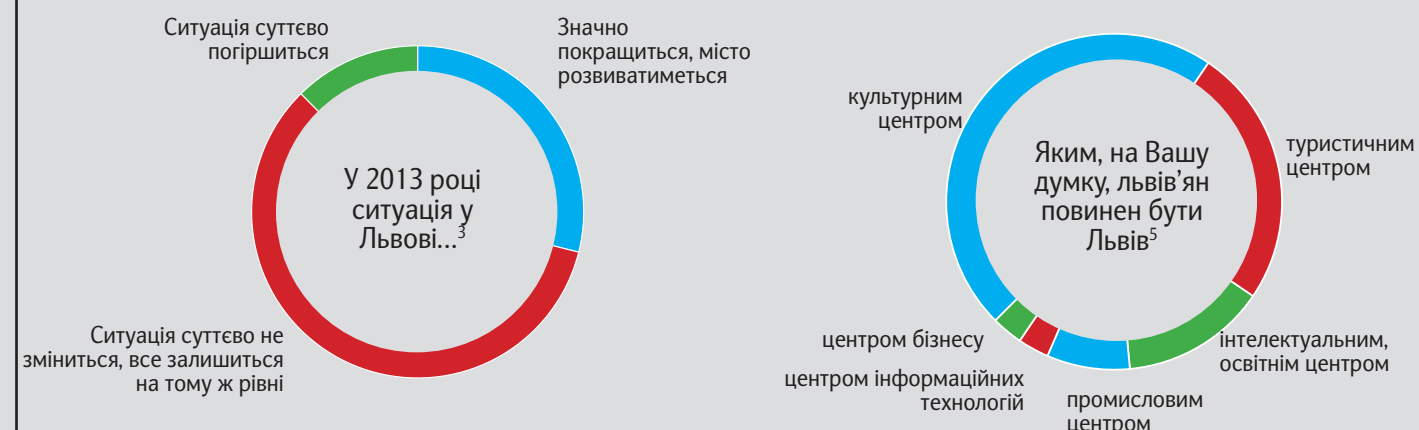
Частки доходу, яку витрачають на харчування³

Національність⁵Освітній рівень львів'ян³Здоров'я та спорт⁶Основний рід занять³Віросповідання⁵Спілкування з сусідами⁶

Практики соціальної активності

Міграція (бажання переїхати)⁶

Бачення Львова

Розвиток всупереч: буде чи не буде?

Ще у 2008 році було визначено нішу, яку повинен займати Львів. У стратегії конкурентоспроможності було задекларовано розвиток міста як туристичного центру та центру інформаційних технологій. За останні п'ять років місто почало укріплюватися в обраній ніші — збільшилася кількість туристів, які приїжджають у місто, розвинулася готельно-ресторанна інфраструктура, Львів увійшов до 30 найпривабливіших міст світу для розвитку IT — сфери, успішно проведено чемпіонат Європи з футболу «Євро-2012».

Попри безумовні амбіції Львова інтенсивно розвиватися у обраному напрямку існує чимало чинників, які визначатимуть економічну ситуацію міста у 2013 році.

Передбачається, що цей рік буде складним не лише для України, але й світу загалом. Директор департаменту боргової та міжнародної фінансової політики Міністерства фінансів України Галина Пахачук прогнозує, що 2013 рік може виявитися складнішим для світової економіки, ніж кризовий 2008-й. У даному ж випадку перевагою для Львова є незалученість України до системи важливих економічних відносин, «мовляв, втрачати і так нічого». Один із експертів-учасників прогнозу «Львів у 2013 році» Марк Зархін зазначає, що така ситуація може бути вигідною для нашого міста, оскільки збіднілий європейський турист шукатиме місць з «демократичнішими» цінами на відпочинок. Любомир Зубрицький, голова Ради з питань конкурентоспроможності переконаний, що туризм є потужним двигуном розвитку Львова і він продовжуватиме розвиватись у 2013 році. «Наш прогноз на 2013 рік: збільшення на 13–15 відсотків кількості туристів», — ділиться планами Надія Радіоненко, начальник управління туризму Львівської міської ради. Незважаючи на те, що ключовими туристичними ринками для Львова визначені Україна, Росія, Польща та Німеччина, Андрій Худо, співвласник Холдингу емоцій «!Фест» вважає, що у 2013 році потрібно працювати над залученням туристів із Середньої Азії, Китаю та Японії. «Про нас там не знають, і нашим завданням є донести, що ми є, і ми цікаві, і спробувати запросити їх сюди». Неодмінною умовою розвитку туризму у місті є якісний ресторанний сектор. Вардкес Арзуманян, засновник мережі авторських ресторанів «Рестарон», зазначає, що «...ресторанний ринок на даний

час у Львові — перенасичений, окрім того, він розвинений дистрофічно — центральна частина перенасичена, а «спальні» райони мають резерв, і я думаю, що в наступному році з'являться проекти поза межами центральної частини міста».

Експерти прогнозують зниження інвестиційної привабливості України у наступному році. За підсумками четвертого кварталу 2012 року Європейська Бізнес Асоціація погіршила Індекс інвестиційної привабливості України до 2,12 балів з 5 можливих — це найнижчий показник за останні 4 роки. І це незважаючи на те, що в Україні проводився чемпіонат «Євро-2012». Такі тенденції не можуть не вплинути на інвестиційну привабливість Львова, яка станом на 1 жовтня 2012 р. вимірювалася обсягом прямих іноземних інвестицій, вкладених в економіку міста, на рівні 1081,3 млн. дол. США. Зважаючи на те, що інвестори зацікавлені у конкретних об'єктах та умовах, у Львова все ж є перспективи пересилити своїми інвестиційними перевагами політичну нестабільність у державі, невизначеність зовнішньої інтеграції України та корумпованість. Так, Тарас Юринц, заступник Голови Правління Західноукраїнської філії Європейської бізнес-асоціації, директор ТОВ "Гульдманн — Україна" прогнозує, що «...нам вдасться знайти і залучити щонайменше одну велику компанію, яка відкриє центр бізнес-послуг саме в нашому місті. Досвід Nestle, яка почала працювати 2 роки тому, має бути повторено та помножено».

Ще однією негативною тенденцією, яка очікує Україну наступного року будуть масові звільнення працівників, оскільки через економічну кризу підприємцям доведеться оптимізувати витрати. Для середньостатистичного львів'янина ситуація також може ускладнитися. «Якщо будуть продовжуватись ті тенденції, які мали місце в 2012 році, то кількість безробітних збільшиться», — зазначає Олег Рісний, директор Львівського міського центру зайнятості.

Світова та загальнодержавна ситуація у 2013 році обіцяє багато викликів для Львова, які можуть стати як стримуючими, так і стимулюючими. Яким буде Львів у поточному році? Інститут міста спробував скласти картину міського життя з думок експертів.

Мар'яна Малачівська-Данчак, керівник програми аналізу та досліджень КУ Інститут міста

Багатовекторність Львова як козир

30!

Львів визнано одним із 30 найпривабливіших міст світу для розвитку ІТ-сфери (за даними міжнародної аудиторської компанії KPMG)¹

Кількість туристів, які відвідали Львів протягом 2012 року, становить 1400 тис. чол.²

«Якщо говорити про економіку — 2013 рік буде достатньо складним. Ті дані, які ми отримали при вивченні статистичних даних по Україні і результатів окремих опитуваннях, які ми проводили серед львівських підприємців вказували на те, що вони оцінюють ситуацію дещо песимістично. На їхню думку, у 2012 ситуація погіршилася в порівнянні з 2011, а у 2013 не очікується якихось позитивних проривів, відповідно, крім того, накладається загальна ситуація, пов'язана з очікуванням другої хвилі світової кризи — дехто каже, що вона вже настала, дехто її все ще чекає, але певний її вплив ми на собі відчуємо. Також труднощі пов'язані з новим державним бюджетом, який критикують за згортання багатьох соціальних програм і програм, які мали б стимулювати розвиток підприємництва.

Все ж, позиція Львова, в порівнянні з іншими містами України, є досить непоганою. Справа в тому, що Львів, на відміну від інших міст, має досить диверсифіковану економіку, тобто в нас немає єдиної системоутворюючої галузі, як, наприклад, на сході України. У нас є дуже багато різних, пропорційно розвинутих напрямків бізнесу. Є окремі види діяльності, які, не зважаючи на складні умови, продовжують демонструвати відчутне зростання і мають потенціал бути рушіями розвитку для міста. Я маю на увазі сфери туризму й інформаційних технологій. На сьогодні все частіше в міжнародних оглядах Львів згадується як потужний центр ІТ-технологій, і наші компанії багато роблять для того, щоб така інформація з'явилась завдяки якісній роботі. Тому я думаю, що наступний рік пройде для Львова в різнонаправлених курсах — частина галузей перебуватиме у важкому становищі, пов'язаному

зі стагнацією, інші ж матимуть шанс на потужне зростання. Галузі, які не прийнято зараховувати до економіки, такі як культура, наприклад, теж мають шанси отримати імпульс до росту, це пов'язано з розвитком туристичної привабливості міста.

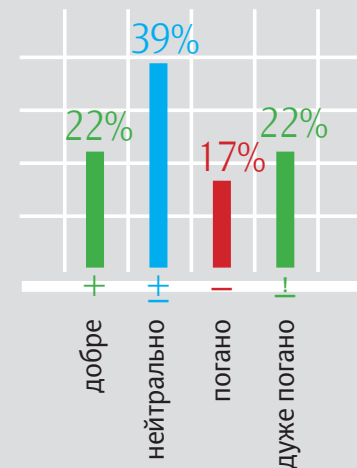
Говорячи безпосередньо про інвестиції, більшість міжнародних оглядачів відзначають погіршення інвестиційних умов в Україні також знизився рейтинг платіжоспроможності нашої країни. Водночас, міста з кожним роком стають більш активними в самостійній роботі по залученню інвестицій, вони розуміють, що залучення інвестицій в державу в цілому — це дещо неправильний підхід, тому що інвестор вкладає кошти в конкретний об'єкт на конкретній території. І я думаю, що 2013 буде роком, коли міста, регіони все більше і більше будуть розуміти перевагу саме такого підходу. Кристалізація найкращих пропозицій і їхнє окреме просування буде, напевно, трендом 2013 року. Львів представляв ще в 2012 році проект «Індустріальний парк» в Рясне-2 в рамках кампанії, яку проводила агенція по залученню інвестицій — там є плани з розвитку інфраструктури, з управління цим індустріальним парком. Це дуже важливий крок, адже ми не лише говоримо «приїжджайте і вкладайте гроші у Львів», а пропонуємо конкретний об'єкт. Такі тенденції поширюватимуться. Те, що ми є цікавим ринком в середньо терміновій перспективі, — це безумовно. Треба концентруватись на конкретних перевагах і працювати над покращенням загальної ситуації в країні, оскільки це так само десь впливає на рішення інвестора».

Олександр Кобзарев, в.о. голови правління КУ «Інститут міста»

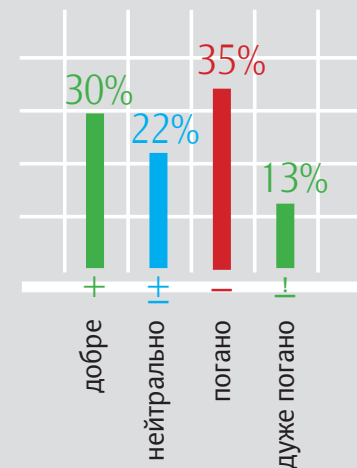
Прямі іноземні інвестиції у м. Львів³

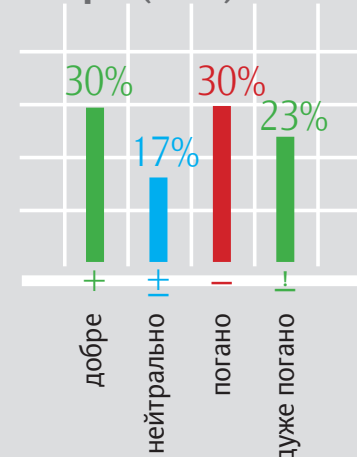
Оцінка інвестиційного клімату у львівському регіоні⁴

Оцінка інвестиційного клімату для компанії у порівнянні з попереднім роком⁴

Очікування щодо інвестиційного клімату на наступний рік (2013)⁴

Львів у контексті економічної ситуації в Україні

«Існує два сценарії розвитку подій у 2013 році. Один із них передбачає, що відбудеться певна радикалізація як в політичному плані, так і в економічному.

У політичному плані ймовірним є сценарій перевиборів на рівні міста: або ж міського голови, або ж міської ради, що призведе до суспільної турбулентності і нестабільності, замороження і припинення реалізації багатьох важливих проектів соціально-економічного розвитку міста.

В економічному плані можливою є девальвація гривні, хоча ніхто не знає і не може спрогнозувати дії як Національного банку, так і Уряду України. Зрештою, від переговорів з МВФ і буде залежати «здоров'я» і економічний стан країни і фінансових ринків на наступний рік. Якщо домовляться з МВФ, то можна буде розраховувати на якусь певну стабільність, зокрема і національної валюти, але, якщо — ні, то наслідки можуть бути різними. Очевидно, що тоді буде розвиватися зближення в економічному і політичному плані з Росією. Це можливий варіант — вступ в Митний союз, але це вже зовсім інший вектор розвитку держави, який на наш регіон матиме досить негативний вплив. Все-таки більшість людей на заході мають євроінтеграційні сподівання.

Якщо говорити про сферу залучення інвестицій — вона, і це підтверджує нещодавня стаття Хорхе Зукоскі, президента американської торгово-промислової палати, всі інвестори сьогодні очікують того, яким шляхом піде Україна. Чи це буде митний союз, і відповідно, східний напрям, чи це євроінтеграція, що передбачає швидке підписання договору про асоціацію і договору про вільну торгівлю вже в листопаді цього року на одному з самітів ЄС. Нам би дуже хотілося, щоб це був другий сценарій. Дуже важливо, щоб про чіткість і визначеність нашої держави в цьому напрямку було задекларовано вже найближчим часом. Зараз такий дуже кульмінаційний період, в який політичне керівництво держави має власне визначитись і відкрито задекларувати наміри».

Сергій Кіраль, начальник управління зовнішньоекономічних відносин та інвестицій Львівської міської ради

Пріоритетні напрямки інвестування³

фінансова діяльність

операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям

виробництво та розподілення електроенергії, газу, води

виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів

Торгівля

Позитивні зрушення для Львова

на 13,8%
зросла сума боргу

станом на 1 листопада
2012 року порівняно з
початком року загальна
сума боргу з виплати за-
робітної плати зросла
на 4,7 млн.грн³

1108 грн.

Прожитковий мінімум
на одну особу в держав-
ному бюджеті України у
розрахунку на місяць з 1
січня 2013 року⁵

Робити якісь заяви про погіршення економічної ситуації у Львові підстав немає, але вона залежить від багатьох державних чинників — місто не може існувати окремо в структурі економіки України. Економічна ситуація залежить від курсу валют, співпраці з Міжнародним Валютним Фондом, у значній мірі від цін на енергоносії, росту інфляції. Будемо сподіватись, що економіка в місті буде розвиватись у порівнянні з розвитком держави більш стабільно, без різких стрибків вгору-вниз.

Якщо розглядати місто окремо, то є ще кілька чинників. Перший — заборгованість по заробітній платі як державних, комунальних, так і приватних підприємств. Також обов'язково мусимо врахувати ситуацію, яка склалася з перерахунком коштів через держказначейство. Якщо підрядник виконує певний обсяг робіт, за які повинен отримати кошти з міського бюджету, і не може їх одержати впродовж довшого періоду часу, відповідно він не розрачується зі своїми працівниками і не сплатить податки. Чому я згадую про це? Відомо, що податок з доходів фізичних осіб в бюджеті міста — це майже 85%. Тобто від рівня заробітної плати, вчасного її отримання і сплати податку на заробітну плату залежить функціонування працівників соціальної сфери, бюджетних установ і в великій мірі, виконання повноважень, делегованих державою. Йдеться про освіту, охорону здоров'я, соцзахист. Другий чинник — отримання субвенцій від державного бюджету — чи

зможуть як комунальні підприємства, так і мешканці в повній мірі виплатити заробітну плату та розрахуватись за спожиті енергоносії.

Що стосується підприємництва. Якщо аналізувати ситуацію, яка була в 2012 році, то можна стверджувати, що підприємництво невеликими темпами, але розвивається. Перший фактор — це збільшення доходів від єдиного податку як юридичних, так і фізичних осіб. І другий — це реєстрація, яка має позитивне сальдо. Тобто кількість зареєстрованих і тих, що припинили свою діяльність — більше 2,5 тисяч суб'єктів. У кінці 2012 року великою проблемою було переєструвати чи змінити КВЕД в реєстраційній палаті, були здійснені нововведення по електронній звітності — вони вже всі стабілізувалися. Електронною звітністю скористалися майже 90% суб'єктів господарювання. Тобто тут немає якихось негативних явищ, які б псували підприємницький клімат. Позитивним є той факт, що з кожним роком в місті стає усе більше туристів і це впливає на розвиток сфери послуг, а отже, на розвиток малого і середнього бізнесу.

Стосовно промисловості. Ми не можемо сподіватися на значний приріст промислового виробництва в 2013 році, адже кардинальних змін — підґрунття для цього процесу не відбулося. Тобто місто має 2 пріоритети — туризм і ІТ. Але все ж таки темп приросту промислового виробництва в нас позитивний. Добрим показником є те, що Концерн «Електрон» в 2013 р. презентуватиме

новий трамвай та тролейбус, вироблений у Львові. Тобто є перспектива, яка може дати поштовх нашій промисловості, плюс минулого року відкрилось нове підприємство «CVG Україна», яке з 2013 вже буде сплачувати податки до бюджету міста. Це інвестор, який прийшов у місто, який працює, і, сподіваємось, збільшить кількість робочих місць. До речі, як для промисловості, так і для підприємництва у Львові спостерігається позитивна динаміка створення робочих місць.

Ще один проект, в рамках якого ми повинні здійснити певні кроки по нормативно-правовій базі — створення технопарку ІТ-виробництва на території летовища. Це буде бізнес-центр, можливо, місце для кол-центру, тобто це також залучення коштів, створення нових робочих місць. Також це є залучення інвестицій до міста Львова.

Існують великі сподівання щодо реалізації проекту створення індустріального парку в Рясному. Якщо він буде реалізований, то там будуть представлені екологічно чисті види промислового виробництва. Інвестори, які там працюватимуть, зможуть отримати певні преференції, затверджені на загальнодержавному рівні. Однак тут багато як чинників, за які відповідає місто, так і таких, за які відповідає держава.

Щодо того, що ми обов'язково маємо реалізувати у 2013 році — це заходи щодо енергозбереження. По-перше, отримання кредитних коштів від Європейського банку реконструкції і розвитку для «Львівтеплоенерго». По-друге, співпраця з Північним інвестиційним

банком з «Львівводоканалом» на отримання кредитних коштів для реконструкції метантенків. Також йдеться про отримання дешевих кредитів на проведення і встановлення ІТП, що зменшить видатки міського бюджету на споживання теплопостачання в бюджетних закладах. Це дуже важливі речі, над якими ми повинні працювати кожного дня.

Ми плануємо по кожному структурному підрозділу завдання, які ставимо перед собою. Зараз формуємо основні пріоритети, заходи і показники ефективності, яких слід досягти. До прикладу, заплановано підготувати важливий документ спільно з департаментом містобудування — так зване зонування міста Львова, який буде частиною генерального плану забудови, і відповідно до нього ми б хотіли прив'язати концепцію розвитку торгівлі у місті Львові. Йдеться про розробку такого документа, який би не заважав підприємцю, а цілеспрямовано б йому допомагав. Також будемо працювати над тим, щоб затвердити схему розміщення зовнішньої реклами — так звана перспективна схема по вулицях. Продовження проекту щодо запровадження нових можливостей ВІ-системи, яка дозволяє приймати управлінські рішення з метою ефективного використання коштів наших комунальних підприємств, що обслуговують житловий фонд.

Ірина Кулинич, директор департаменту економічної політики Львівської міської ради

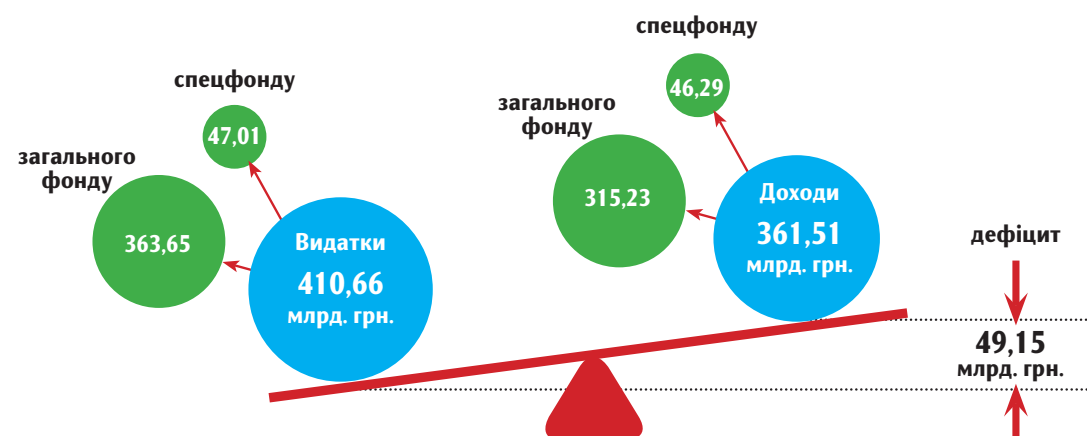
12 млн. грн.

коштуватиме новий
«Львівський трамвай»,
який вироблятиме спіль-
не українсько-німецьке
підприємство «Елек-
тронтранс», співзаснов-
ником якого є «Концерн-
Електрон»⁶

22,6 га

площа ділянки, яка зна-
ходиться у промисловій
зоні Рясне-2 та надана
в оренду на 30 років для
створення індустріально-
го парку міста Львова⁷

Державний бюджет⁵

Прогнозований курс гривні на кінець 2013 року⁸

	Реальний ВВП, приріст %	Курс гривні на кінець року, UAH/USD
Міжнародний валютний фонд	3,5	9,18
Світовий банк	3,5	н.д.
Кабінет Міністрів України	3,4	8,40
Консенсус-прогноз	2,9	8,81
Тиждень	-0,5	9

269,6 млн. \$

було залучено у підприємства Львова за січень-вересень 2012 р. Порівняно з січнем-вереснем 2011р. іноземних інвестицій надійшло у 4,2 раза більше³

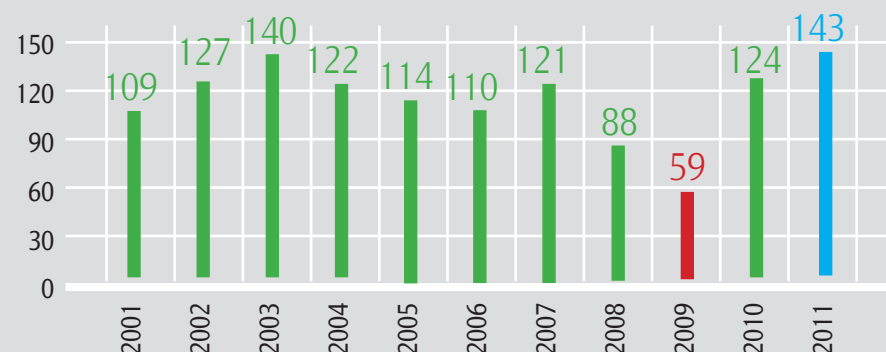
Перспективи по-львівськи

Міська економіка загалом потребує деякої реструктуризації. Львів залучає достатню кількість інвестицій, але куди вони залучаються? На сьогоднішній день тільки в середній і малий бізнес – в нас немає великого корпоративного сектора, абсолютно відсутній розвиток великих бізнесових структур – це великий недолік. Згідно зі статистикою, на сьогоднішній день іноземні інвестиції всі пішли в малий бізнес. Навіть на середній бізнес припадає набагато менша частка надходжень, а на підтримку холдингів чи компаній немає абсолютно нічого. І вони відсутні в структурі нашої міської господарки – це означає, що ми не маємо свого власного капіталу,

Колись ми мали розвинутий реальний сектор економіки, виробничі галузі. Нам потрібно зараз реструктуризовувати наше міське господарство в такому аспекті, щоб усі можливі потужності були достатньо використані. На базі діючих потужностей слід робити оновлення, залучати інвестиції для того, щоб впроваджувати інноваційні технології, тобто вести відповідну рекламну роботу не тільки щодо туризму, але й щодо розвитку машинобудування, галузей IT-індустрії, будівельної індустрії тощо.

Лідія Гринів, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки України Львівського національного університету ім. І. Франка

Динаміка інвестицій в основний капітал міста Львова³
(у % до попереднього року)

Інвестиції у місто

«Стратегія розвитку Львова базується на двох основних напрямках – туризм і бізнес-послуги.

Отож, очікую, що наступного року на вулицях міста відбуватиметься значно більше якісних та масштабних фестивалів і гості міста завжди зможуть знайти чим себе зацікавити, незалежно від того, в яку пору вони прийдуть до Львова. А після повернення додому, із захопленням розповідатимуть своїм друзям про яскраві враження від нашого міста.

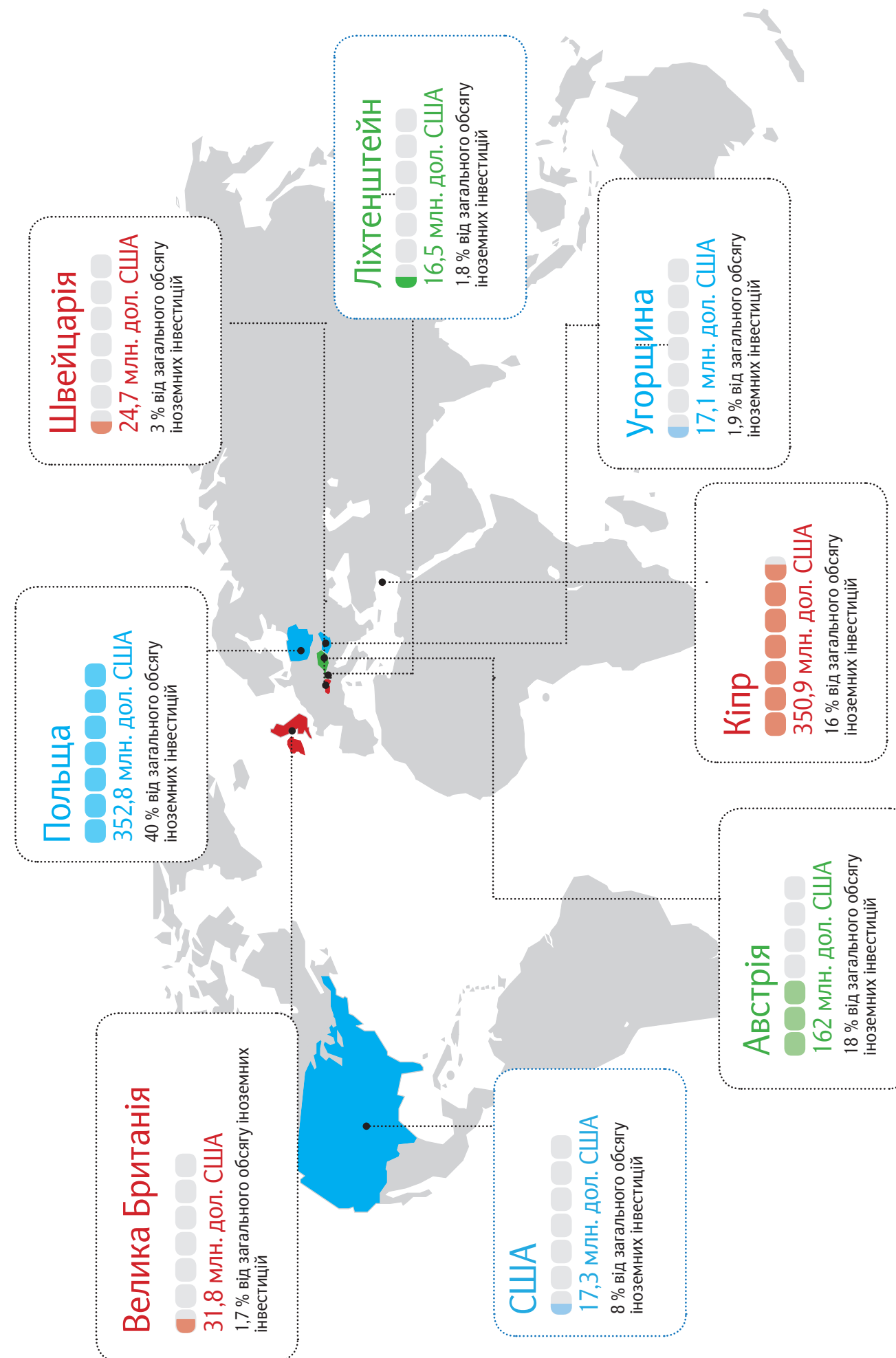
Зараз закордонні туристи мало знають про те, що є таке місто Львів, що сюди можна приїхати і гарно провести час. Тому відбуватиметься більш активна робота по промоції міста як за межами Львова, так і за межами країни. Буде

проведено більше промоційних заходів на провідних туристичних виставках, збільшиться присутність в Інтернеті, і місто Львів все більше буде відкривати себе світу як прихована перлина Європи.

Стан залучення інвестицій не стільки у Львові, але загалом в країні, є доволі низьким. Все ж сподіваюся, що нам вдасться знайти і залучити щонайменше одну велику компанію, яка відкриє центр бізнес-послуг саме в нашому місті. Досвід Nestle, яка почала працювати 2 роки тому, має бути повторено та помножено».

Тарас Юринц, заступник Голови Правління Західно-української філії Європейської бізнес-асоціації, директор ТОВ "Гульдманн – Україна"

Прямі іноземні інвестиції в економіку м. Львова за країнами (станом на 1 жовтня 2012р., млн.дол.США)³

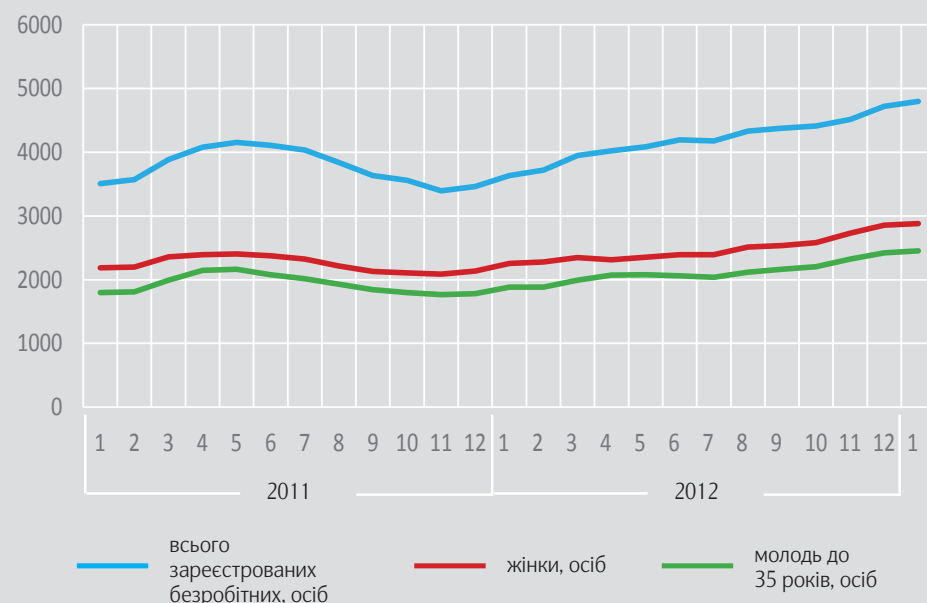

99 тис.

найманих працівників знаходяться у віці 15–34 років, що становить 34 % до облікової кількості штатних працівників⁹

З 1 січня 2013 року держава пообіцяла вносити дані про стажування у трудові книжки, що буде свідчити про наявний досвід роботи, хоча і безоплатний¹⁰

Динаміка зареєстрованого безробіття⁹
(січень 2001 - січень 2013)

Бути чи не бути «зайнятості» у Львові

«Якщо будуть продовжуватись ті тенденції, які тривали в 2012 році, то кількість безробітних, можливо, дещо збільшиться, адже на початок цього року було біля 3,5 тисяч безробітних, а на сьогодні – 4,5 тисячі. Тенденція збільшення продовжується щомісяця, і в жовтні, наприклад, до нас звернулися 1,5 тисячі мешканців Львова, хоча до того зверталися по 1 тисячі в середньому. Однією з причин таких негативних процесів є чисельність скорочених осіб з підприємств міста, яка теж зросла. І десь приблизно зросла на ту ж саму кількість – 1,1 тисяч чоловік. Так якщо за 10 місяців 2011 року було вивільнено з підприємств міста біля 1,5 тисяч осіб, то за цей самий період 2012 року – 2,6 тисячі, що на 1,1 тисячі більше, ніж попереднього року. Це десь відповідає тій пропорції, на яку збільшена кількість безробітних. Причому це не всі вивільнені, а лише ті, які вивільнились згідно офіційної процедури скорочення організації чи ліквідації підприємств, проте люди звільняються по різних статтях – за згодою сторін чи за власним бажанням, а згодом ці робочі місця ліквідуються. Такі випадки в статистику не потрапляють. Якщо так триватиме і надалі, до кінця 2013 року кількість безробітних може зрости до 5,5 тисяч.

Якщо говорити про запити від працевлаштувачів, то останнім часом найбільший попит на інженерні, інженерно-будівельні спеціальності і спеціальності в галузі ІТ-сфери, яка найбільше розвивається і є найперспективнішою зі всіх названих мною. Це напрямок, який потребує людей з вищою освітою. Ця тенденція збережеться і на 2013 рік. Також затребуваними будуть робітничі спеціальності, такі як газо- та електрозварювальники, токарі-фрезерувальники, машиністи спеціалізованої техніки (наприклад, екскаватори), водії категорій на великовантажні міжнародні перевезення. Це ті сфери, в яких зараз бракує спеціалістів. Найскладніше зараз знайти роботу економістам, юристам, менеджерам. Але це не означає, що їм потрібно перекваліфікуватись. Той, хто крім диплому має відповідні знання і навички, вдосконалюється і працює над собою, здобуває практичний досвід – відповідно він знайде собі роботу, незважаючи на високу конкуренцію. Рівень працевлаштування в цьому році – 38 %, це громадяни, які до нас звернулися і були протягом року працевлаштовані. Влаштованих за фактом – лівова частина, будемо сподіватись, ця тенденція збережеться і надалі».

Олег Рісний, директор Львівського міського центру зайнятості

Ринок праці: без особливих змін?

«На даний час ситуація на ринку праці є такою, що люди на здобуває досвід роботи чи кваліфікацію у певній галузі, й починає шукати кращого роботодавця – такого, який підвищує її оплату праці або створює кращі умови роботи. Більшість компаній декларують встановлений випробувальний термін для кандидата, який може становити до 6 місяців, і це пов'язано з часом, потрібним на оволодіння професією та проявлення всіх позитивних якостей даної особистості. На стадії двох років стажу відбувається етап переоцінки і у працівника виникає відчуття, що його недооцінюють, приміром, у матеріальному плані, і він починає шукати нову роботу. Особливо активно це відбувається в людей категорії віком до 30 років, які шукають кращих умов. У деяких випадках причиною пошуку нової роботи стає невиконання працевластувачем обіцяних пільг та умов кар'єрного росту. В цілому по ринку середніх, регіональних фірм спостерігається незнання умов законодавства щодо нарахування оплати праці, тобто може декларуватися оплата праці «брутто» з податками, а «на руки» виплачується менша сума. На такі речі слід звертати увагу персоналу в момент переговорів з працевластувачем.

Водночас є такі сфери зайнятості, які є дуже важкими і специфічними в пошуку, натомість це високооплачувана робота, на яку є великий попит від працевлаштувачів. Важко окреслити в короткому звіті особливості даних вакансій, але в цілому це є поєднання певної кількості ключових компетенцій, знань та досвіду роботи. Пошук таких кандидатів є цікавим «випробуванням» для рекрутера, коли застосовуються всі канали пошуку та процес може тривати більше одного календарного місяця.

Однією з основних негативних тенденцій на ринку праці є та, коли людина перекреслює попередні досягнення і йде, до прикладу, працювати продавцем-консультантом, бо там платять стабільні гроші. Людина зрікається свого диплому та спеціальності і йде легким шляхом. Часто трапляються випадки, коли у резюме зазначаються декілька спеціальностей, приміром, няні і викладача. Це означає, що людина шукає хоча б якусь роботу. Думаю, що згадані тенденції збережуться і в наступному році.

З приводу оплати праці: є підставити вважати, що збільшиться відсоток осіб, які вимагатимуть офіційного працевлаштування. Також люди розраховуватимуть на мінімальну фіксовану частину оплати праці, починаючи від 1,5 тисяч гривень, і додаткові бонуси, адже саме бонуси є центральною часткою мотивації персоналу.

Основна тенденція ринку праці на наступні роки – це налагодження конструктивної співпраці між працевластувачами та персоналом. Якщо сторони домовляються про всі питання і кожна виконує свої зобов'язання, тоді фірма буде довгостроково успішною на своєму ринку та матиме стабільний штат персоналу».

Тамара Веремчук, директор рекрутингової агенції «Артель».

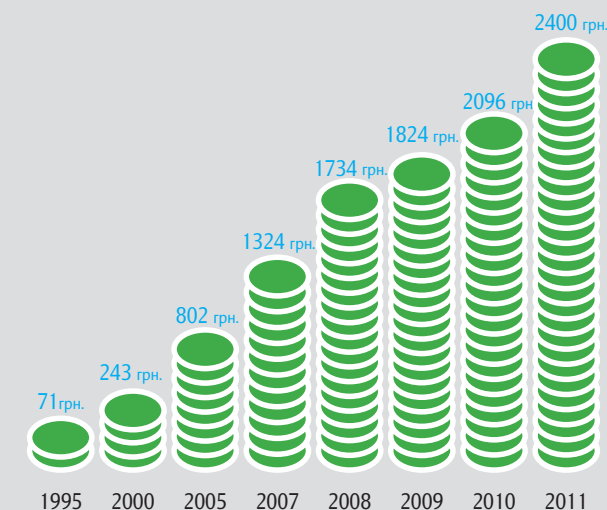
З 1 січня 2013 року кадрові агентства та рекрутингові компанії не зможуть брати плату за свої послуги у людей, які до них звертатимуться. Передбачається, що ці послуги оплачуватиме працевластувач¹⁰

311 тис.

найманих працівників підприємств, установ та організацій¹¹

Середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників¹²

253

нові житлові будівлі на 1519 квартир здано в експлуатацію у січні-вересні 2012 року у Львові. Середня площа однієї новозбудованої квартири становила 96 м² загальної площі¹³

228

одноквартирних будинків садибного типу загальною площею 82,1 тис. м². Було збудовано у січні-вересні. Половину приватних будинків введено в експлуатацію без дозволу на виконання будівельних робіт відповідно до Порядку¹³

Ринок нерухомості у Львові

«У 2012 році ситуація на ринку нерухомості була спокійною. Попит не зріс, тому що в країні не було для цього економічних передумов. Люди отримали сильний стрес від попередніх подій на іпотечному ринку, тому іпотека зараз практично призупинена. Ну, а за готівку не всі можуть придбати нерухомість.

Однак ринок усе ж рухається. Враховуючи брак житла в Україні, на нього існує стійкий попит, найбільше в секторі недорогої бюджетної нерухомості. Для приїжджих, які працюють у Львові, щораз частіше дилема стосовно того, винаймати житло чи купувати, вирішується на користь другого варіанту. Багато бажаючих є на продаж нерухомості невеликої площі з одночасною купівлею більших площ. Також ринку нерухомості допомагають заробітчани, які працюють для дітей роками і купують їм житло. Звичайно, є окремі угоди і по дорогих об'єктах, — але питома вага таких угод невелика.

Прогноз на 2013 рік стосовно ситуації на ринку нерухомості не є надто оптимістичний, оскільки економічна ситуація в країні не сприяє розвитку ринку нерухомості. Ціни в поточному році не повинні сильно змінюватися при стабільному курсі гривні до долара. Найбільш імовірним є невеликий тренд до зниження вартості на кілька відсотків. На початок 2013 року ціни на нерухомість у Львові коливалися в межах в 1300–1400 доларів США в старому фонді центру Львова (від 900 доларів США за неякісне житло і в окремих випадках до 1800–2000 доларів США за розкішні апартаменти з ремонтом, з якоюсь «родзинкою» в прилягаючих до центру районах). Житло в будинках радянської забудови в 9-поверхових будинках (так званих «чешках») цініться в середньому 1100–1200 доларів США за м кв., а «хрущівки» продаються в середньому по 1000 доларів США за м².»

Igor Крижанівський, керівник Агенції нерухомості «Вежа».

Вартість оренди квартир (станом на січень 2013 р.)¹⁴

				
	однокімнатна	двокімнатна	трьохкімнатна	чотирьохкімнатна
Чернівці	1090 грн.	1310 грн.	1420 грн.	1650 грн.
Львів	1440 грн.	2280 грн.	3680 грн.	4590 грн.
Донецьк	2510 грн.	3420 грн.	4900 грн.	7910 грн.
Одеса	2650 грн.	3650 грн.	5340 грн.	7050 грн.
Київ	4050 грн.	6210 грн.	8580 грн.	13520 грн.

«Попри всі страхи та «малювання чортів на стінах», в нас буде нормальний поступ вперед»

«Нам, без сумніву, хочеться швидшого руху, і він буде, можливо, не таким стрімким, проте виваженим, послідовним і позитивним. Перекоаний, що ті сфери, які були обрані в рамках Стратегії конкурентоспроможності, тобто ІТ, бізнес-послуги та туризм, на сьогоднішній є найбільш перспективними. Це ті галузі, які вже себе добре зарекомендували і завдяки яким Львів може себе успішно представляти. Туризм — це потужний двигун розвитку міста, добробуту мешканців, створення нових робочих місць. Тому ми при кожній нагоді повинні енергійно промотувати місто і його принади. Динаміка зростання кількості туристів за останні роки дуже позитивна, паралельно росте кількість хороших закладів харчування, готелів, хостелів та розважальних закладів. П'ять років тому такого не було — це величезні зміни.

Нам потрібні туристи, які мають певні емоції щодо Львова, романтику, рідність, ностальгію, завдяки ним місто

відвідують гості, яких «заразили» тими емоціями про Львів. Поза тим особливу увагу слід звернути на бізнес-туризм. Я знаю, що більшість гравців туристичного ринку це розуміють, проте тільки їхні спільні зусилля вестимуть до серйозного результату.

Порівнюючи Львів з іншими містами, які є більш успішними та мають певний досвід в плані туризму, варто звернути увагу на різноманітність туристичного продукту, який повинен спонукати до більш тривалого перебування. Тут є над чим задуматися і над чим працювати. До Львова можна приїжджати під настрій, під певні події, але хотілося б, щоб до Львова можна було приїхати і цікаво провести 10 днів або й більше. Розвиток турпродукту для сімейного та довготривалого перебування потрібно включати в Стратегію, це завдання реальне, проте потребує часу і великих інвестицій».

Любомир Зубрицький, голова Ради з питань конкурентоспроможності

Спадок 2012 року «2013 рік буде досить непростим»

«Мені здається, що 2013 рік буде достатньо непростим з точки зору економіки. Наразі немає якихось ознак, що б вказували на якесь покращення в цій сфері. Є загальносвітовий тренд, і ми рухаємося в тому «фарватері». Україна не задає тон в світовій економіці, тому ми пливемо за течією. Якщо говорити про Львів, то, можливо, місту вдасться трошки позитивно відрізнятись на загальноукраїнському фоні. Я очікую на те, що позитивні напрацювання від проведеного «Євро-2012», дадуть віддачу у туристичному секторі економіки. У місті багато зроблено, щоб стати потужним туристичним центром, так як ця галузь поліфункційна, то вона задатна «потягнути» багато інших галузей. Чи вдасться нам зробити прорив на якомусь іншому напрямку економічної діяльності? Думаю, що ні. Дивіться, 2010–2012 роки, коли місто з держбюджету отримало значні кошти для того, щоб підготувати-

ся до «Євро», то зараз, очевидно, ми не зможемо розраховувати на такі вливання. З іншого боку закінчення парламентських виборів — це сигнал для бізнесу на перегруповання за їх результатами на початок нових проектів. Хоча загалом в економіці всієї країни позитивних очікувань не буде надто багато.

Повертаючись до міста, додам, що нам сьогодні треба формувати наступні макрозавдання — завдання для всього міста: щось на зразок участі в Єврочемпіонаті 2012 року чи приїзду Папи Римського 2001 року. Треба думати, що може стати таким макрозавданням. Рік 2013 має стати роком для формування чи вибору макрозавдань. Без нових завдань не буде руху вперед чи вгору, а якщо немає поступу вгору — буде обов'язково рух вниз, це «класика життя».

Віталій Загайний, перший заступник Голови правління Львівського регіонального відділення Асоціації міст України.

ІТ-майбутнє для Львова

SoftServe - «Найкращий Роботодавець Центральної та Східної Європи - 2011» за версією AON Hewitt¹⁵

SoftServe вдруге став лідером національного бізнес-рейтингу виробників програмного забезпечення¹⁵

Серед офіційних партнерів компанії SoftServe — Adobe, Apple, Oracle, HP, Microsoft, Dell, IBM, Intel та ін.¹⁵

«Галузь ІТ є чутливою до зовнішнього впливу. Та, попри невтішні зовнішньоекономічні показники, нестабільну політичну ситуацію в Україні, жорстку конкуренцію, деякі ІТ-компанії передбачають ріст від 20 до 40 %. Це, напевно, єдина галузь, яка має такі амбітні плани до зростання. Думаю, ріст у 20 % — досить реальний.

Припускаю, що галузь ІТ у 2013 році створить у місті мінімум 500 робочих місць, що збільшить надходження до міського бюджету. Якщо минулого року весь дохід від ІТ-компаній складав 1–2% від бюджету міста, то у 2013 може досягти 3–4 %, але це з врахуванням падіння інших галузей. Ймовірно, галузь ІТ в найближчі кілька років стане для міста бюджетоутворюючою. Позитивом у цьому процесі є сприяння місцевої влади, розуміння з боку навчальних закладів.

У наступному році ми й надалі працюватимемо над підвищенням конкурентоздатності львівських ІТ-випускників та спеціалістів. Зараз ведемо перемовини щодо відкриття магістерської програми на базі Українського католицького університету. Окрім того, кожна компанія має свої навчальні центри.

До факторів, які є обмежувачами для ІТ-галузі належить недосконала законодавча база. Попередні кілька років

ми працювали над розробкою законопроектів, які мали б сприяти розвитку галузі, але, на жаль, вони були прийняті не у такому форматі, як ми хотіли б. Однією з наших пропозицій було зменшення податку на прибуток, але цього не було зроблено. Відповідно ми залишаємося в тих умовах, в яких працювали до того, однак маємо велике бажання продовжити роботу в цьому напрямку.

Також є кілька проектів співпраці з міською радою щодо покращення іміджу галузі, формування розуміння того, що Львів є ІТ-містом, містом сучасних технологій. Ми хочемо допомогти місту запровадити ці технології і в управлінні комунальними структурами, і у вирішенні питань з електротранспортом, електронним квитком, обліком комунальних послуг та їхньою сплатою. Це все сприятиме підвищенню якості життя у Львові, відтак цінні кадри не будуть їхати за кордон, а працюватимуть у Львові.

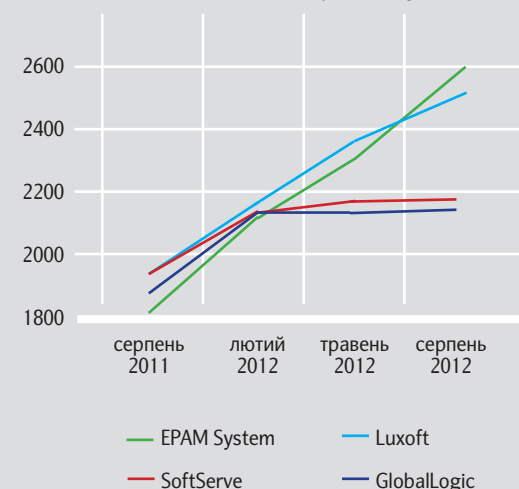
Що стосується SoftServe: будемо зустрічати свій 20-тий ювілей. Сподіваюсь, що зустрінемо його хорошими результатами, над досягненням яких зараз працюємо.

Ми любимо наше місто і не збираємося його покидати. Сподіваємося, що місто теж хоче, щоб ми тут залишилися».

Денис Олег, віце-президент компанії SoftServe

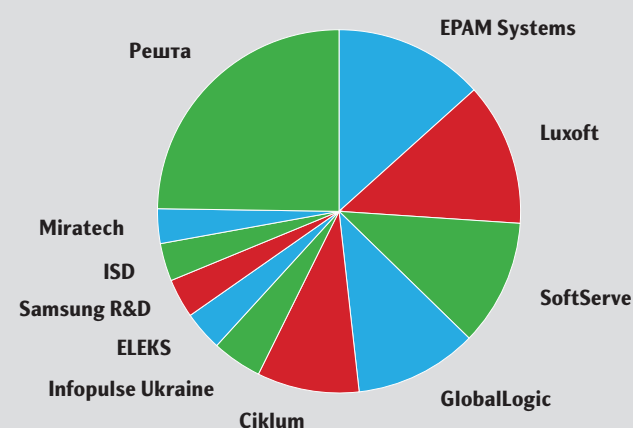
Найпотужніші ІТ-компанії – у Львові¹⁷

Три із чотирьох компаній, які володіють найвищими абсолютними показниками розвитку знаходяться у Львові.

Доля компаній у загальній кількості працівників ТОП-25 (серпень, 2012 року)¹⁶

З них EPAM Systems, SoftServe, GlobalLogic, ELEKS, ISD мають представництва у Львові

Прийдешній рік – рік викликів

«2013 рік матиме три особливості.

По-перше, Україна та Європа переживатимуть фінансову та економічну кризи, але темпи розвитку зрілості суспільства зростатимуть. Як мінімум, про це свідчить рекордна за всі роки кількість подорожей, яку здійснили європейці. Людям не достатньо того, що вони мають, вони шукають нове, незвичне. Тобто, у так званій «точці великого ризику» ховається можливість великих проривів. Прорив характерний, або зовсім новим суб'єктам на цьому ринку, або тим, хто підходить до таких питань інноваційно. Львів є у цьому переліку, тому 2013 рік буде роком викликів для бізнесу, людей, влади.

По-друге, про Львів вже знають. Львів вже на іншій орбіті. Тобто кожен новий крок – це вже не крок, а два, відповідно, та сама дія матиме вже більший масштаб і результат.

По-третє, час змін та навчання завжди турбулентний. Але він веде до нових досягнень. Тому можливі певні падіння чи невинуваті надії. Їх ціль одна – підказати правильний шлях».

Андрій Москаленко, директор департаменту «Адміністрація міського голови»

«Дуже оптимістично дивлюся в майбутнє»

«У вересні-жовтні на фестивалях був приріст відвідувачів від 50 до 300 %, і я думаю, в 2013 році збережеться така ж тенденція. Я дуже оптимістично дивлюся в майбутнє, перш за все через «ефект Євро». Є сподівання, що збільшиться кількість туристів, які приїжджають не на 1, а на 2–3 дні, і збільшиться кількість туристів з Європи та США.

Щодо готовності Львова до прийняття більшої кількості туристів, то завдяки «Євро» є інфраструктура, є доступність міста, збільшиться кількість авіарейсів, з'являться лоу-кості, є хороші дороги, кількість готелів є достатньою. Останні вже розуміють, що туристи їдуть до міста не лише, щоб поселитися в номері, а й щось побачити. Це видно по цьогорічному святі кави і вина. Ресторатори теж починають розуміти, що їм вигідно, коли в місті щось відбувається, коли є культурна пропозиція. Не обов'язково це мають бути мегафестивали чи заходи як «Євро». Потрібно, щоб розвивалися і нішеві, невеликі речі. У цьому керунку наша компанія готує багато чого цікавого. Будемо переформатовувати фестивалі в сторону мультикультурності та автентичності. До прикладу, на свято батяра будемо запрошувати гостей з Польщі та Угорщини, оскільки така культура, крім України, була поширена ще й там. У травні буде фестиваль пива, і ми хочемо запросити фольклорні колективи з Німеччини, Чехії, Голландії і Польщі, у зв'язку з цим буде переформатована культурна програма. Зрозуміло, що будуть і українські, і львівські виконавці. У 2013 році ми більше хочемо показати львів'янам фольклор, скажімо, з країн, де росте кави. Вона хоч і вважається львівським напоєм, але ж не росте на площі Ринок. Хочемо запросити колективи з Гватемали, Колумбії. Буде багато концертів. Хочемо випустити іміджеве щоквартальне видання з описом виставок, вистав, концертів».

Андрій Сидор, директор компанії «Дік-Арт»

До топової сотні найкращих подій для українського туризму увійшли 8 свят Львова та 2 фестивалі області¹⁸:

- Форум видавців,
- Фестиваль «На каву до Львова»,
- Свято Шоколаду,
- Міжнародний театральний фестиваль «Золотий Лев»,
- Alfa Jazz Fest,
- Свято батяра,
- Різдвяний фестиваль
- Свято Сиру і вина,
- Фестиваль української середньовічної культури «Тустань»
- Всесвітні бойківські фестини «З чистих джерел».

30-60 тис.

осіб відвідують понад 50 фестивалів, що відбуваються щороку у Львові¹⁹

100

нічних театралізованих дійств у музеях, театрах, храмах та галереях успішно минули в рамках двох промоційних акцій «Ніч у Львові»¹⁹

Quo vadis Львів?

«Україна, на мій погляд, є залежною від загальносвітової кризи менше, ніж, наприклад, країни ЄС. У нас немає залежності від валюти, у нас, в принципі, немає бірж, ринку акцій. Це, безумовно, стримуючі фактори, які віддаляють нас від глобального світу. Зрештою, ми успішно створюємо кризи самі, і неуспішно їх долаємо, тому треба говорити не стільки про загальноекономічну кризу, яка безумовно вплине на експорт продукції з України, відповідно вплине на потоки грошей до бюджету, а це в свою чергу вплине на купівельну спроможність населення, але значно більше вплине внутрішньополітична та внутрішньоекономічна криза.

У Львова ж є деякі позитивні та деякі негативні перспективи. До негативних перспектив я б відніс протистояння в міській владі. Безумовно, постійні протистояння між міською адміністрацією та міською радою призводять до того, що дуже важко вирішувати питання, оскільки дуже багато сил іде на внутрішні суперечки. Також свою роль відіграє відмова від інституційно-прийнятих напрямків розвитку міста, в першу чергу напрямку розвитку туристичної галузі. Це вже відчувається, оскільки зменшуються, а в деяких випадках взагалі ліквідуються бюджети для певних підрозділів, які завжди штовхали вперед місто. З одного боку, це дуже негативне явище, а з іншого — це може бути поштовхом для того, аби бізнес об'єднав зусилля. Львів повинен бути конкурентоспроможним у питанні суперництва із іншими туристичними містами, такими як Краків, Одеса, Кам'янець-Подільський та інші. Тобто нам треба об'єднуватися, і я маю надію, що такі процеси будуть відбуватися і це було б позитивно. На мій погляд, Львів від загального зменшення платоспроможності населення України не втратить потоку туристів. Він може залишитись таким, як на сьогоднішній день або, можливо, навіть збільшитись, адже люди будуть менше їздити в Європу, яка однозначно дорожча. Львів, як місто міжсезонного відпочинку, вихідного дня принаймні в

2013 р. буде популярним, але враховуючи те, що ресурс для промоції міста буде меншим, то негативні наслідки ми побачимо в 2014–15 роках.

Думаю, що найближчим часом різко зменшиться рівень інвестицій в туристичну діяльність в плані побудови готелів та інших об'єктів інфраструктури. Те, що було заплановано 2–3 роки тому, буде добудовуватись і відкриватись, але нових інвесторів буде все менше і менше, і це закладе фундамент до стабілізації ринку на тому рівні, який є зараз.

Було б добре, якби ми не вдарилися в масовість, дешеви́зну (з точки зору культури). Якщо прагматично оцінити свою внутрішню туристичну структуру, то, напевно, ми не на найвищому щаблі. На жаль, нам треба підтягнутись до європейського рівня. Наші фестивальні програми, ресторанні інтер'єри, система обслуговування, маркетингові, акційні програми виглядають так, немовби ми весь час порівнюємо себе з іншими містами України. Для нас настав час порівнювати себе з містами Європи, приміром, Барселона, Едінбургом. Нам потрібно поставити собі за мету потрапити в це конкурентне поле. Це дуже складне завдання і не лише на 2013 рік. Але я передбачаю, що в 2013 р. ми будемо будувати стратегію міста саме на тому, щоб виводити місто на рівень великих європейських метрополій, які не просто копіюють інші міста, а навпаки дають іншим ідеї, думки і до яких їдуть вчитися. На сьогоднішній день у Львова є така перспектива, і я бачив, як готові у нас вчитися і Луцьк, і Рівне. Було б непогано, якби в нас залишилося, грубо кажучи, 1–1,3 млн. туристів, які є на сьогоднішній день і ще б стільки додалось. Нам зараз потрібен турист більш високого життєвого рівня, більш високого культурного рівня. Кажу це без цинізму до тих людей, які вже приїжджають у наше місто, але нам не вистачає туриста вищого щабля, в тому числі і фінансового».

Марк Зархін, генеральний директор «Системи швидкого харчування», президент Гільдії рестораторів Львова

Ключові ринки туристів для Львова²⁰

«2013 рік буде тим роком, від якого потрібно чекати усіляких сюрпризів»

«Пріоритетний напрямок Львова — туризм, який, на жаль, є дуже чутливим до кризових явищ та до, так званих, державних реформ, які призводять до того, що люди отримують обмеження. Через брак коштів люди перестають ходити в ресторани, перестають їздити в інші міста. Я думаю, що 2013 рік буде тим роком, від якого потрібно чекати усіляких сюрпризів у вигляді збіднення навіть тих, хто має достатньо високі прибутки.

Інша справа, те, що Львів має такі шанси, яких не має ні одне місто України завдяки львівському аеропорту. Я думаю, що ми провели дуже достойне «Євро-2012», але ми не зробили нічого, щоб усі задоволені гості приїхали сюди ще раз. «Євро-2012» для львівського бізнесу був інвестиційним проектом.

Передбачаємо, що будуть якісь корінні зміни у львівському туризмі, коли ми повноцінно запустимо аеропорт. Коли відкривались рейси на Донецьк, ми побачили нових туристів, але я не думаю, що якщо збідніє середній донецчанин, то він прийме рішення святкувати якісь дні у Львові. Треба сподіватися, що відкриються європейські рейси.

Говорячи про ресторанний бізнес, слід зауважити, що наші ресторани, в першу чергу, зорієнтовані на львів'ян, і тому ми сподіваємось на те, що львів'яни свої традиції випити каву, поснідати або посидіти з друзями в наших закладах зможуть собі дозволити. Проте ресторанний ринок на даний час перенасичений у Львові, окрім того, він розвинений дистрофічно, відтак нагадує пуголовка з великою головою та тонкими ніжками. Центральна частина перенасичена, а наші «спальні» райони мають резерв, і я думаю, що в наступному році з'являться проекти поза межами центральної частини міста. А щодо розвитку...

Я думаю, багато хто згорнув вже готові інвестиційні проекти, бо ці очікування, які були — їх немає».

Вардкес Арзуманян, ресторатор

Споживчі настрої українців²¹

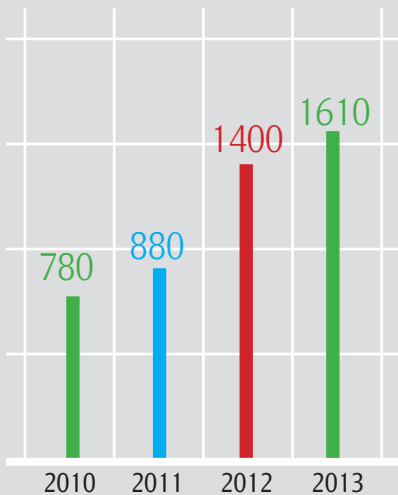
Наприкінці року відбулося незначне підвищення споживчих настроїв українців

	09.11	08.12	09.12	10.12	11.12
Індекс споживчих настроїв (ІСН)	74,7	86,7	81,8	82,4	83,7
Індекс поточного становища (ІПС)	72,8	80,6	80,6	80,5	84,4
Індекс економічних очікувань (ІЕО)	75,9	90,7	82,6	83,7	83,4
Індекс інфляційних очікувань (ІІО)	184,6	182,2	185,2	181,8	185,2
Індекс очікувань щодо динаміки безробіття (ІОДБ)	125,0	121,7	127,4	126,9	135,4
Індекс девальваційних очікувань (ІДО)	-	134,8	142,1	144,9	148,1

Міста як альтернатива Львову²⁰

Тенденція розвитку туристичної галузі, тис. чол.²⁰

Туристичні сподівання 2013

«Наш прогноз на 2013 рік: +13–15% за кількістю туристів. Для цього планується здійснення активних змін: активна промоція у містах, з якими ми маємо пряме транспортне сполучення, розвиток регіональних продуктів (об'єднання маршрутів Львів+Карпати, Львів+Трускавець), активізація залучення бізнес-туристів. Ми передбачаємо, що до нас, як завжди, будуть приїздити туристи з України, а також Росії, Німеччини та Польщі. За умови появи та підтримки існуючих рейсів – з Туреччини та Азербайджану (зараз вони прямують до Трускавця, але ми хочемо, щоб вони також залишались у Львові). Також постійно перепрофілюється турист з Польщі: замість групових вікових туристів, це молоді самостійно подорожуючі. Окрім цього, у нас стабільною є частка індивідуально подорожуючих з Франції, Нідерландів, Великобританії, США, Канади, Італії».

Надія Радіоненко, начальник управління туризму Львівської міської ради

Львів як продукт

56 %

Завантаженість ліжкомісць в готелях²⁰

дні

Середня тривалість перебування туристів у Львові²⁰

«Напрямок у туризмі, з яким потрібно дуже багато і наполегливо працювати – це країни колишнього СРСР. Львів є дуже привабливим напрямком для туриста зі східної України, для Росіян та для громадян інших країн колишнього СРСР. Там закладений великий потенціал, який треба використовувати і розвивати. Не впевнений, що буде великий приріст туристів з Європи, але є «ефект Євро», який буде давати своє. Зараз у розвитку туризму увагу слід сконцентрувати на східний напрямок і навіть на Азію. Той самий Китай чи Японія теж є достатньо привабливими для нас з точки зору туризму. Про нас там не знають і нашим завданням є донести, що ми є, ми цікаві, і запросити їх сюди спробувати.

Щодо продуктів, які можемо запропонувати туристу, то ми лише почали напрацьовувати лінійку туристичних продуктів. Зараз Львову бракує достойного нічного життя. Я маю на увазі клуби, правильні місця, куди може піти людина і почуватися в безпеці, проводячи цікаво час не тільки вдень, а й увечері та вночі. Якщо рівень ресторанів, напевно, трошки виріс за останні 5 років, то власне в клубному житті я не дуже цю динаміку бачу і відчуваю, цього Львову бракує. Щодо готельного напрямку – позитивно, що до «Євро» відкрились готелі. Можливо, не надто заповнені. Львову дійсно бракує класичних мережових 5-зіркових готелів – у Львові немає жодного. У Грузії ж представлені всі, в Кракові вони є. Треба над цим працювати.

Стосовно сюрпризів від Холдингу емоцій – ми плануємо здивувати себе, гостей та львів'ян і хочемо відкрити правильний рибний ресторан, який буде сфокусований на свіжій рибі. Якщо це зробимо, то я буду вважати, що ми зробили великий внесок у розвиток ресторанного бізнесу у Львові, оскільки тут такого немає. Це відбудеться дуже скоро».

Андрій Худо, співзасновник Холдингу емоцій «!Фест»

Світ кількох ночей

«Туризм вже давно став невід'ємною складовою щоденного життя міста Львова. Беззаперечним є також той факт, що кількість послуг, які надає туристична галузь з кожним роком зростає, а їх якість підвищується.

Відповідно не стоїть на місці і сфера хостелів. Ще шість років тому лише невелика кількість українців, здебільшого, які подорожують світом, знала про таку альтернативу готельному проживанню. Але на сьогоднішній день, мабуть, важко буде знайти, когось, хто нічого про них не чув. Можна сміливо стверджувати, що ця галузь розвиватиметься стрімкими темпами і надалі, адже, окрім іноземців, таким видом проживання починають активно цікавитися й багато українських туристів.

З огляду на вищесказане, нові хостели у Львові почали з'являтися наче гриби після дощу. Але кількість новостворених хостелів значно випереджає кількість туристів, яких цікавить такий вид проживання. Як наслідок – маємо перенасичення ринку. Та це явище є позитивним, адже воно неабияк стимулює власників хостелів думати над покращенням умов проживання, наданням додаткових послуг, для того, щоб все ж таки вижити в умовах серйозної конкуренції. Хоча не всім це вдається: все частіше ми спостерігаємо явище, коли хостели закриваються, продаються, здаються в оренду. Цей процес не оминув жодного туристичного міста Європи, тому і нашому місту від нього нікуди не дітися.»

Igor Шопа, співзасновник мережі хостелів «Home Hostels»

Тривалість перебування туристів у Львові²⁰

	Жовтень 2012 р	Травень 2012 р.
0 днів (без ночівлі)	11,3	14,0
1-3 дні	59,9	58,6
4-6 днів	17,9	20,3
більше 7 днів	10,8	7,0

Загальні дані про туристів Львова²⁰

62 %

Вік туристів: 18-36 рр.

56 %

Студенти та наймані працівники

59 %

Із середнім рівнем доходу

53 %

туристів приїхали до Львова повторно

90 %

Відпочинкові туристи²⁰

Транспорт

Потяг 60%

Проживання

Хостел 24%

Готель 18%

Мета поїздки

10 %

Бізнес-туристи²⁰

Транспорт

Авіа 35%

Потяг 35%

Проживання

Готель 70%

Мета поїздки

Базис міського комфорту

Господарка — основа міського життя. Це та сфера міського простору, без якої не може іти мова ні про зростання туристичної привабливості міста, ні про розвиток бізнесу, ні про добробут самих мешканців. Це та складова міського життя, яка пронизує усі сфери, це те, із чим щодня стикається кожен мешканець.

Через брак фінансування та низку інших факторів здається, що проблем у сфері міського господарства не меншає. Проте, якщо у 2006 році цілодобово водою мали можливість користуватися лише 20 % мешканців, то у 2012 — усі 100 %. Також за цей час поменшало й проривів трубопроводів. За відтинок часу з 2006 по 2012 рік було замінено 11,2 % водомереж. Наприклад, за 2012 рік було замінено 14,2 км (варто зазначити, що 12,7 з них — за власні кошти ЛМКП «Львівводоканал»). У 2012 році відбулася резонансна подія, яка декілька місяців стояла на порядку денному міського життя — йдеться про впровадження нової транспортної системи. Цього року у повному режимі працюватиме Центр керування рухом, усі транспортні засоби, що знаходяться у міському підпорядкуванні (трамваї, тролейбуси та маршрутні таксі) будуть обладнані засобами GPS-контролю.

Основні виклики, які стоятимуть перед містом цього року — це вирішення питання виділення ділянки під сміттєзвалище, яке обговорюється вже не один рік, а також ліквідація причин неприємного запаху у Львові, який заповонив місто у 2012 році.

Застарілі тепломережі також потребують ремонту, отож, плануються масштабні роботи по заміні як мінімум 20–30 кілометрів мереж. Можливо, відбудеться

ся відхід від системи хлорування води.

Позитивного поштовху у напрямку покращення дорожнього полотна надав чемпіонат Європи з футболу. За умов отримання коштів із Європейського банку реконструкції та розвитку, у 2013 році дороги стануть кращими на наступних ділянках: вул. ген. Чупринки (до музею Русалки Дністрової на вул. Коперніка), вул. С. Бандери, вул. Б. Хмельницького, Замарстинівська до вул. Промислової, вул. Городоцька від церкви Анни до вул. Куліша, вул. В. Стуса (капітальний ремонт), проспект Червоної Калини (прокладання трамвайного полотна).

Наступне болюче для Львова питання: запарковані тротуари у центральній частині міста та відсутність велодорожок. Чого чекати у 2013 році пішоходу, велосипедисту та автомобілісту? Цього року кожен таки отримає своє: пішоходи — пішохідний центр міста, автомобілісти — реформовані паркувальні майданчики (паркувальні зони зі шлагбаумами на вул. Валуєв та пл. Міцкевича). Простір безпечного пересування любителів екологічного виду транспорту також збільшиться, а саме за рахунок вулиць Стрийська, Наукова та Липинського.

Якими будуть перспективами зростання ОСББ? На жаль, вперше за майже 5 років фіксується спад процесу створення кондомініумів. Пояснення такої ситуації напругу пов'язане із браком фінансування на ремонт будинків ОСББ та хиткістю законодавчої бази. Однак у питанні останньої 2013 рік може стати переломним. У позитивному плані, звісно ж.

2012 року відремонтовано 1600 сходових кліток та покрівлі у 2300 будинках. Триває практика встановлення енергоощадних вікон у будинках, де мешканці 100% сплачують комунальні послуги¹

«Якщо дивитись по загальному фонду утримання міста, зокрема і житлово-комунального господарства, то оптимізму воно не викликає. Проблем у цій сфері постає дуже багато. Взяти, до прикладу, проблему відлову безпритульних тварин, в першу чергу собак. Ми просили 1,1 млн., а передбачено 350 тис. гривень. Одною машиною навести революцію в цій галузі неможливо. Можливо вдасться досягти поступу завдяки грантовим коштам. Приміром, є розроблений проект будівництва притулку для тварин. Якщо він буде збудований, то Львів стане другим містом в Україні, яке матиме притулок належного рівня.

Щодо освітлення. Його рівень у Львові на рівні 90 %. Це дуже добре, але є ще неосвітлені вулиці. У 2013 році плануємо їх закінчити і вийти на максимальний рівень. Ще у 2012 р. вкладено великі кошти в освітлення дошкільних і шкільних територій освітніх закладів. Наступного року плануємо завершити цю роботу.

Маємо проблему зі світлофорами – фірма, яка надавала нам послуги, «благополучно» ліквідована і зараз наш Львівавтодор вчиться ремонтувати світлофори. У 2013 році буде продовжуватись програми диспетчеризації дорожнього руху і модернізації світлофорного господарства. Будуть працювати «розумні» світлофори, для яких пріоритет – це громадський транспорт.

У I-ому півріччі 2013 року ми вийдемо на роботу цих світлофорів вже в робочому режимі.

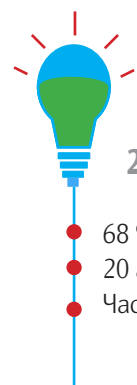
Ще одна з цілей на 2013 рік – забезпечити Рудно водою, оскільки у свердловинах, які там є, вода непридатна до споживання. Ми дуже пізно отримали 4 млн. державних коштів і зараз робимо реконструкцію водозабору для Рудно з метою збільшення дебету води.

Щодо резонансної проблеми запаху, то вона пов'язана з каналізаційними мережами та очисними спорудами. Йдеться про відсутність очисних споруд на підприємствах. Особливо це стосується харчової промисловості, де біомаса, яка утворюється, розкладається і утворює запах. Деякі підприємства з розумінням підходять до цієї проблеми і вже розробляють проекти своїх очисних споруд. Ми знайшли можливість придбати в Польщі установки, які нейтралізують запах. Вони достатньо дорогі, але, я думаю, що вони того варті.

У галузі житлового господарства якогось будівництва місто вже давно не веде. Але є проект, щоб хоча б один, можливо, два будинки побудувати за міський кошт для соціальних незахищених груп населення. Проект вже фактично готовий, відведена ділянка на Дж. Ленона. Такого вже давно не робилося за кошти міста.

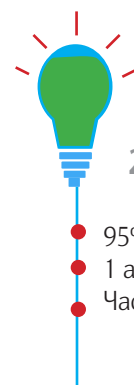
По ремонтах. Ситуація є дуже складною, і розганятися не буде куди. Є ро-

Стан вуличного освітлення²

2006 рік

- 68 % освітлення вулиць
- 20 аварій
- Час відновлення аварії - ніч

2012 рік

- 95% освітлення вулиць
- 1 аварія
- Час відновлення аварії - 1 год.

У 2012 році систему нічного освітлення повністю комп'ютеризували. Нові технології дозволяють економити людський ресурс, пального і навіть телефонні послуги та головне – незначні аварії не зможуть знеструмити на декілька днів усю вулицю чи навіть район.

ЛМР придбає в Польщі установки, які нейтралізують поганий запах у Львові

боти, розпочаті в 2011 році, і ще не оплачені, що також накладає свій тягар. Проблема, яку слід вирішувати негайно, – це ліфти. 70 % з них свій термін у 25 років відпрацювали і потребують експертизи, ремонту чи модернізації. А ми в цьому році зробили буквально декілька ліфтів, а треба хоча б десятками чи сотнями, адже ліфтів у місті більше двох тисяч. Щодо ліквідації підвальних котелень, то зі 100 залишилося 25. У 2012 році ми зробили лише три, а на 2013 плануємо 10–15.

Плануємо розширювати цвинтарі, адже у Львові немає де ховати – на Сихові вся відведена територія вже задіяна, на Янівському теж – там тільки під захоронення, Личаківський – це музей, і там поховання обмежено. Залишилася Збиранка та Голосківський цвинтар по дорозі на Брюховичі, плануємо залучити кілька гектарів землі, щоб можна було там ховати. У районі Рясне є цвинтар, який можна розширювати, але для того, щоб це зробити, потрібно вирішувати земельні питання. У 2012 році ми почали цю роботу і будемо її продовжувати.

Ще одна проблема – це полігон. Що робити зі сміттям? Дуже добре, що в нас є роздільний збір сміття – скільки місця займав пластик і скільки він займає зараз. На сьогодні маємо на завершненні проект рекультивації сміттєзвалища в Грибовичах.

Щодо дилеми ЛКП чи ОСББ, то остан-

нє не є панацеєю. Воно дуже добре пішло у малоповерхових будинках, де сусід знає сусіда і зацікавлений в спільному використанні прибудинкової території. У висотних будинках воно не спрацьовує. Тому так – ми максимально ініціюємо і пропагуємо розвиток ОСББ, але воно почне працювати згідно програми тоді, коли зміниться законодавство. Коли не можна буде проживати одному в 3-кімнатній квартирі з боргом у 38 тис. і «мати всіх в носі», коли піде процес «не заплатив – виселяють» і не буде діяти «самий гуманний в міре» житловий кодекс Української РСР, який діє від 1984 року, то масово цих об'єднань співвласників ми не створимо. В будь-якому випадку будинки потрібно обслуговувати. Ми залучали приватників – вони працювали один-два місяці, а потім зазнавали збитків. Наші 49 ЛКП примудряються проводити роботи і вкладати великі кошти – 10–15% від своїх доходів в ремонт. Якщо вдасться відновити програму толоч і забезпечити рівномірне фінансування – це те, що дозволяє належно утримувати міську господарку, оскільки за ці гроші відбувається не тільки ремонт будинків, а й прибудинкових територій, подвір'їв, зрізка аварійних дерев і всі інші речі, які найбільше турбують наших мешканців».

Володимир Олійник, в. о. директора департаменту житлового господарства та інфраструктури Львівської міської ради

Тарифи станом на 1 грудня 2012 (функціонують з 2011 року)³

Середньозважений плановий тариф на утримання будинків, споруд та прибудинкових територій

1.25 грн. за метр квадратний

Водопостачання для населення

13.98 грн. за м куб

водовідведення для населення

1.74 грн. м куб

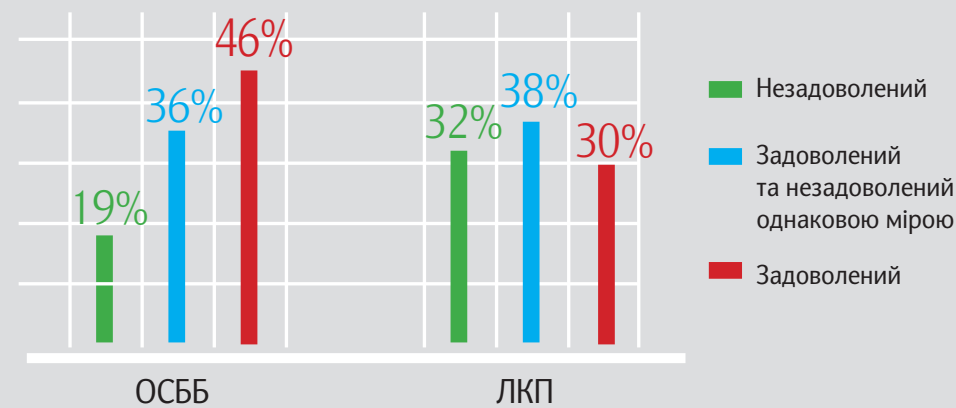
Теплопостачання Львівтеплоенерго: опалення
гаряча вода

**1.30 грн. м куб
0.16 грн. за м куб**

Залізничне теплоенерго: опалення
гаряча вода

**1.53 грн. за м куб
18.64 м куб**

Рівень задоволеності послугами з обслуговування будинку (%)⁴

Реформування житлової політики у Львові

Львів'яни, котрі живуть в ОСББ, отримують кращі послуги, тому вони на 15 % більше задоволені обслуговуванням будинку⁴

«Стратегія житлової політики Львова мала б концентруватися на розробці концепції стимулювання створення ринку управління житловою нерухомістю та ринку якісних житлово-комунальних послуг. Реструктуризація ЖЕКів вимагає комплексного підходу, просте перетворення ЛКП в приватні ТзОВ чи управляючі компанії — неправильний вихід, тому що ЛКП виконує багато функцій, невласних управляючої компанії, це треба враховувати. Щодо розвитку ринку надання послуг ЖКГ, то тут потрібна політика міста, яка б стимулювала розвиток фірм/обслуговуючих технічних структур. Можливо, є сенс здійснювати стимулюючі заходи, пов'язані із пільговим оподаткуванням чи іншими стимулами, які могло б надавати місто. Поки що наявність ЖЕКів не дає розвиватись таким фірмам, наразі вони обмежені лише обслуговуванням наявних ОСББ.

Щодо питання ОСББ, то Львів пройшов три хвилі його створення. Перша хвиля — це коли ентузіасти їх вже

створили; друга хвиля — коли всі, хто побачив, як функціонує ОСББ, також їх створили; третя хвиля — так зване створення ОСББ за адміністративним зобов'язанням. Отож, усі ці хвилі пройшли. 2012 рік показав, що потенціалу зараз не видно. Кількість створених ОСББ порівняно з 2011 роком зменшилося. На це, звичайно ж, є економічні причини, але є й причини вичерпності методів стимулювання, які діяли дотепер. Треба думати про нові методи заохочення мешканців. Кілька можна назвати одразу: це врегулювання земельного питання, яке може бути подальшим стимулом для створення, і друге — це економічна складова: низьковідсоткові пільгові кредити, над якими міська рада працює з банками і фінансовою корпорацією. Якщо це вдасться, це дасть новий поштовх для створення кондомініумів».

Володимир Бригілевич, Голова правління Центру досліджень місцевого самоврядування

Житловий Львів

«Зараз маємо таку ситуацію, що вперше за 5 років спостерігаємо спад активності створення ОСББ. Причин цьому є декілька. В першу чергу ситуація в державі є нестабільною, значна частина мешканців міста відчують невпевненість у завтрашньому дні, побоюються додаткової відповідальності, яка постане в ініціаторів створення об'єднання співвласників у будинку (відповідальності не тільки за себе, а й за своїх сусідів), не довіряють органам влади різних рівнів, та все ще частина мешканців багатоповерхівок не втрачають надії, що ЖЕКи відремонтують їхні будинки. Така ситуація не сприяє активності мешканців, зокрема нашого міста і України загалом до створення ОСББ. Інший фактор, який стримує створення ОСББ — це практично відсутність коштів у міському бюджеті м. Львова у 2011р. для проведення ремонтних робіт у будинках ОСББ. Кошти є, але на папері, відповідно ми не маємо впевненості приходити до людей і казати: «Створюйте ОСББ», а міська влада в свою чергу допоможе Вам провести ремонт покрівлі чи ремонт інженерних мереж тощо. Також в нас, на жаль, було чимало публікацій, які висвітлювали негативні приклади роботи ОСББ. Це було і в місцевій пресі і на місцевому та державному телебаченні. Я вважаю, що політика міської влади і державної мала б концентруватися на поширенні позитивного досвіду, а якщо трапляються негативні приклади через незнання чи нерозуміння головою правління ОСББ своєї

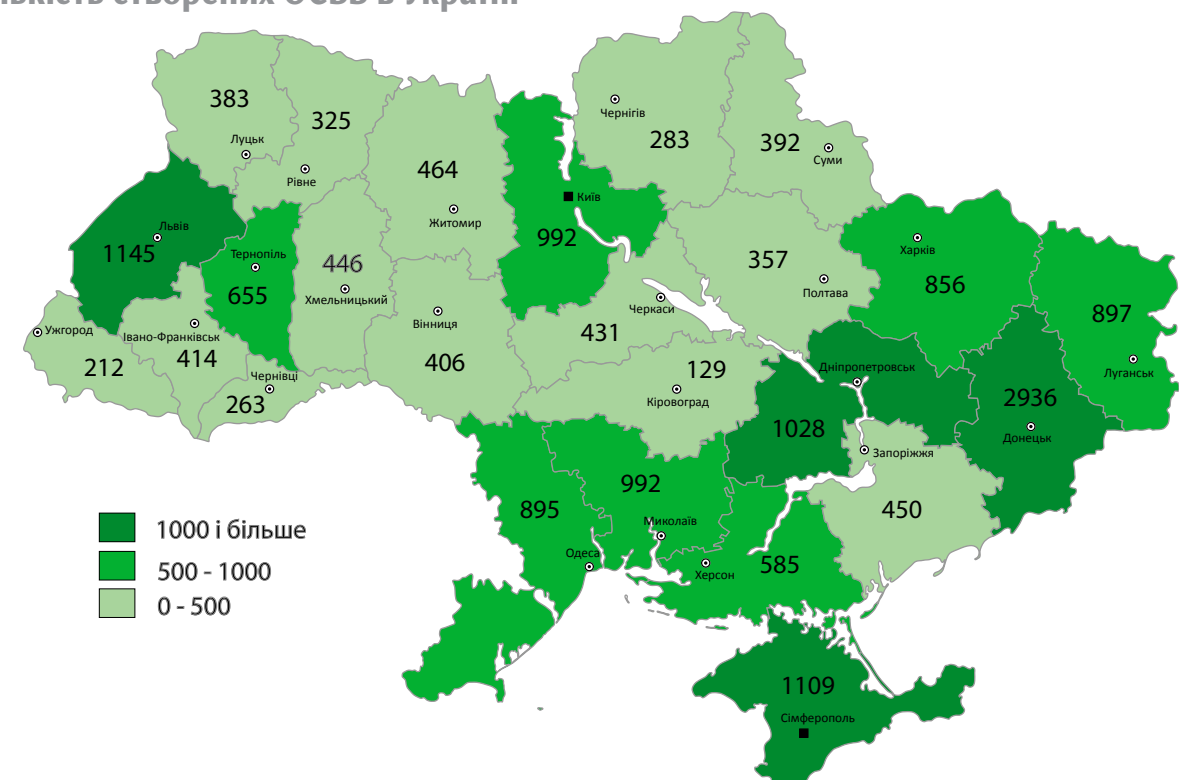
роботи та своїх обов'язків, треба нам спільно з мешканцями цю ситуацію врегульовувати, допомагати і не афішувати це на всю Україну. Не помиляється той, хто не працює, я завжди так пояснюю незадоволеним мешканцям, які приходять скаржитись на голову правління ОСББ та налаштовую їх на взаємодопомогу.

Важко говорити про перспективи, адже мусить стати зовсім зле (наприклад, критично незадовільна робота ЖЕКів, високі тарифи, відсутність бюджетних коштів на ремонт будинків, які обслуговують ЛКП), щоб створювались нові кондомініуми, або ж навпаки - покращення в плані якихось місцевих чи державних програм фінансової підтримки ОСББ з реальним виділенням коштів, для того, щоб ми могли очікувати хвилю створення ОСББ таку ж активну, як це було у 2009–11 роках.

Однак 2013 рік може бути переломним, передбачається, що у Верховній Раді буде розглядатись низка законопроектів, які регулюватимуть власне систему розділення правовідносин власності та управління житловим господарством України в цілому. Зараз Мінрегіонбуд спільно з проектом МФК та Світовим банком розробляють цілу низку законопроектів у галузі реформування житлового господарства, що буде мати безпосередній вплив на стимулювання створення ОСББ та усвідомлення обов'язків власника».

Галина Когут, начальник відділу супроводу ОСББ, Ресурсного центру для розвитку ОСББ

Кількість створених ОСББ в Україні⁵

У будинках ОСББ кількість боржників в 2,5 рази менша, ніж в звичайних будинках, і становить всього 2 %⁶

100 енергоаудитів буде проведено у Львові за підтримки Міжнародної фінансової корорації, що допоможе виявити, які покращення забезпечать найбільшу ефективність використання теплової енергії і здешевлять оплату комунальних послуг в окремому будинку⁷

ОСББ: таки без прориву

«На жаль, 2012 рік не створив жодних передумов для якогось прориву. Це пов'язане з тим, що зменшується державне фінансування цього напрямку. Якщо раніше міські і державний бюджети виділяли більше коштів на ОСББ, то в 2012 воно фінансувалося дуже слабо. Відповідно зменшився фінансовий стимул, зменшилася й чисельність охочих зайнятися цим процесом. Однак паралельно розвивається система недержавного фінансування. Вже є пропозиції від різних фінансових установ співпрацювати з ОСББ як з повноцінними учасниками, які можуть позичати кошти і проводити необхідні ремонти, енергомодернізацію і, відповідно, розраховуватися за це. У багатьох країнах Європи працює саме ця модель. Ми маємо розглядати цей процес як інвестицію мешканців у своє житло. Люди, які вкладають невелику суму в модернізацію свого житла, отримують приріст вартості цього житла. Я не очікую, що в 2013 році відбудеться прорив, але ці процеси будуть і надалі розвиватися».

Олександр Кобзарев,
в.о. голови правління КУ Інститут міста

Що стримує Вас від створення ОСББ? (%)⁴

Від ЖЕКу до ОСББ

«Для того, аби у наступному році відбулося збільшення кількості ОСББ, повинні спрацювати наступні чинники: по-перше, сприяння міської влади та держави, а цього поки що не видно; по-друге, поінформованість (ЗМІ); по-третє, фінансова допомога (співфінансування); по-четверте, підвищення комунальної плати, яке змусить мешканців шукати шляхи здешевлення послуг і по-п'яте, відносини з комунальними підприємствами міста (в даний час ОСББ виконує роботу відділу збуту). Якщо діятимуть вище перелічені чинники, можна буде розраховувати на збільшення кількості ОСББ на 100.

Комунальні підприємства повинні укладати угоду безпосередньо з мешканцем, так як вони мають сертифікат якості та ліцензію. В даний час нав'язується колективізм, тобто всі за одного неплатильщика. Ще одна проблема — це різниця між кубометражами води між загальним приладом обліку та приладами мешканців, що зараз нав'язується. Водоканал не думає про мешканця, а захищає свій товар. Потрібно ставити електронні лічильники у квартирі і на вході, і тоді знімати покази через Інтернет, але хто про це думає.

Чи погодиться хтось бути головою ОСББ, якщо на його плечі звалиться ще мішок проблем будинку? Адже з людьми працювати дуже важко.

Наразі гальмують розвиток кондомініумів «наїзди» різноманітних перевіряючих структур — антимонopolного комітету, КРУ, держінспекції, кримінальні угруповання «братки». До того ж відносини з комунальними підприємствами в нас є дуже напруженими, тому що все хочуть спихнути на голову ОСББ. Можливо, в ідеалі так все і має бути, але не в нашому правовому полі. Тому є страх перед відповідальністю у тих, хто хотів би створити ОСББ. Вже третій рік місто не виділяє ніяких коштів, а лише декларує».

Василь Коцюк, голова АОСББ «Сихівчани»

Не змінюючи розмір квартплати, Ви маєте можливість відкласти на капітальний ремонт в 5,7 разів більше⁶

Кількість ОСББ у районах міста⁶

468 ОСББ

Вода та тепло: чи є ремонт у кінці тунелю?

«Наступного року планується проведення низки ремонтних робіт. Передбачається, що відбудеться заміна як мінімум 20 кілометрів тепломереж, а також модернізація сьомого та восьмого парових котлів, ремонт двох турбогенераторів. Також ми хочемо провести на ТЕЦ-1 модернізацію хімводопідготовки. Це дуже великий об'єм робіт, який потребуватиме близько 30 мільйонів гривень. Також буде замінено 20-30 кілометрів водогону.

Щодо якості води у Львові, то ми постійно розпрацьовуємо варіанти її покращення, але і зараз, я вважаю, вода у місті є досить високої якості. І ми регулярно проводимо контроль її якості. Щодо перспектив, то плануємо змінити спосіб очищення води, замінивши хлорування сучаснішими способами».

Степан Пакиж, директор ЛКП «Водоканал» та ЛКП «Львівтеплоенерго»

1750 км

Загальна протяжність водопровідних мереж⁸

Велосипедне місто Львів: пазл за пазлом

«Велосипедна мережа повинна бути інтегрованою в транспортну систему. Не вдасться нам зробити велосипедну реформу в місті, якщо не трансформувати весь міський простір і транспортну систему таким чином, щоб зробити її комфортнішою для громадян.

На найближчий час заплановане закриття історичного ядра міста для автотранспорту. В'їзд в Старе місто буде регламентований і буде допускатися в окремих випадках. Цей процес буде контролюватися автоматикою, тобто будуть встановлені висувні стовпці – болларди – в місцях проїзду трамваїв, які будуть перекривати шлях для автомобілів і відкривати його тільки для певного регламентованого в'їзду транспорту – швидка допомога, міліція, пожежна служба, охорона, обслуговування потреб бізнесу, без права паркування, – так як це робиться у цивілізованих містах – вночі або в ранковий час. Також ми робимо закриті паркувальні зони в центрі міста: потрібно задовольнити первісний попит на паркування, адже машини, які раніше паркувалися в центрі міста, нікуди не подінуться. Перша паркувальна зона буде створена на вулиці Валовій із в'їзними та виїзними терміналами і шлагбаумом. Друга буде на площі Міцкевича в межах трикутника між будинком Книги

і Укрсоцбанком, будемо впорядковувати той безлад, який там є зараз. На мою думку, історичний центр міста – занадто дорогий ресурс, щоб марнувати його на громаддя припаркованих автомобілів. Паркування у Львові повинно стати цивілізованим, а плата за нього – обов'язковою і невідворотною. В успішних, комфортних містах автомобіль дорого обходиться його власникові. В багатьох містах встановлено плату за проїзд в центр, а плата за паркування сягає 4 євро за годину. У Львові тарифи за паркування регулюються ухвалами сесії міської ради і плата зараз становить 4 гривні за годину – в десять разів менше, ніж у ЄС.

Говорячи конкретно про перспективи веломереж: зараз ми складаємо такий собі «пазл» з велодоріжок, будуємо їх там, де проводиться реконструкція або ремонт вулиць. Тому ділянки веломережі поки що не є протяжними і розкидані по всьому місту. Окремими велосипедними проектами є будівництво велодоріжок на вулиці Стрийській, Науковій і Липинського. Це десятки кілометрів. Уже влітку львів'яни зможуть їздити по цих велодоріжках. А вже років через п'ять всі фрагменти веломережі будуть складатися в цілісну картину.

Олег Шмід, радник міського голови з питань влаштування велоінфраструктури

2006 рік⁸

- 16 поривів в середньому
- 20 % мешканців користувались водою цілодобово

2012 рік⁸

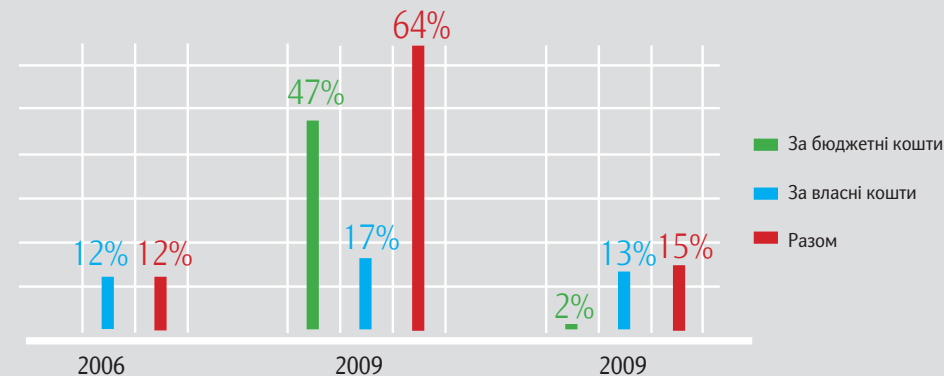
- 12 поривів в середньому
- 100 % мешканців користувались водою цілодобово

2013 рік⁸

20-30 км водогону буде замінено

Заміна водомереж (км)

Загалом за 2006-2012 рр. замінили 11,2 км водомереж

268 км

Загальна протяжність мережі велодоріжок і велосмуг разом із супровідною велоінфраструктурою буде збудована до 2019 року⁹

Удар по бездоріжжю по-львівськи

«Якщо усе буде гаразд і надійдуть кошти із Європейського банку реконструкції та розвитку, у нас будуть проводитись ремонтні роботи на наступних ділянках:

- вул. ген. Чупринки (до музею Русалки Дністрової на вул. Коперніка), вул. С. Бандери
- вул. Б. Хмельницького, Замарстинівська до вул. Промислової
- вул. Городоцька від церкви Анни до вул. Куліша
- вул. В. Стуса (капітальний ремонт)
- проспект Червоної Калини (прокладання трамвайного полотна)».

Олег Береза, директор ЛКП «Львівавтодор»

2012 рік

Відремонтували 122 тис. м.кв. доріг. Серед наймасштабніших об'єктів – вул. Богданівська, вул. Лесі Українки, розв'язка вул. Чернівецька-Городоцька – Залізнична. Загалом – майже 5 км¹

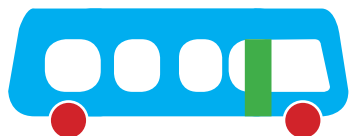
2012 рік

Розпочали ремонтні роботи на вул. Пасічній та Вернадського¹

1 жовтня 2011 року¹⁰

- 600 автобусів на міських маршрутах
- 40 з них – великі автобуси з низьким рівнем підлоги на 5 міських маршрутах
- 19,1 тис. осіб можуть одночасно проїхати у міських автобусах

1 жовтня 2012 року¹⁰

- 550 автобусів на міських маршрутах
- 130 з них – великі автобуси з низьким рівнем підлоги на 5 міських маршрутах
- 27,7 тис. осіб можуть одночасно проїхати у міських автобусах

В травні-червні 2013 року весь транспорт міста буде контролюватись Центром керування рухом

Транспортний Львів у 2013 році – яким він буде?

«Зараз ми йдемо шляхом збільшення парку транспортних засобів, зокрема трамваїв і тролейбусів – на даний момент на трамвайні маршрути виїжджає 62 одиниці, до кінця 2013 року ми мали б вийти на 85 одиниць – це наші прогнозовані показники згідно нової транспортної мережі міста.

Стосовно тролейбусних маршрутів і їх кількості – зараз виїжджає 59 одиниць. З максимумом на що ми вийдемо в кінці 2013 року – це 75 одиниць. Окрім того, є програма «Львівський трамвай», який мав би бути поставленим ще до кінця року. Сподіваюсь, що «Електро-транс» зробить нам цей трамвай.

Маємо надію, що в рамках кредиту ЄБРР (Європейський банк реконструкції і розвитку) і грантових коштів у 2013 році зреалізуємо проект «Трамвай на Сихів», і думаємо, що все-таки запустимо тролейбус до вокзалу і, можливо, навіть до Кінг-Кросу. Це такі оптимістичні плани, котрі ми хотіли б втілити. Стосовно продовження тролейбуса на Сихів з Наукової, то не знаю чи це нам вдасться зреалізувати. На це потрібні значні кошти.

Стосовно транспорту міста загалом, все-таки думаю, що у 2013 році в березні місяці ми будемо мати повну систему із звітами GPS-контролю всіх перевізників в місті – повністю і електротранспорт, і автомобільний транспорт. Зараз вже 80 % транспорту обладнані засобами GPS-контролю – маршрутки і повністю обладнані трамваї. Обладнання тролейбусів закінчиться у січні – середині лютого. Зрозуміло, повне налагодження системи і повне зведення всіх операторів в єдину базу займе більше часу, орієнтовно роботи здійснюватимуться до березня. Думаю, що у 2013 році в травні-червні запрацює Центр керування рухом. Зараз він працює в пілотному режимі».

Микола Жук, начальник управління транспорту та зв'язку Львівської міської ради

Кількість транспортних засобів

к-сть тролейбусів

к-сть трамваїв

2012 рік	59	62
2013 рік	75	85

Львівська залізниця: яких змін чекати?

«У 2012 році Львівська залізниця, готуючи свої об'єкти до проведення у Львові матчів фінальної частини ЧС з футболу, виконала значний обсяг робіт.

Зокрема на вокзалі станції Львів:

- проведено капітальний ремонт сходів виходу на перший пасажирський перон із східної та західної сторони;
- проведено капітальний ремонт пасажирських та технічних перонів. При проведенні капітального ремонту пасажирських перонів встановлено плитку з направляючими для людей з обмеженими фізичними можливостями;
- проведено реконструкцію інформаційних табло та вказівників;
- проведено реконструкцію підсвічування дебаркадеру та головної будівлі вокзалу;
- проведено реставрацію залів очікування (зал підвищеної комфортності, зал офіційних делегацій, зал очікування транзитних пасажирів приміського сполучення, приміський касовий зал);
- проведено роботи з благоустрою прилеглої території та облаштування автостоянки тощо.

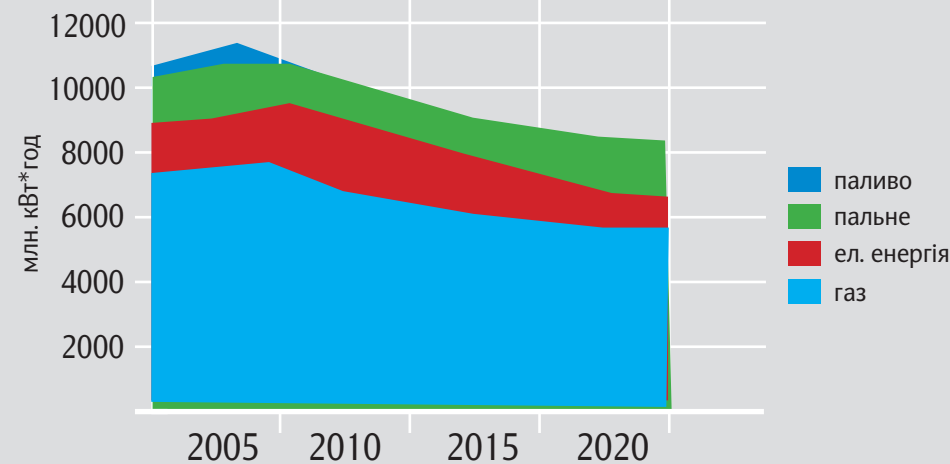
На жаль, у 2013 році таких масштабних робіт у проектах планів фінансування немає.

Щодо парку пасажирських вагонів залізниці, то аналіз свідчить про його значне зношення. 51,7% пасажирських вагонів, які є у парку Львівської залізниці, відпрацювали встановлений заводом-виробником ресурс (28 років), із них лише 13,9% проведено капітально-відновлювальний ремонт і продовжено термін експлуатації до 41 і більше років. Інші вагони повинні бути списані, але, проводячи їм технічне діагностування та відповідний плановий ремонт, вагони далі задіюємо у перевезеннях. Максимально у 2013 році в поїздах курсуватиме 650 вагонів.

З метою збільшення кількості вагонів у поїздах Львівська залізниця подала пропозицію про закупівлю 35 вагонів у 2013 за кошти Державного бюджету України, як це і передбачено ст. 10 Закону України «Про залізничний транспорт».

Микола Козак, перший заступник начальника пасажирської служби ДТГО «Львівська залізниця»

Прогноз сумарного зменшення енергоспоживання до 2020 року у розрізі енергоносіїв¹¹

Львів з перспективи сталого енергетичного розвитку

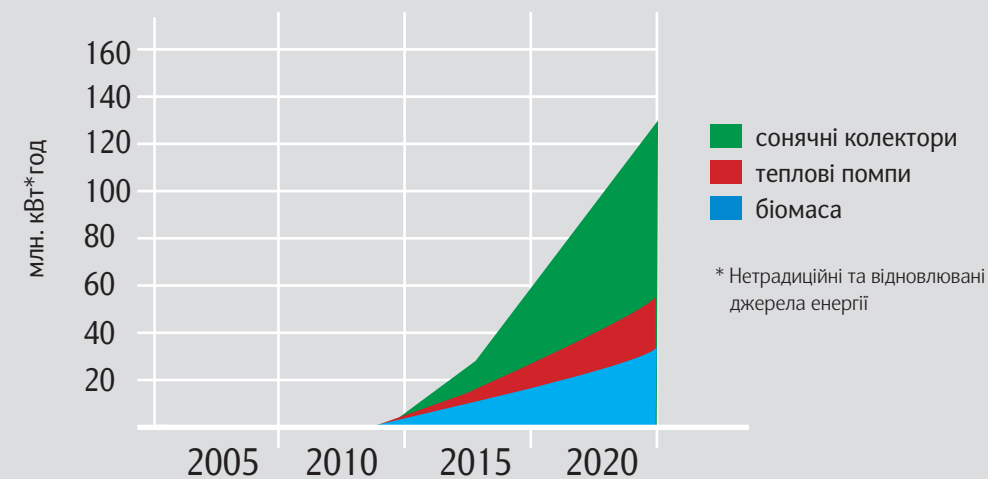
«З точки зору тих глобальних викликів, які стоять перед людською цивілізацією (зростання народонаселення планети, прискорення вичерпання запасів викопного палива в міру поширення індустріальної моделі розвитку, непогамовне зростання цін на викопне паливо на світових ринках, наростаюче забруднення природного середовища), місто Львів має хороші стартові позиції для подолання цих викликів в інтересах своїх мешканців. Саме у Львові у 2008 році вперше в Україні була схвалена міська енергетична політика, що відображає інтереси та можливості громади в стосунку до сталого енергетичного розвитку. Саме тоді у Львівському міськвиконкомі була сформована цілісна організаційно-управлінська структура на чолі з міським енергоменеджером, для реального управління енергетичними процесами в елементах міської інженерної інфраструктури на основі енергетичних планів, програм та інвестиційних проектів. З 2009 року у Львові щорічно затверджується та реалізується енергетичний план, який дозволяє поетапно підвищувати культуру енергоефективної експлуатації будівель, скорочувати потребу в тих енергоресурсах, які є проблемними (наприклад, природний газ та рідкі палива), поступово нарощувати потенціал видобутку енергії з відновлюваних джерел (побутового сміття, біомаси, біогазу, вітру, сонця, тепла ґрунту чи каналізаційних стоків).

У 2011 році завдяки участі в міжнародній добровільній ініціативі міст «Угода мерів» місто спромоглося підготувати стратегічний план дій зі сталого енергетичного розвитку Львова до 2020 року, взявши на себе вагомі зобов'язання із скорочення викидів парникових газів в атмосферу планети. Ця стратегія окреслює шлях до виживання міської громади та стабілізації місцевої економіки в умовах постійно зростаючих цін на енергоресурси.

Спираючись на позитивний досвід міського енергоменеджменту в секторі бюджетних будівель та прив'язуючись до завдань, окреслених у стратегічному плані дій зі сталого енергетичного розвитку, міській владі слід було б негайно завершити побудову загальноміської системи енергоменеджменту на основі міжнародного стандарту ISO 50001 та з врахуванням кращого досвіду європейських міст. В цьому процесі можна було б виділити дві основні сфери для прикладання зусиль місцевої влади, бізнесу та мешканців. З одного боку, міська рада є господарюючим суб'єктом, що має на утриманні чимало громадських будівель, громадський транспорт, системи вуличного та архітектурного освітлення тощо. З іншого боку, міська влада виступає основним радником, регулятором, організатором процесів будівництва, реконструкції, енергетичної експлуатації у житловому фонді та об'єктах, що використовуються малим

Львів став одним із перших міст України, які розробили та затвердили Муніципальний енергетичний план¹²

Прогнозований розвиток НВДЕ* у м. Львові до 2020 року¹¹

* Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії

та середнім бізнесом. Для кожної з цих сфер варто було б розгорнути динамічні програми впровадження найсучасніших систем управління енергетичними процесами, які б сприяли економічному та технологічному виживанню відповідних сегментів муніципальної інфраструктури в умовах подальшого підвищення цін на енергоресурси. За цих обставин усі будівлі в місті (незалежно від того, кому вони належать) отримають шанс на перетворення їх у споруди з низькими потребами в енергії, у споруди, які здатні поглинати з оточуючого простору енергії більше, ніж потрібно для створення умов комфорту в них. Саме в такому напрямку сьогодні діють європейські міста і розвивається політика Європейського Союзу щодо спорудження нових та експлуатації й реконструкції існуючих будівель. Схожі проблеми постають перед міською владою і мешканцями Львова у сфері міського транспорту. Якщо ми хочемо, щоб будиночки на колесах ще довго їздили міськими вулицями, нам слід подбати про появу у Львові енергоефективних транспортних засобів, для яких загроза вичерпання планетарних запасів нафти через якихось 30 років вже не буде такою жахаючою. Зрештою, люди та вантажі можуть переміщатися містом не тільки у автомобілі, автобусі, тролейбусі чи трамваї. Для цього цілком придатні варіанти комфортного пішохідного та велосипедного сполучення. Спроби облаштування велосипедних

маршрутів та пішохідних зон у Львові — це позитивні сигнали до розробки комплексних схем міської мобільності, у яких перевага у використанні міського наземного простору надається пішоходам і велосипедистам, а не власникам небезпечних залізьяк на колесах, які в умовах непогамовного зростання цін на енергоресурси, рано чи пізно стануть звичайним металобрухтом. Що ж стосується енергогенеруючих об'єктів та підприємств на території міста, то найкращим подарунком для них міг би стати єдиний тариф на генеровану енергію, що покриває усі витрати, а також прогнозований платіжоспроможний попит на відповідний вид енергоресурсу. Це також може бути досягнуто у Львові завдяки якісному енергетичному плануванню та прогнозуванню в загальноміській системі енергоменеджменту.

Формування і реалізація у Львові політики сталого енергетичного розвитку, широке запровадження дієвих систем енергоменеджменту на основі міжнародного стандарту ISO 50001, поширення цього досвіду серед інших міст України завдяки локальним та міжнародним ініціативам (на зразок «Угоди мерів») — це не тільки боротьба за добробут комфорт і безпеку своїх мешканців, за збереження місцевої економіки і довкілля, це також реальний вклад міста у Євроінтеграцію.

Анатолій Копець, керівник проекту «Угода мерів»

Львів отримав кредит у 20 млн. євро від Європейського банку реконструкції та розвитку та більше 10 млн. євро грантових коштів на впровадження енергоефективних заходів¹²

Чи є у Львова екологічні перспективи?

На відстані 10 м від дороги майже у 70% всіх обстежених перехресть рівень шуму перевищував 70дБА за допустимого еквіваленту шуму, який становить 55дБА¹³

«Одна з найбільших проблем Львова в екологічному плані — це проблема львівського сміттєзвалища. Наразі є розроблений проект рекультивції, який фінансувався з коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища. Що є такий проект — це дуже добре, хоча проблема й досі залишається невирішеною тому, що не вирішене питання із земельною ділянкою. Досі немає погодження громад, які б хотіли бачити на своїх землях нове сміттєзвалище чи сміттєпереробний завод. Тобто створювати хаотичні сміттєзвалища — це нормально, а коли йде мова про те, щоб якось вирішити проблему — люди не хочуть. Також є проблеми з поводженням із такими відходами, які містять ртуть, утилізацією використаних батарей тощо (небезпечні відходи). Місто запланувало за кошти міського фонду охорони навколишнього середовища закупити відповідну техніку для утилізації ртутьвмісних відходів.

Що стосується охорони повітряного басейну міста, Національним планом дій з охорони навколишнього природного середовища України на період 2011–2015 рр. передбачено обов'язкове встановлення протишумових екранів. У Львові це, в першу чергу, стосується тієї ділянки залізниці, яка проходить через місто. Ці протишумові екрани будуть виконувати свою пряму функцію, а також забезпечуватимуть додаткову фізичну безпеку мешканців.

Що стосується земельних ресурсів — треба завершити винесення меж

парків, скверів, щоб забезпечити охорону їхнього зовнішнього контуру від забудови. Також наявно потрібно забезпечити відновлення захисних зелених смуг вздовж автомагістралей — в багатьох районах міста вони потребують реконструкції. До сьогоднішнього дня не завершена інвентаризація зелених насаджень Львова. Геологи наголошують на потребі розробки карт розвитку небезпечних геологічних процесів на території міста. У комплексній екологічній програмі заплановано заходи, спрямовані на вирішення означених вище проблем, але все це залежить в першу чергу від об'ємів фінансування. Місто не «витягне» всіх цих речей саме за рахунок міського бюджету, якщо не буде зовнішніх інвестицій. Однак, зважаючи на практику інвестування природоохоронних заходів протягом останніх двох років — я не знаю, чи ми можемо сподіватися на якийсь серйозний прорив.

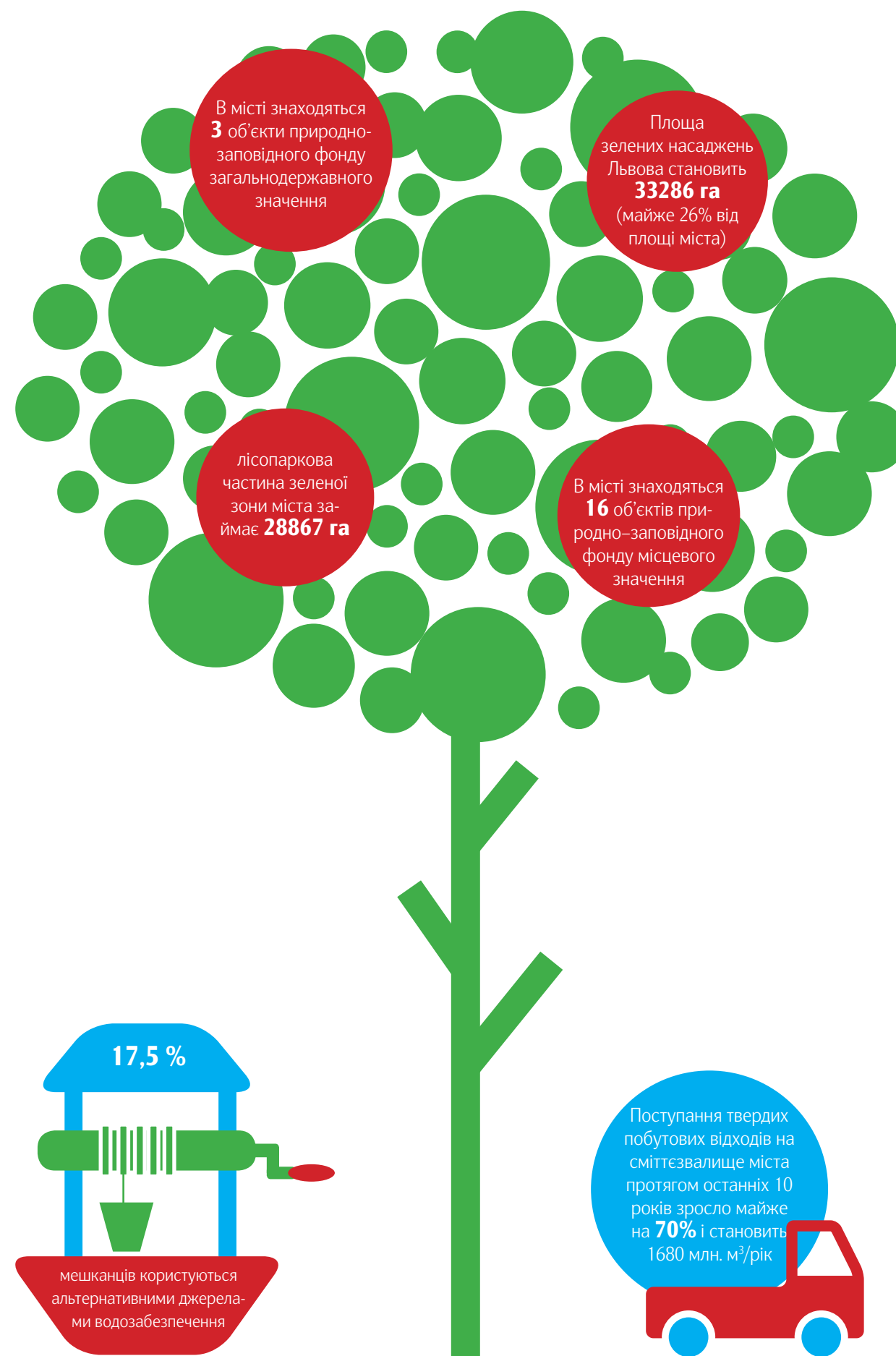
Я не оптиміст в цих питаннях, тому що, спостерігаючи за екологічною ситуацією в місті достатньо прискіпливо з 1999 року, покращення в жодній з екологічних сфер я не бачу. Є поправки щодо покращення системи водопостачання, але ми бачимо, що робиться з системою водовідведення. Якихось прогнозів щодо покращення екологічної ситуації в місті найближчим часом я дати не можу».

Оксана Марискевич, с.н.с., к.б.н., заступник директора з наукової роботи, Інститут екології Карпат Національної Академії Наук України

Основним джерелом постачання міста водою є підземні води

17 водозаборів зі **180** свердловин ЛМКП "Львівводоканал"

Екологічні показники Львова¹³

Фундамент Львова

Наше місто обрало пріоритетними напрямками розвитку туризм та інформаційні технології, реалізація яких передбачає тісну співпрацю науковців, освітян, працівників сфери культури, медицини та громадського сектору.

Львів визнано культурною столицею України. Це й не дивно, у місті розташовано чимало культурних пам'яток, щороку відбувається близько 50 фестивалів, функціонує 8 театрів (не враховуючи широкої мережі аматорських колективів, які так само випускають якісний мистецький продукт), багато музеїв, галерей, кінозалів, бібліотек, концептуальних кав'ярень. У 2012 році розпочалась робота над підготовкою Стратегії розвитку культури до 2025 року, яка має стати інструментом поступу у культурно-мистецькому секторі. Планується, що у 2013 році проводитимуться культурні та мистецькі заходи у мікрорайонах міста, відбуватиметься постановка нових - яскравих та сучасних вистав у театрах, здійснюватиметься робота із заохочення львів'ян до відвідування театрів. Подією року у гуманітарній сфері розвитку міста безумовно буде відновлення після двадцятирічної перерви роботи природничого музею, який виграв грант на створення динамічних експозицій та проведення наукових робіт у розмірі 10 млн. гривень. Також відбудеться реконструкція Першого українського театру для дітей та юнацтва, духовного театру «Воскресіння» та Шевченківського гаю.

У Львові як освітньому центрі добре розвинена освітня інфраструктура: представлені 24 університети, 22 технікуми, 137 шкіл, 96 дитячих садочків. 2013 рік стане роком підняття освітніх стандартів з боку працедавців. Місто впевнено рухатиметься у напрямку розуміння взаємозалежності таких категорій як знання та успіх. Адже в основі будь-яких досягнень лежить саме знання, а Львів пропонує безліч можливостей

для його отримання, розвитку та застосування.

Розвиток вищої освіти у місті безумовно залежить від економічної ситуації, яка буде непростю, а це зумовить обмеження видатків на освіту. Однак, будь-які кризові явища у кінцевому результаті підштовхують до реформ. Експерти припускають, що ситуація, яка склалася, мобілізує освітянську спільноту до пошуків нових джерел фінансування, міжінституційної співпраці, стимулюватиме до більш активної грантової роботи. Проректор з науково-педагогічної роботи Львівського національного університету імені Івана Франка Марія Зубрицька сподівається, що в 2013 році поглиблене вивчення іноземних мов, підвищення рівня викладання математики та природничих дисциплін, поглиблення комп'ютерної грамотності стануть пріоритетними напрямками для зміцнення конкурентоспроможності освітнього сектора Львова.

У 2013 році багато зусиль приділятиметься розвитку шкільної освіти. «Відбудеться реорганізація Навчально-методичного центру освіти, проводитимуться "уроки мислення" в школах, впроваджуватиметься музейна педагогіка, методика читання "Від тексту до букви" у 50 % шкіл, відбуватиметься промоція здорового способу життя (проведення спартакіад, ярмарків дозвілля та спорту), навчання педагогів та розвиток позашкільних закладів», - поділився планами директор департаменту гуманітарної політики ЛМР Олег Березюк.

На жаль, незатребуваним залишається потенціал львівської науки, яка сформувала сильні позиції в контексті України та зарекомендувала себе у світі. У контексті розвитку науки Львів займає третє місце після Києва та Харкова. У Львові є сильні наукові школи, які витримують конкуренцію у світовому вимірі. Однак, їм бракує співпраці із виробничими сферами, які могли б зробити вітчизняні наукові розробки практично затребуваними. Та чи відбудеться співпраця наукової та практичної сфери у

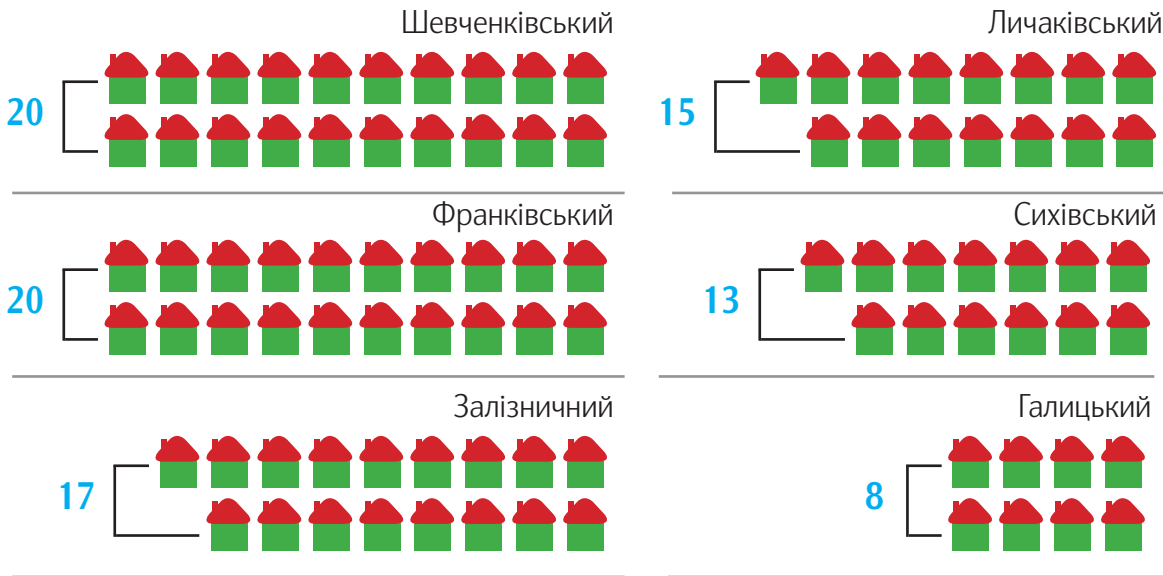
найближчому майбутньому – невідомо. Однак від 2013 року у цьому напрямку очікуються результативні ініціативи. До прикладу, минулого року було створено Львівський центр інновацій у планах якого на 2013 рік запуск у місті віртуального бізнес-інкубатора LvivDealGenerator, заснування Менторської мережі для startup сердовища та створення Лабораторії креативного підприємництва на основі методології Design Thinking.

Для сфери охорони здоров'я цей рік буде роком реформування системи медицини та профілактики здорового способу життя. Буде здійснено значний обсяг робіт для впровадження передбачених законодавцем реформ. В першу чергу, йдеться про подальший розвиток сімейної медицини. Також буде продовжуватись робота по профілактиці захворювань. Зокрема, проводитимуться Дні здоров'я у мікрорайонах міста, Дні профілактики окремих захворювань та здоров'я школяра. Планується реалізація проектів «Телемедицина» та «Е-історія хвороби». Триматиме робота над покращенням матеріально-технічної бази: йдеться про закінчення ремонту лікарні швидкої медичної допомоги, розпочнеться робота з реорганізації кардіологічного центру для немовлят.

У сфері соціального захисту планується створення центрів денного перебування літніх та самотніх людей при церквах, розвиток соціальних послуг для дітей-інвалідів та людей похилого віку (спільно з громадськими організаціями міста), забезпечення функціонування соціального гуртожитку для сиріт, а також популяризація серед населення усиновлення та опікунства.

Такими є основні плани та тенденції розвитку гуманітарної сфери у 2013 році. Із більш повною картиною Ви можете ознайомитись вже сторінками нижче.

Розподіл комунальних дитячих навчальних закладів у Львові по районах міста¹

«Досягнути розуміння правди, краси та справедливості», - М. Фуллан

«Людяність і моральна мета — у кожній справі. Саме такою є місія департаменту гуманітарної політики у 2013 році. Кожному мешканцю надати життєвий шанс — і лише за таких обставин успішно розвиватиметься громада міста загалом. Команда департаменту консолідовуватиме усі зусилля задля створення умов для розвитку фізично здорових, творчих дітей та молодих особистостей, їхньої вдалої самореалізації у місті. Багато уваги приділятиметься розвитку освіти, яка визначає якість приватного життя і майбутнє суспільства вцілому. Ми повинні подбати про те, аби вберегти здоров'я здорових та якісно лікувати хворих.

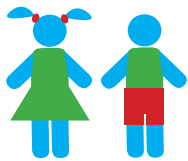
Особлива увага у цьому році буде приділена потребуючим мешканцям нашого міста. Зокрема, йдеться про дітей-сиріт, чи дітей з малозабезпечених сімей, або ж дітей, які потрапили в складні життєві обставини. Ціль, якої ми прагнемо досягти: добру родину -кожній дитині. Це не є завданням на один рік і потребує щоденної кропіткої праці. Наприклад, за минулий семестр ми виміряли середній бал успішності дітей, які знаходяться під наглядом соціальних служб в школах і визначили, що він дорівнює 7,4. Відповідно, поставили перед собою завдання, щоб в II семестрі, внаслідок роботи соціальних педагогів, психологів і інших

людей цей показник був 7,8. Можливо, це частково штучні показники, але вони спонукають до системної діяльності, крокової турботи про дитину, яка навчається в школі.

Станом на 1 січня у Львові налічується 620 сиріт. 90 % з них навчаються в загальноосвітніх середніх школах. Хоча ці діти є інтегрованими у суспільство, але також потребують підтримки. Таким чином, ми скеровуватимемо нашу роботу не лише на те середовище, де навчається 10% дітей, але й будемо робити все можливе для того, аби кожна дитина відчувала себе важливою.

Саме для того, аби виконати усі поставлені перед нами завдання ми маємо вдосконалити чітку вертикаль менеджменту, а департамент і управління повинні стати авторитетним координаційним та аналітичним центром, платформою для зібрання експертних середовищ для вирішення питань розвитку гуманітарної сфери міста (освіти, культури, соціального захисту, охорони здоров'я, молоді, сім'ї та спорту, захисту дітей). Такі перетворення потребуватимуть багато праці, яка хоч і видаватиметься невидимою, однак приводитиме до якісного результату».

Олег Березюк, директор департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради

23080

дітей на даний момент навчається у дитячих навчальних закладах Львова¹

98

дитячих навчальних закладів представлено у Львові¹

Знання та успіх – дуєт по-львівськи

«Щодо нашої освіти, я вважаю, що вона дійсно застаріла, але це не та ситуація, яку ми можемо виправити за один рік. Ми маємо величезний виклик перед собою, оскільки сьогодні в державі побутує думка про те, що освіту можна купити. Але ми повинні працювати над зміною підходу до навчання як батьків, так і дітей. Ми повинні довести батькам, що лише документ — це не те, чого достатньо для того, аби себе зреалізувати у житті. Я не маю ілюзій з приводу того, що ми зробимо це у 2013 році, можливо, ми впораємося до 2015 року. Це дуже складно, тому що ні економічна, ні політична ситуація в країні не сприяє цьому. Але не сприяла вона і розвитку туризму, а сьогодні ми маємо величезний приплив туристів до міста.

Знання та успіх — речі взаємно пов'язані, особливо у нашому місті. У Львові дуже добре розвинувся сектор туризму та інформаційних технологій, а ці обидві галузі базуються на вміннях і на знаннях. Вміння пристосувати свої послуги до потреб туриста, який приїжджає і вміння пристосувати свої знання до тих потреб, які має замовник. На цих прикладах ми маємо навчити дітей, що для успіху, вони, в першу чергу, повинні мати знання.

Львів в різні часи ініціював багато інновацій — в музейній педагогіці, в початковій освіті, в дошкільному вихованні. У нас є дуже багато досвіду і матеріалів, в тому числі, як повинні якнайкраще вчитися діти початкової і середньої школи. Я б дуже хотіла, щоб ці надбання вийшли поза рамки лише експерименту. Проте, не вірю в те, що на сьогодні можливими є зміни на рівні держави. Тому роль міста Львова — наполегливо працювати над покращенням системи освіти».

Оксана Винницька, радник міського голови з питань освіти

33 %

львів'ян вважає, що ситуація в роботі дитячих садочків не змінилась²

33 %

львів'ян вважає, що ситуація в роботі міських шкіл не змінилась²

Рейтинг українських шкіл за результатами ЗНО-2012³

Назва	Місто	Профіль освіти	Бали
Львівський фізико-математичний ліцей при Львівському національному університеті ім. Івана Франка	Львів	Фізико-математичний, математико-географічний, хіміко-біологічний	265
Українська гімназія №1	Івано-Франківськ	Філологічний, фізико-математичний	245
Львівський УВК «Школа 1 ступеня-гімназія»	Львів	Лінгвістичний (англійська, латинська, японська мови, поглиблене вивчення німецької мови)	209
Загальноосвітній спеціалізований санаторно-інтернатний заклад 2-3 ступеня «Ерудит» для обдарованих дітей	Донецьк	Математичний; біолого-хімічний, економічний, зарубіжна філологія	193
Український фізико-математичний ліцей Київського національного університету ім. Тараса Шевченка	Київ	Фізико-математичний, власна учбова програма із інформатики, стверджена Міносвіти, хімія, астрономія	189

Інвентаризація освіти

У 2012 році відремонтували вбиральні у 90 школах міста⁴

«Ми визначили основні пріоритети розвитку освіти у 2013-2017 роках і будемо працювати у цьому напрямку.

Перш за все, йдеться про управління ські процеси. На початку 2012 року було змінено структуру управління галуззю, змінено підпорядкування відділів освіти. 3 лютого 2012 року відділи освіти ввійшли у структури управління освіти. Основною метою є формування єдиної освітньої політики у Львові та чіткий розподіл повноважень. Ми впорядковуємо весь документообіг і вибудовуємо чітку вертикаль в галузі освіти, спільне бачення шляхів вирішення наявних проблем. Окрім того, ми почали проведення експертизи діючої мережі навчальних закладів для їх оптимізації і модернізації. Це глибокий аналіз мережі навчальних закладів, класів та контингенту учнів. Проводиться детальна інвентаризація наявних приміщень ЗНЗ та ДНЗ їх ефективного використання.

Величезна увага буде приділятися кадрам – в першу чергу професійному розвитку педагогічних працівників, керівників навчальних закладів та управлінців. Спільно з ЛМР ми плануємо проведення серії семінарів та тренінгів, в контексті навчання управлінському менеджменту керівників, які працюють

у навчальних закладах та педагогічних працівників. Окрім того, через навчання ми хочемо підсилити обізнаність керівників навчальних закладів щодо фінансово-господарської діяльності, оскільки багато львівських шкіл самостійно ведуть фінансовий облік. Плануємо проведення серії навчань з основ комп'ютерної грамотності для вчителів початкових класів, оскільки у наступному році з другого класу учні розпочнуть вивчення нового предмету «Сходинки до інформатики». Зараз ми проводимо моніторинг рівня володіння вчителями комп'ютерними технологіями. Окрім того, велику увагу ми будемо приділяти змісту освіти та моніторингу навченості учнів. Плануємо у 2013 році виробити систему проведення моніторингових досліджень. Також велику увагу будемо приділяти художньо-естетичному циклу предметів. Наразі працівники навчально-методичного центру освіти Львова розробляють модельні уроки та методичні рекомендації в рамках проекту «Єдиний культурно-освітній простір».

Також хочемо, щоб у 50 навчальних закладах у нас функціонували гуртки шахів і шашок. Зараз ми з федерацією шашок напрацьовуємо спільний проект для того, щоб це запровадити, оскільки

Які додаткові заняття має дитина?⁵

це дуже актуально для дітей початкової школи. Зараз розробляємо методичні рекомендації щодо запровадження інтелектуальних ігор під час роботи групи продовженого дня. Проводимо семінари та майстер-класи для вихователів групи продовженого дня. Окрім того, будемо і надалі запроваджувати сучасні методики і технології у навчально-виховний процес та підсилювати математично-природничий цикл предметів.

Ще один напрямок – це навчально-методичне, матеріально-технічне забезпечення галузі освіти. Це створення і проведення паспортизації усіх наявних будівель галузі. Це приведення до належного санітарного стану будівель навчальних закладів, завершення тих ремонтних робіт, які не були завершені, максимальне відновлення дошкільних груп у діючих дошкільних навчальних закладах. Будемо працювати над тим, щоб все ж таки оновити техніку у школах і садочках. Дуже серйозна проблема – оснащення кабінетів фізики, хімії, біології, тут обладнання не поновлювалося порядку 20 і більше років. Не так багато сучасних інтерактивних кабінетів було закуплено для шкіл. Також пріоритетом є проведення ремонтних робіт на аварійних об'єктах.

Галина Слічна, начальник управління освіти Департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради

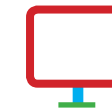
7

спортивних залів відремонтовано у 2012 році за грантові кошти та кошти шкільної громади⁴

70 %

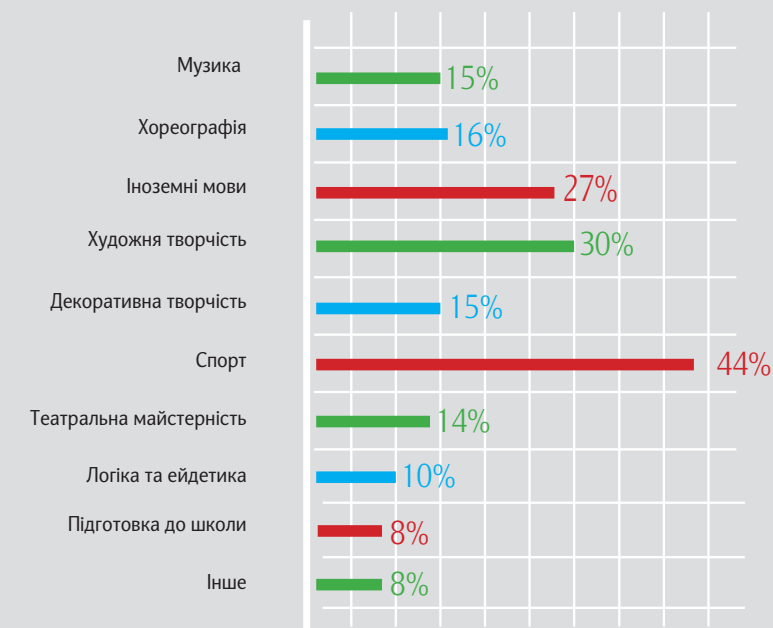
школярів читають художню літературу⁵

90 %

школярів проводять щоденно за комп'ютером від 1 до 3 годин⁵

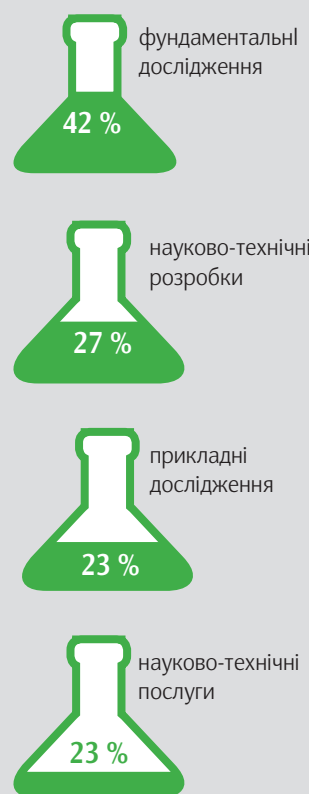
До чого є схильною дитина?⁵

Наукові установи у Львові⁶:

- Інститут літургійних наук
- Інститут народознавства НАН України
- Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України
- Інститут фізики конденсованих систем НАН України
- Інститут фізичної оптики
- Львівська кристалохімічна школа
- Львівський центр Інституту космічних досліджень НАН України та НАН України
- Наукове товариство імені Шевченка
- Науковий центр іудаїки та єврейського мистецтва ім. Фаїни Петрякової
- Національна бібліотека імені Оссолінських
- Товариство наукових викладів імені Петра Могили
- Український науково-дослідний інститут поліграфічної промисловості ім. Т. Г. Шевченка
- Фізико-механічний інститут ім. Г.В.Карпенка Національної Академії наук України
- Центр міської історії Центрально-Східної Європи

Результати наукової роботи у Львівській обл. у 2012 році⁷

Особливості академічної освіти у Львові

«Щодо державного замовлення на 2013 рік, ми будемо подавати пропозицію не меншу, ніж це було у попередньому році. У 2012 році на вступ для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра на денну форму навчання було 1990 місць, на заочну 147, молодший спеціаліст (в нас є 2 коледжі, які готують молодших спеціалістів) 133 на денну форму, 15 на заочну і відповідно є ще місця держзамовлення на спеціаліста/магістра після закінчення бакалаврату.

Щодо попиту абітурієнтів на спеціальності у 2013 році, ситуація, скоріш за все, залишиться такою, як є зараз. Наприклад, зараз дуже популярний напрям право та туризм, економічні спеціальності. Чому на туризм високий конкурс? Туристичні фірми беруть випускників з такою спеціальністю. Також всі місця заповнені на журналістиці».

Василь Височанський, Перший проректор Львівського національного університету імені І. Франка

Плани академічної науки

«У 2013 році у Львівській політехніці і надалі розгортатимуться роботи на замовлення космічного агентства України (безпосереднім замовником є КБ «Південне». Також продовжуватиметься робота над реалізацією прикладних проектів, орієнтованих на одержання вагомих наукових результатів та інноваційного прикладного результату. Плануємо, що у 2013 році частка прикладних проектів складатиме 70 %. Продовжаться наукові роботи у межах міжнародного наукового співробітництва (виконання міждержавних наукових проектів, виконання проектів у межах ринкової програми, наукової складової освітніх програм Tempus, Erasmus).

Львівська політехніка планує відкрити центр фундаментальних досліджень, тому у наступному році продовжуватимуться роботи з реконструкції приміщення під центр та пошуку міжнародних грантів для фінансування його оснащення сучасним науковим обладнанням. У 2013 році буде розвиватися, запроваджена у 2012 році, єдина інформаційна система «Наука в університетах», яка здійснює інформаційний супровід виконання проектів за кошти державного бюджету. Ми будемо вдосконалювати систему відбору наукових проектів, будемо йти шляхом виконання міждисциплінарних, міжвузівських комплексних проектів, координувати наукові дослідження з провідними технічними університетами України.

Певні проблеми виникнуть у процесі атестації кадрів вищої кваліфікації — присудженні наукових ступенів, адже змінені вимоги до наукових публікацій претендентів на наукові ступені».

Піх Зорян, проректор з наукової роботи Національного університету «Львівська Політехніка»

Нерозкритий потенціал наукового Львова

«Якщо розглядати всю Україну в контексті розвитку науки та наукового потенціалу, то Львів займає в ній третє місце (слідом за Києвом і Харковом). Наше місто є центром як академічної, так і вузівської і, у незначній мірі, галузевої науки. Якщо дивитись на кожен з цих секторів науки, то стан є доволі різним, але для кожного із них ситуація у наступному році буде не простою. Щодо академічної науки — фінансування, заплановане на 2013 рік, досить невелике і складає біля 75-80% від того, що насправді потрібно і, здебільшого, це кошти на оплату праці і витрат на комунальні послуги. Вже кілька років (точніше, з 2008 року) фактично немає можливості закуповувати нове обладнання, матеріали для досліджень. Водночас, у Львові є сильні наукові школи, які витримують велику конкуренцію у світовому вимірі. Зокрема, можемо говорити про біохімічні дослідження, з біології клітини (цей напрямок очолює академік НАН України Сибірний Андрій Андрійович). У них є дуже хороші розробки, широко практикується робота з отримання міжнародних і вітчизняних грантів, представники цієї наукової школи залучені до створюваної в Україні ключової лабораторії, де зібрані найкращі фахівці у цій галузі за результатами міжнародної експертизи їхніх робіт. У Львові також достатньо потужні наукові школи в галузі математики, математичного моделювання взаємозв'язаних полів, механіки руйнування, теоретичної фізики, де постійно отримуються нові наукові результати світового рівня.

Досить непростя ситуація у тій частині академічної сфери, що займається гуманітарними дослідженнями — це Інститути українознавства ім. І. Крип'якевича, народознавства та регіональних досліджень, а також у Науковій бібліотеці ім. В. Стефаника та в інших. Цим установам, через нестачу фінансування, дуже важко поповнюватися молодими кадрами. Проте поступ усе ж є. Зараз за рахунок коштів НАН України та міжнародного гранту відновлюється робота Державного природознавчого музею, зокрема, йдеться про створення нових експозицій і відновлення наукової роботи. Щодо вузівської науки, то проблема полягає в тому, що, наразі, ми далекі від тих

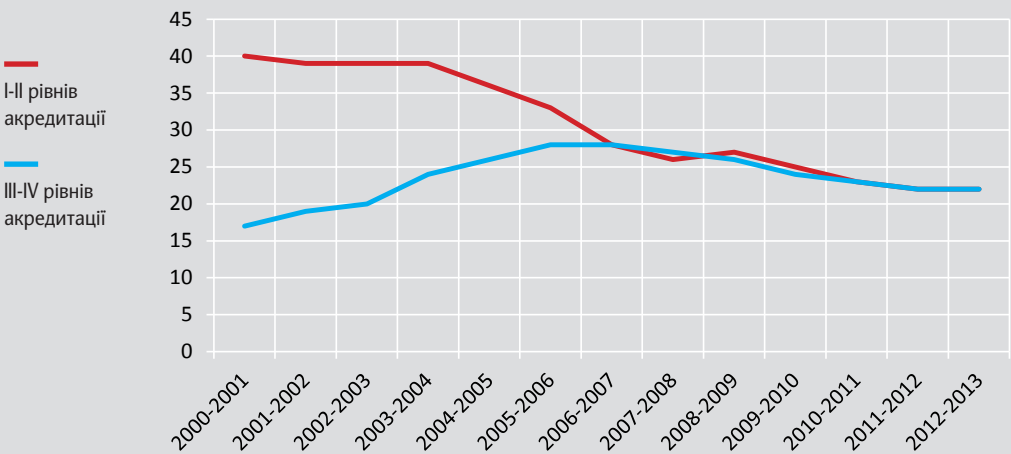
стандартів, які є звичними в Європі та США. Йдеться про те, що викладач чи професор, який працює у ВНЗ повинен мати незначне викладацьке навантаження та значно більше часу на проведення наукових досліджень, зокрема, спільно із студентами. У нас такі можливості є дуже обмеженими через значно більшу зайнятість професорів та доцентів викладанням.

На жаль, немає наразі попиту виробничих організацій (як державної форми власності, так і приватних) на наукові розробки, тому більшість з них не доводяться до практичних застосувань. Натомість, в галузі природничих наук є досить великий попит на наших спеціалістів за кордоном. У наступному році доведеться багато працювати над новими розробками та над пошуком міжнародних і вітчизняних грантів для їх виконання. Не просто також, через брак коштів, їздити на наукові конференції за кордон. Один із виходів тут — необхідно активніше працювати за академічними програми обміну, зокрема з Німеччиною, Францією, США та іншими країнами. Національна академія наук України має угоди з Російським фондом фундаментальних досліджень, Національним дослідницьким центром у Франції, Польською академією наук на виконання спільних наукових проектів, які дають можливість здійснювати таке міжнародне співробітництво. Подібні можливості створює і Державний фонд фундаментальних досліджень України, хоча вони є досить обмежені.

Важливо продовжувати активно залучати молодь до наукової роботи шляхом проведення постійної та системної співпраці ВНЗ та науково-дослідних установ. При цьому слід більш активно використовувати як внутрішні можливості (хоча досить часто обмежені), так і державну підтримку: вже зараз є можливість реалізувати на конкурсній основі наукові проекти, які фінансують дослідницьку роботу молодих вчених у розмірі 60 тис. грн. на рік для кандидатів наук і 150 тис. грн. — для докторів наук. Також ми активно працюємо над тим, аби молодь могла стажуватися у лабораторіях провідних університетів та науково-дослідних установ світу».

Роман Кушнір, директор Інституту прикладних проблем механіки та математики ім. Я.С. Підстригача НАН України

Кількість вищих навчальних закладів, од.⁸

Чого бракує академічному Львову

2854 грн.

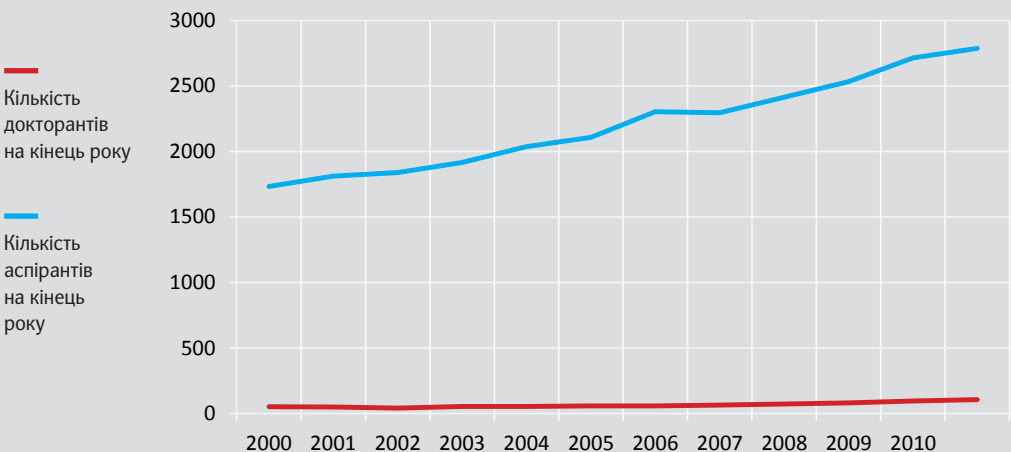
середньомісячна заробітна
плата одного науковця у
січні-вересні 2012 року, збіль-
шилась проти відповідного
періоду 2011 року на 21,8%⁹

Львів це місто, яке вже знають в світ, — і це наш великий актив. Ми вже створили свій бренд — бренд міста як центру туризму, міста культурних та історико-архітектурних пам'яток. Це добре, але недостатньо. Так склалося, що Львів є і академічним центром. У Львові представлені 38 ВНЗ, Західний науковий іні. Очевидно, у брендингу міста, як академічного центру, Львів не допрацьовує. Що слід робити? Львівська міська рада повинна бути посередником між українськими і зарубіжними науково-навчальними центрами — укласти договори про співпрацю.

Також є потреба у створенні Центру інноваційних (передових) технологій, куди б залучалися інвестиції для підтримки наукових технологій, які формуються у наших академічних інститутах. Слід діяти як у всьому світі — продавати ці технології і певна частка від їх реалізації повинна йти в міський бюджет — це так звана інноваційна інфраструктура.

Лідія Гринів, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки України Львівського національного університету ім.І. Франка

Кількість аспірантів та докторантів на кінець року, осіб⁸

Львівська освіта: pro et contra

«Говорити про розвиток системи освіти в наступному році досить складно у контексті фінансової кризи та скорочення бюджетних витрат на освіту і науку. Складна фінансова ситуація, коли бюджет є бюджетом виживання, а не розвитку, очевидно сприятиме подальшій деградації системи освіти. Водночас ця ситуація може, для прикладу, мобілізувати освітянську спільноту до самоорганізації, міжінституційної співпраці та пошуку інших джерел фінансування. Криза завжди спонукає до пошуків та реформ.

Якщо оцінювати конкурентоздатність львівських навчальних закладів освіти та вищих навчальних закладів через призму загальновизнаних міжнародних критеріїв оцінювання якості освіти та ефективності управління, то загальна картина, насправді, не така й оптимістична. Зокрема, у провідних міжнародних рейтингах львівські університети, зрештою, як і всі українські університети, навіть не потрапляють у пері сотні найкращих університетів світу, тоді, як університети сусідніх Польщі та Росії таки спромоглися зайняти там своє місце. На загал, рівень інтернаціоналізації української освіти насправді дуже низький.

Слід знайти вихід з цієї ситуації: важливо було б розвивати якісь тренінгові програми і для адміністрації, і для викладачів, зрештою, і для студентства. Рятівними й мобілізаційними механізмами виходу із ситуації, що склалася, може стати підвищення рівня опанування іноземними мовами, комп'ютерною грамотністю, комунікативними здібностями — усім тим, що в європейських університетах називають «soft skills» програми, як доповненнями до «hard skills». Це ті інструменти, які можуть надати прямий доступ до міжнародних проектів, програм міжнародного обміну.

Щодо рівня абітурієнтів. Те, що ми маємо в останні роки, вказує на прикру тенденцію, що коли ЗНО забезпечило прозорість вступу, то водночас і виявило всі вади шкільної системи. Рівень природничих наук і математики залишають бажати кращого, тому що без них ми не розвинемо ІТ-сектор як стратегічно важливий сектор розвитку вищої освіти і взагалі міста Львова, як конкурентоспроможного міста (Рада конкурентоспроможності Львова визначила два пріоритетні напрямки розвитку міста: ІТ та туризм). Забезпечити це без належного знання математики та англійської мови дуже важко.

Отож, варто наголосити на таких важливих напрямках модернізації освіти як поглиблене вивчення іноземних мов, підвищення рівня викладання математики та природничих дисциплін, поглиблення комп'ютерної грамотності. Будемо сподіватись, що в 2013 році ці напрями стануть пріоритетними для зміцнення конкурентоспроможності освітнього сектора нашого міста».

Марія Зубрицька, проректор з науково-педагогічної роботи Львівського національного університету імені І. Франка

Рейтинг ВНЗ України¹⁰

№	Установа
1.	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
2.	Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
3.	Львівський національний університет імені Івана Франка
4.	Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова
5.	Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут"
6.	Донецький національний медичний університет імені Максима Горького
7.	Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
8.	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
9.	Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"
10.	Ужгородський національний університет
11.	Національний університет "Львівська політехніка"
12.	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
13.	Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського
14.	Донецький національний університет
15.	Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
16.	Харківський національний університет радіоелектроніки
17.	Український державний хіміко-технологічний університет
18.	Донецький національний технічний університет
19.	Національний медичний університет ім. акад. О. О. Богомольця
20.	Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
...	
89.	Львівська комерційна академія

57 %

львів'ян вважають, що ситуація в культурному житті міста покращилась¹¹

Частка вільного часу львів'ян¹¹

«Люди повинні бути не лише споживачами культури, а й самі активно її творити»

25 %

мешканців витрачають вільний час на зустрічі з друзями та родичами¹¹

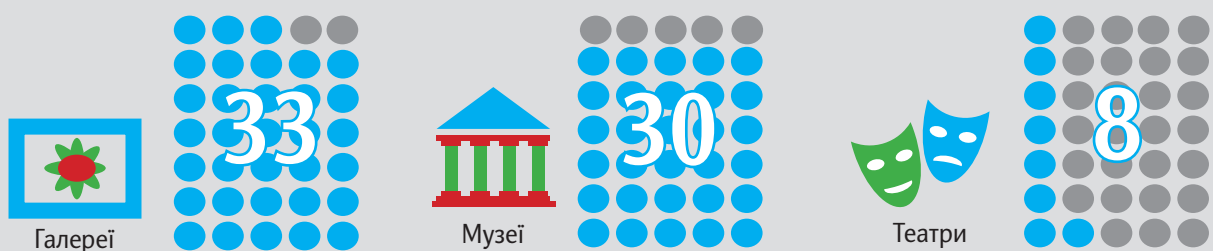
«Ситуація з культурою непроста, починаючи від фінансової складової, завершуючи розбіжністю між культурною пропозицією і насправді новим попитом. Традиційний театр і його потенційні молоді глядачі не перетинаються, музеї живуть своїм внутрішнім життям і у відвідувачах бачать потенційних нищителів експонатів. Хочеться, аби змінилося ставлення до культури як до чогось залишкового. Я бачу, що є величезний попит на «інший» культурний продукт, не псевдо традиційний та псевдо архаїчний. І якщо ми не зможемо задовольнити цей попит, якщо місто не побачить цього, то через якийсь час, коли вигасне інтерес до фейерверкової пампуховос-

ті, до Львова ніхто не буде приїжджати. Або будуть приїжджати зовсім не ті, на кому нам залежить.

Переконана, що бажання щось змінити повинне йти зсередини, від радості життя, а її потрібно шукати в тому, що ти робиш, у довірі, у розумінні того, що є одностороннім і ви можете щось зробити, нехай навіть для себе. Зараз ми живемо в минулому, не бачимо майбутнього і у нас велика проблема з ідентичністю сьогодення. Ми шукаємо її у вчора. Стиль життя мусить змінитися з пасивного, депресивного, нещасливого. Потрібно мати відвагу».

Ірина Магдиш, заступник начальника управління культури, керівник групи розробки Стратегії розвитку культури Львова до 2025 р.

Кількість культурних закладів, од¹²

Динамічні перспективи львівської культури

«Позитивним зрушенням є перемога Державного природознавчого музею Національної академії наук України в конкурсі «Динамічний музей» фонду «Розвиток України». Є великі сподівання на те, що ця подія буде добрим зразком для інших музеїв і дасть можливість їх розвитку і підвищення самого значення музею у культурному житті міста, формуванні цінностей міської громади. Також я маю надію, що різноманітні точкові проекти, які тривають вже довгий час (фестивалі, культурно-мистецькі заходи) будуть об'єднані стратегією культурного розвитку міста.

Слід розуміти, що культура у місті є дуже великим містоутворюючим ресурсом. Я сподіваюсь, що далі будуть розвиватися ті події, ті фестивалі, які наповнюють Львів культурним життям. Думаю, варто провести інвентаризацію активів (фахівців, організацій, подій) і дати їм змогу об'єднатися, оскільки це дійсно потрібно для розвитку та реалізації культурної політики міста.

Однак є і низка загроз культурному розвитку Львова. Перша — це розподіл бюджету. Коли я бачу, яким є державний бюджет, де скорочені соціальні витрати — і на культуру у тому числі, то розумію, що подальший розвиток буде проблемним. Мене тривожить позиція тих, хто розподіляє бюджет — політиків, які мають дуже маргінальне бачення культури, монокультурний погляд на Львів. Зараз існує непорозуміння між обласною, міською і державною культурною політикою. Сподіваюся, що наступного року ця ситуація зміниться. Думаю, це буде сприяти розумінню значення культури для Львова».

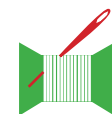
Зеновій Мазурик, віце-президент Українського національного комітету ІКОМ (Міжнародна рада музеїв), голова львівської громадської організації Мистецька рада ДІАЛОГ, голова Асоціації музеїв і галерей

Музичне майбутнє міста

«Львів завжди був не тільки торговельним, історичним чи політичним центром, а, найперше, великим культурним центром. А де є хороша традиція, інші чинники вже не впливають на неї. Музична культура нашого міста майже безтілесна, вона просто є. Я вважаю, що музичне життя міста пульсує активно. Так буде і в 2013 році. Організацією активного музичного життя Львова я займаюся останніх 20 років. І всі чинники, які можуть на нього вплинути, вже десятки, сотні разів мною пережиті. Щодо Львівської обласної філармонії, то вона процвітатиме. У ній відбуваються прекрасні музичні проекти. Я вважаю Львівську філармонію цікавою, з поглядом на захід. Чекаємо від львів'ян активнішої співучасті у музичному житті цієї структури».

Володимир Сивохіп, генеральний директор Львівської обласної філармонії, заслужений діяч мистецтв України, лауреат державної премії імені Миколи Лисенка

Упродовж останніх півроку львів'яни...¹¹

28 %

вишивали

28 %

займались виробленням декору та прикрас

16 %

малювали

12 %

в'язали

*До уваги бралися відповіді лише тих респондентів, які зазначили, що займаються яким-небудь видом мистецької діяльності (24%)

Вартість квитків для відвідування культурних закладів¹³

	Вартість квитка в театр	Частка вартості квитка від середньої заробітної плати
Львів	Львівський театр опери і балету ім. Соломії Крушельницької Вартість квитка: 30 – 130 грн. Середня вартість: 80 грн.	3,47 %
Краків	Краківська опера Вартість квитка: 15 – 150 zł. = 30 – 130 грн. (звичайні вистави) 30 – 250 zł. = 90 – 750 грн. (прем'єри вистав) Середня вартість: 248 грн.	3,47 %
Санкт-Пetersбург	Маріїнський театр Вартість квитка: 320 – 3200 руб. = 40 – 400 грн. Середня вартість: 220 грн.	3,47 %

Перелік активних аматорських театральних колективів міста¹⁴

- Львівська громадська організація молодіжний театр «Намір»
- Народний колектив Український драматичний театр «Ми»
- Інтерактивний екотеатр Wind of Change
- Народний театр «З вулиці на сцену»
- Народний театр сатири «Під мостом»
- Театр тіней «Див»
- Театр «Різні люди»
- Театр «Просценіум»

Біль і мужність театру

«Проблеми є скрізь і дуже багато. А оскільки немає коштів, планів і мрій також немає — їм нема звідки взятися. Це очевидно.

Театри дотуються дуже погано, позакривали всі можливі програми. Апаратура не оновлюється. Лишається тільки шукати спонсорів. А так — все валиться, дах тече. Йде вистава — паралельно капає вода в коридорі. Ремонтні роботи не робилися 100 років! Думаю, так само і в інших театрах. А розвитку — ніякого. Немає звідки взятися. Мрій нема. У місті відсутня культурна політика».

Володимир Кучинський, режисер, художній керівник театру ім. Л. Курбаса

Мистецтво проти кризи

Кажуть, що найбурхливіший розвиток театального мистецтва, а особливо аматорського, припадає на періоди суспільних катаклізмів. У нашому суспільстві все ще далеко не добре, тому аматорському театру (особливо молодіжному) наступного року і далі буде про що говорити.

Репертуар самодіяльників поглиблюється та урізноманітнюється. З'явилися молоді, талановиті драматурги. Уже є нова інтелігентна публіка, що шукає в театрі не лише розваги, а вимагає від постановників матеріалу для роздумів, суперечок, спрямованого поштовху для інформаційного самовдосконалення.

Театр — мистецтво синтетичне. Немає такої творчої, наукової чи технічної галузі, яку б не міг і не містив в собі театр. Завдяки використанню креативною молоддю, що прийшла нині в театр і не боїться застосовувати на «сценічних майданчиках» найпрогресивніші технології в цьому найдревнішому мистецтві, ми бачимо нечувані досі речі. Звичайно, можливість міжнародного спілкування з колегами по цеху призводить наразі до деякого перебільшеного захоплення декадансом та депресивністю в реалізації постановок. Але, на мою думку, це ознака підлітковості, і, при розумному підході до цієї проблеми, мине.

Зрозуміло, що самодіяльний театр (як, зрештою, і не самодіяльний) не може вижити без матеріальної підтримки. Але така підтримка в свою чергу вимагає і «віддачі». В якості ідейної спрямованості, дотримання продиктованих норм і рамок. І не завжди це на користь якості, в будь-якому розумінні цього слова. Тому багато аматорів, принаймні на початку своєї діяльності, свідомо відмовляються від такої «підтримки». З тої ж причини такий великий відсоток «відмирання» новачків, що не витримують фінансових злиднів в такому дорогому виді мистецтва. Боюсь врятувати, але мені здається, що з наступного року може розпочатись процес згуртування найсильніших ентузіастів з числа «не виживших» колективів в нові групи. Принаймні, тенденція вже намітилась. І це тішить!

Валерій Собецький, режисер-постановник театру «Ми», Відмінник освіти України, відзначений почесним нагрудним знаком «Софія Русова», керівник гуртка-методист, завідувач відділом театального мистецтва та хореографії ЦТДЮГ

«Львів буде достатньо розмаїтим...»

«... а з другого боку дуже бідним і провінційним. Бідність та провінційність полягають у відсутності фінансових можливостей підтримувати незалежні проекти. Є кілька гравців в тому, що ми називаємо «культура Львова» — це мешканці, які мають свої практики про, які мало хто знає і мало що з ними робить, є так званий третій сектор — ГО, який непогано розвинений на тлі українських організацій, але їм теж бракує фінансування. За 20 років місто не відкрило жодного кінотеатру, і навіть ті, які є, — не працюють. Все решта не залежить від влади — це ініціатива бізнесу. Так склалося, що у Львові є одна компанія, яка робить міські тематичні фестивалі. Вони перетворюють ці «фести» в бізнес-проекти, які мають свій фокус. Проте, такі фестивалі скоріше працюють на туризм, а от: чи працюють на культуру? — це запитання.

Щодо відвідуваності культурних закладів, то прийдешній рік не обіцяє змін. Найбільш відвід-

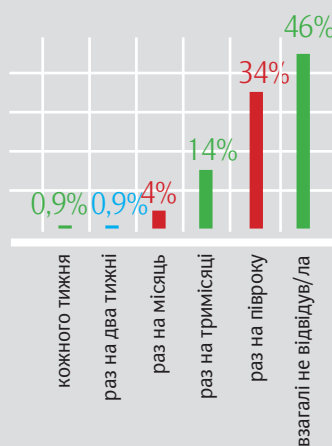
увані зали в місті традиційні: театр ім. М. Заньковецької, філармонія, оперний театр, трохи змінилась ситуація з Палацом мистецтв завдяки проекту Wiz-Art. Воскресіння і Курбаса — маленькі зали, і вони весь час заповнені.

В ідеалі я би хотів бачити культурно-мистецький Львів у 2013 р. таким як Барселона. Таким, де є сильний незалежний сектор. Є різні громадські об'єднання та організації, які отримують на конкурсній основі фінансування від різних інституцій включно з міською радою. Я б хотів, щоб освіта і культура в місті були якимось чином пов'язані, а не були в різних нішах. Я б дуже хотів, щоб у місті були фестивалі сучасної культури, і фільму, і музики, і танцю, а не тільки етнографічні та пов'язані з минулим».

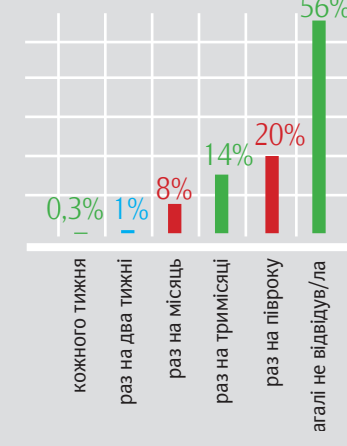
Богдан Шумилович, історик, Центр міської історії Центрально-Східної Європи

Відвідування культурних закладів протягом останніх півроку¹¹

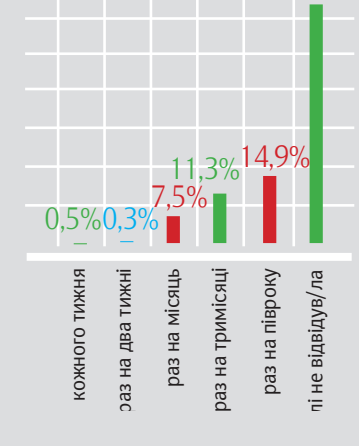
Театри

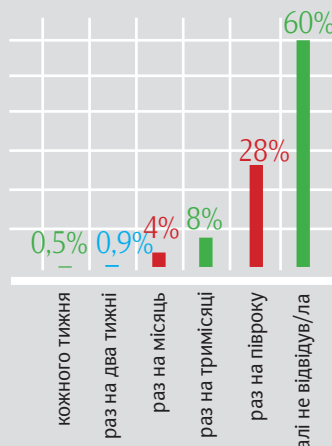
Музеї

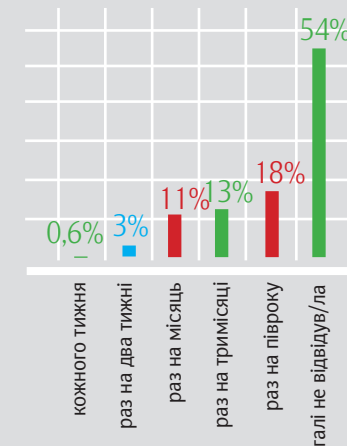
Галереї

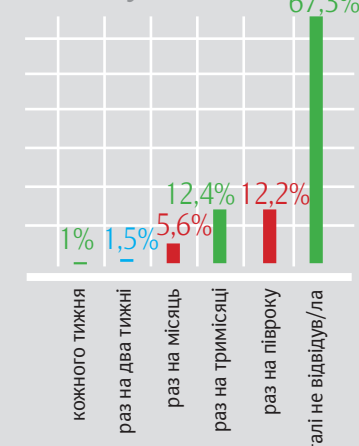
Концертні зали

Кінотеатри

Незалежні культурні інституції

Львів читаючий і просто Львів

Планові показники Форуму видавців-2013¹⁵

240	кількість учасників зі стендами
150	кількість торговельних місць
400	кількість безстендових учасників
250	кількість авторів
20	кількість країн
600	кількість заходів

«У Львові-2013 відчутних змін не відбудеться. Принаймні, туристи, які заповнили наше місто, їх не помітять. Хоча мережа «ІФест», напевно, включить ще якусь кількість кнайп до переліку must see туристичних атракцій нашого міста. Знову нечуваною для України якістю (відповідною до неймовірного бюджету) вразить Альфа-Jazz фест. Можливо, відбудеться кілька нових фестивалів, адже наразі до фестивального руху потрапили далеко не всі страви, напої та інгредієнти... Хоча, кажуть, що бюджетних коштів на заходи цього року виділять ще менше, ніж торік...

Нового Експо-центру, Конгрес-холу чи чогось подібного для розвитку бізнес-туризму чи створення масштабних інтелектуальних чи культурних подій не буде.

Львів'яни виявлятимуть більшу активність, відстоюючи кращу якість життя. Вони частіше дискутуватимуть з міською владою і пропонуватимуть різні способи «народного» контролю якості виконання бюджетних замовлень.

Дуже сподіваюся, що влада дослухається до підприємців та ГО і дозволить вносити всі зміни до реєстраційних документів он-лайн. Ми готові виділити на це навіть 2000 грн. зі свого скромного бюджету, щоб тільки не зазнавати понижень в шалених чергах. Втім, я готова навіть вислухати пояснення, чому це неможливо. Також хотіла б мати з 2013-го можливість писати до влади електронні, а не паперові листи і отримувати такі самі відповіді у встановлений законодавством 5-денний термін (або швидше).

Через заборону паління в закладах громадського харчування в холодну пору року трохи зменшиться наплив відвідувачів, зате влітку вони збільшать свої відкриті майданчики на всю ширину тротуарів і надолужать втрати.

Чи у Львові перестануть давати і брати хабарі, порушувати заповіді? Чи почнуть більше любити своїх ближніх (і дальніх)? Не у 2013-му. Але, можливо, більше жертвуватимуть на церкву.

На жаль, у Львові смердітиме.

Львівські видавництва пережива-

тимуть чергову кризу. Люди куплять менше книжок, ніж у 2012-му. Можливо, закриється 1–2 книгарні. Можливо, більше львів'ян читатимуть он-лайн, але чи заплатять вони видавцям і письменникам за прочитане — не знаю.

Щодо позитивів: Львівська міська рада разом з ГО «Форум видавців» почнуть готуватися до подання в ЮНЕСКО аплікації на титул «Літературного міста», щоб бути включеним до мережі «Креативні міста ЮНЕСКО». У 2013-му цього зробити ще не вдасться, але важливо почати, підготуватися до подання заявки у 2014-му.

Відбудеться ювілейний 20-ий Форум видавців у Львові. Поки що важко сказати, чи буде він кількісно і якісно відрізнятися від попередніх. Це залежить від співпраці з міською та обласною владою і громадою Львова. Вже відомо, що фінансування з міського (100 тис. грн.) та обласного бюджету (200 тис. грн.) буде на рівні 2012 року, хоча, здавалось би, ювілей, свято... Надходження від видавців-учасників в найкращому разі залишаться також на минулорічному рівні (1500 тис. грн.). Натомість витрати на організацію і проведення зростуть хоча б через прогнозовану економістами інфляцію та девальвацію гривні. Можливо, доведеться значно скоротити кількість запрошених гостей, особливо тих найважливіших і, відповідно, найдорожчих, кількість місць проведення міжнародного літературного фестивалю, кількість концертів, реклами...

Отож, 20-ий Форум видавців може відбутися як 10-ий, з дуже-дуже скромною програмою. Той перший ювілей ми взагалі не святкували, адже ще не мали жодного зовнішнього фінансування.

Такий сценарій не повинен би задовольняти ні владу, ні всіх шанувальників Форуму, адже це означало б втрату Львовом статусу літературної столиці України, який, чого приховувати, здобутий саме завдяки Форуму видавців. Ми робимо все можливе, щоб знайти зацікавлених партнерів, але також сподіваємося на активну підтримку львівської громади, насамперед на активність інтелектуальної та мистецької еліти, ака-

демічного середовища, вчителів, бібліотекарів, студентства. Форум видавців має відвідати принаймні на 50% більше людей (у порівнянні із 42500 у 2012 р.). Країна-гість цього річного Форуму – Польща. Фокусна тема: «Жінка в світі, що стрімко міняється».

Сподіваємося, що почесним гостем цього року буде лауреат Нобелівської премії та інші вельми знані особистості, але це залежить також і від того, який офіційний статус та підтримку отримає Форум видавців від влади усіх рівнів.

Окрім «20-го Форуму видавців у Львові» наша неприбуткова громадська організація проведе:

– традиційний читацький марафон в школах Львова (16 квітня – 16 травня). Щороку близько 40 львівських авторів зустрічаються зі своїми теперішніми чи майбутніми читачами в школах. Зустрічі проводяться майже в усіх школах Львова, але зустрітися з письменниками мають змогу тільки 3–4 тисячі львівських школярів. Плануємо збільшити кількість дітей і шукаємо новий формат.

– 7-ий дитячий фестиваль (16–19 травня), основними складовими якого є фестиваль дитячого читання, фестиваль творчості і ремесел, фестиваль фізичного розвитку і спорту, фестиваль ігор. Фестиваль був започаткований у 2007 році як спільна ініціатива ЛМР та ГО «Форум видавців» і є некомерційним

заходом, спрямованим на всебічний розвиток дитини і родинного виховання. Плануємо значне збільшення кількості відвідувачів фестивалю, насамперед, за рахунок організованих екскурсій зі шкіл Львова й області. Запрошуємо до співпраці всіх, хто може допомогти в проведенні фестивалю. Як і «Форум видавців у Львові», цей захід є абсолютно унікальним і не має аналогів в Україні.

благодійну акцію «Подаруй книжку!» У 2012 році був встановлений своєрідний рекорд благодійності: для сільських бібліотек ми зібрали понад 31 тисячу книжок. Сподіваюся, що у 2013-му ми не тільки зберемо ще більше книжок для села, а й навчимо, як збирати книжки для шкільних бібліотек. Акція буде проведена у вересні-жовтні.

Також ГО «Форум видавців» представлятиме українську літературу та книговидавництва на кількох важливих міжнародних ярмарках. Поки що точно відомо про Ляйпцизький книжковий ярмарок та Паризький книжковий салон (обидва в березні), але також є плани щодо Франкфуртського книжкового ярмарку. Також буде проведено декілька досліджень, семінарів, тренінгів, конференцій для авторів, перекладачів, видавців, бібліотекарів».

Олександра Коваль, президент ГО «Форум видавців»

Видавництва Львова^{16, 17}

72 %

експертів відповіли
що всі архіви які міс-
тять документи до
1991 року повинні
бути відкритими¹⁸

«Радянське минуле все далі відсувається в минуле...»

«В нашій державі взагалі відсутня політика пам'яті, її немає навіть у планах, тому складно щось прогнозувати. Досі вся ініціатива завжди походила від громади, вона завжди була рушієм якогось перетворень в цих питаннях.

У 2013 році планується увіковічення пам'яті героїв, тих, хто боровся за Україну. Зокрема, це будуть заходи по відновленню могил, по встановленню ознак місць поховань, боїв. Іншими словами, заходи спрямовані на маркування місць пам'яті. Йдеться про відновлення та ознакування могил учасників українського визвольного руху. Ця програма виконується обласною радою. Також бачимо, що останнім часом з'являються

конкурси, пов'язані з питаннями історичної пам'яті, які проводяться в молодіжному середовищі і я думаю, що це ставатиме дедалі більш актуальним і важливим. Ситуація у місті і у країні виглядає так, що радянське минуле все далі відсувається в минуле і нове покоління українців мусить мати якісь орієнтири, які б відповідали європейським цінностям. Важливо те, щоб ця лакуна, яка утворилася, була заповнена якісним новим продуктом в сфері історичної пам'яті, музейництва, культурології».

Руслан Забілий, директор національного музею-меморіалу Тюрма на Лонцького.

Формуючи національне майбутнє

«Якщо вірити прогнозам експертів, то 2013 рік для України буде дуже складним. Хоча нам про кожен рік кажуть, що він буде складніший за попередній.

Можливо, у 2013 році відбудеться в Україні дефолт, хоча ми так вже живемо у ньому останні 20 років, проте сьогодні видається: ми найближче до цього підійшли. Чому? Економіка країни дуже мало виробляє, народ живе за рахунок пенсій та пільг, яких у нас понад 50 типів, а пільги не працюють на економіку. Якщо брати Львів, як центр Західної України, — тут макроекономіка, побудована на середньому бізнесі, та на інвестиціях мільйонів заробітчан, які надсилають кошти — це одна частина. Друга частина цієї макроекономіки — це натуральні господарства. Люди продовжують садити городи, село годує місто, і селяни заробляють в місті. І мені здається, що завдяки цим факторам Львів і Західна Україна в цілому могли би бути у 2013 році зоною відносної стабільності. Більше того — постійний притік туристів, які привозять гроші в місто, в сферу розваг і послуг — це кошти, які тут акумулюються. Тобто з економічної сторони у Львові у 2013 році нічого особливо, ані в кращу, ані в гіршу сторону не зміниться.

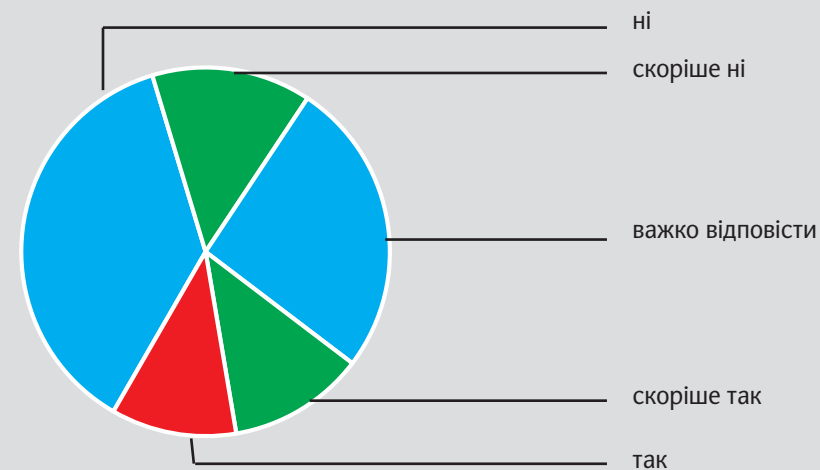
Є більші проблеми в політичній площині. Завжди після виборів є надія на те,

що депутати, обрані від Галичини, почнуть лобіювати інтереси краю і сюди повертатимуться кошти державного бюджету, — хоча б мінімальні. Однак, особисто у мене, є побоювання, що особи, яким вдалось пройти у парламент захочуть просто стати «панамі» Західної України. Тобто ті політичні сили захочуть ділити у рідному краю усе, що ще не поділене.

Ми нарікаємо на президента і центральну владу, але хто працює у нас в органах податкової адміністрації? — Ми. В міліції? — Ми. Хто працює на митниці? Також ми. Хто керує бюрократичними установами, приватними установами, в яких не виплачують або виплачують малу зарплатню? Знову ж, ми самі. Маю на увазі тих галичан, тих патріотів і віруючих людей, принаймі так ми себе позиціонуємо на мапі сучасної України. І ніхто самого себе не питає: «що треба зробити»? Немає еволюції. Думаю, що в площині політичній буде зберігатися нестабільність, тому що немає балансу — в нас є багато амбіцій, багато агресії, страху і ненависті, а за нами дуже мало реальної сили.

Щодо напрямку, яким я займаюся безпосередньо, — на стадії реалізації знаходяться декілька проектів. Один із них — це створення у Львові сучасного

Підтримка ідеї визнання ОУН-УПА учасниками боротьби за державну Незалежність України¹⁹

Аудиторія дослідження: населення України віком від 18 років і старші.
Вибіркова сукупність: 2000 респондентів.

інтерактивного музею, який би розповідав про жахливі часи минулого століття. Але розповідав би в сучасній формі і за допомогою сучасних методів. Йдеться про Музей «Територія Терору», основним завданням якого є розповісти про одну з найбільш сумних сторінок нашої історії — «західноукраїнську трагедію», яка відбулася під час та після II Світової війни, коли нацистський і комуністичний режими прагнули винищити нашу національну еліту, церкву, зробити нас рабами своїх диких ідеологій.

Цей музей буде складатися із комплексу будівель, які відтворюватимуть типовий концтабір часів Сталіна. Це буде не просто меморіальний музей, а заклад, що працює над вивченням цих речей і займається просвітництвом серед людей, які про це не знають, зокрема йдеться про дітей, для яких історія — це завжди лиш нецікаві розділи у шкільній книжці. Я хочу, щоб це був такий центр альтернативної освіти, куди діти приходять — і їм це цікаво. Адже коли ми йдемо в типовий музей, де представлено багато старих предметів, дитина виносить з такого музею не так багато інформації про реальне минуле своїх батьків, дідусів, своєї країни. Натомість, сучасні інтерактивні музеї дають змогу відчути дух епохи. Це як піти в сучасний 3D-кінотеатр. Щодо матеріальної сторони створення музею, то вже є інвесто-

ри, зацікавлені в тому, щоб допомогти у його побудові, адже для міського бюджету це є доволі коштовний проект.

Другий напрямок — це документальні фільми, які ми знімаємо з кіномитцями Тарасом Химичем і Любомиром Соломченком. Це не просто документальні фільми, де диктор щось там оповідає і усі засинають. Ми знімаємо фільми, у першу чергу для молоді та дітей, пробуємо зацікавити їх любити свою країну, вивчати та пишати її історію. Маємо в планах створити цілий цикл таких фільмів на різноманітні цікаві теми. Зовсім недавно ми дійшли до розуміння двох важливих речей. Перша: все українське, зокрема те, що ми продукуємо, має бути якісним і конкурентним. Отже, або воно буде якісним, або його не потрібно взагалі, хоча ми і вчимося на своїх помилках. І друга думка — нас повинні знати у світі. Потрібно робити такий продукт, щоб про нас розуміли і говорили про це в Америці чи в Європі, адже тоді нас краще побачать і почують і в Україні.

Ми зараз працюємо над зйомками нового нашого фільму, який хотіли б презентувати у 2013 році. Це буде фільм про історію Української Повстанської Армії, який розповідатиме устами простих людей про ті складні часи. Думаю, в травні його зможе побачити вся Україна, а згодом — і решта світу».

Тарас Чолій, продюсер, громадський діяч

Чи знаходиться Ваша дитина на диспансерному обліку у...?⁵

Про здоров'я та його охорону

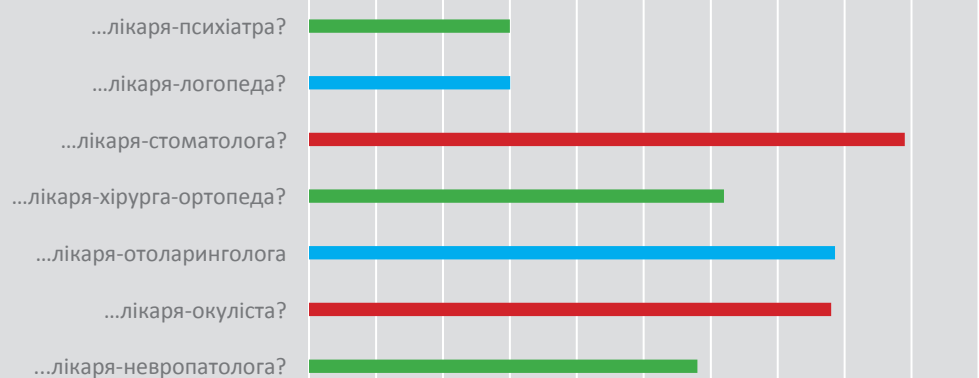
«Наступний рік для медичної галузі міста Львова, як і всі попередні, буде і важкий і напружений. Слід провести значний обсяг підготовчих робіт для впровадження тих реформ, які визначив законодавець. В першу чергу, йдеться про подальший розвиток сімейної медицини, створення амбулаторій сімейної медицини і підготовки до реорганізації існуючих закладів до вимог, поставлених в законах України. Складність процесу зумовлюється тим, що окремим установам потрібно буде змінювати юридичний статус, тобто будуть нові юридичні особи, зокрема центри первинної медико-санітарної допомоги. Цього вимагає законодавство. Це, без сумніву, потягне за собою певне незадоволення як в медичному середовищі так і серед пацієнтів, оскільки буде кардинально змінена звична схема надання допомоги. Це буде глобальне завдання для управління, і цьому буде присвячений весь 2013 рік.

Позатим, ми будемо продовжувати нашу роботу по профілактиці захворювань, тобто акції, які вже проводились – по вимірюванню артеріального тиску,

виявленню туберкульозу та інших захворювань легень, по попередженню раку шийки матки, молочної залози і багато інших. Без сумніву, велика увага буде приділятися наданню невідкладної допомоги. Ситуація для нас дещо змінилася, оскільки станція швидкої допомоги, яка була в міському підпорядкуванні за Законом України «Про екстрену медичну допомогу», з 1 січня переходить в підпорядкування області і вже, фактично, буде підзвітною обласному управлінню, тобто ми не матимемо можливості оперативно отримувати інформацію. Будемо проводити роботу по вдосконаленню процесу надання допомоги матерям і дітям. Львівська дитяча клінічна лікарня, пологові будинки – це також зони підвищеної уваги, підвищених вимог з боку управління охорони здоров'я. Медична галузь працює цілодобово, тому ми зробимо все для того, щоб допомога була якісною».

Володимир Зуб, керівник управління охорони здоров'я Департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради

Чи консультували Ви дитину протягом року у...?⁵

17,6 %

школярів потребують консультації кваліфікованого педіатра⁵

Тандем молоді, сім'ї та спорту у 2013 році

«Якщо говорити про галузь молоді, сім'ї і спорту, то її можна розбити на важливі складові, без яких успіхи в даній сфері неможливі. Перша з них – це кадри і люди. У галузі працює багато досвідчених та обізнаних фахівців, але для сучасного та динамічного розвитку галузі потрібні додаткові навички, зокрема управлінські та навички стратегічного планування.

Ще однією важливою складовою є фінансове забезпечення. Якщо говорити про фінансову підтримку молодіжних організацій, спортивних клубів, то звичайно ж, нашою первинною метою є залишити рівень фінансування на тому рівні, яким він був до цього часу, хоча з кожним роком це робити усе важче і важче. І це певний парадокс, адже маючи дуже активне молодіжне та спортивне середовище, ми не можемо підтримати цікаві та інноваційні ініціативи, допомогти молодим людям реалізувати соціальні проекти.

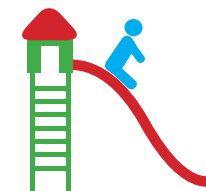
Слід також зацентрувати увагу на розвитку дитячої і спортивної інфраструктури в місті. Так є потреба створення спеціалізованих майданчиків, направлених на окремі види спорту: workout, штучні футбольні поля, вуличні дворові майданчики тощо.

Ми також будемо працювати над пошуком додаткових ресурсів, щоб компанії, які мають в собі соціальну складову,

могли її використовувати для створення інфраструктури для дитини у місті. Якщо говорити про систему молодіжних і спортивних заходів у місті, які отримують фінансування міської ради, то, звичайно, ми найперше будемо приділяти увагу якості даного заходу, оскільки багато із них не мають значного впливу на цільову аудиторію. Нашою основною метою є зростання кількості дітей, молоді, дорослих людей, які б почали займатися фізичною культурою. Ми хочемо займатися промоцією здорового способу життя і говорити, що спорт – це модно.

Цінним соціальним ресурсом є установи дитячо-юнацьких молодіжних клубів (УДЮМК), які забезпечують позашкільне виховання молоді. Їх потрібно розвивати, зробити максимально комфортними для дітей та забезпечити сучасним інвентарем. Ті приміщення УДЮМКів, які не задіяні, будемо пропонувати громадським організаціям брати в пільгову оренду, щоб надавати також послуги для дітей. Важливою складовою роботи буде промоція серед населення, оскільки часто мешканці, які живуть навіть біля УДЮМКу, про нього не знають, хоча він у сусідньому під'їзді».

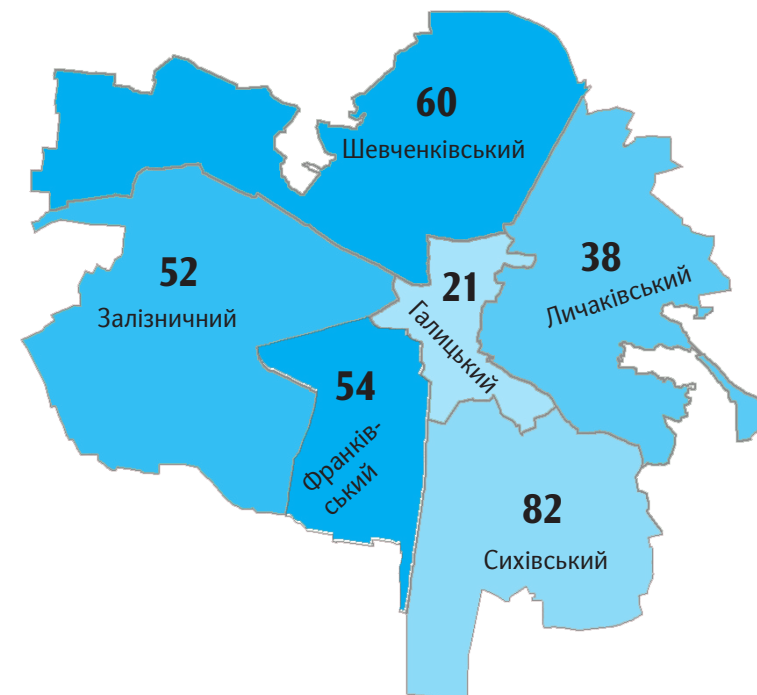
Володимир Шнайдер, начальник управління молоді, сім'ї та спорту департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради

48

нових дитячих майданчиків було встановлено у 2012 році²⁰

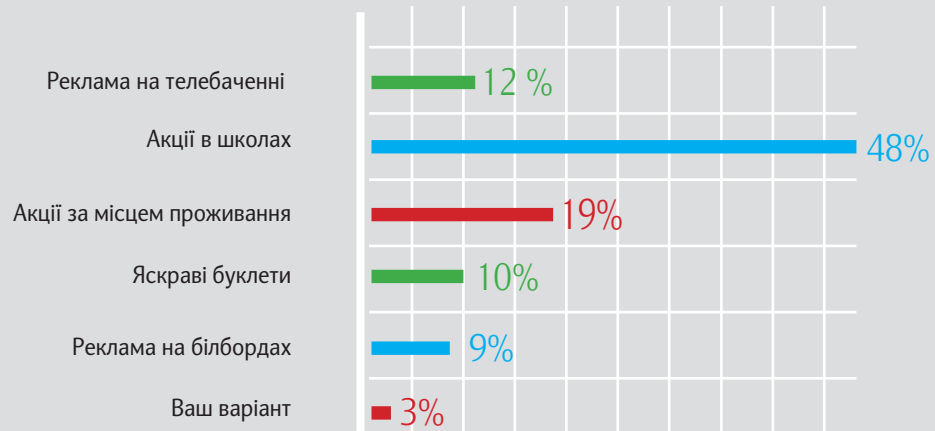
Кількість дитячих майданчиків²⁰

307

майданчиків побудовано протягом 2007-2012 років²⁰

Що могло б спонукати до занять спортом (опитування батьків)?²²

Спортивна інфраструктура міста²¹

37

спортивних клубів

25

спортивних шкіл

13

спорткомплексів

37

стадіонів

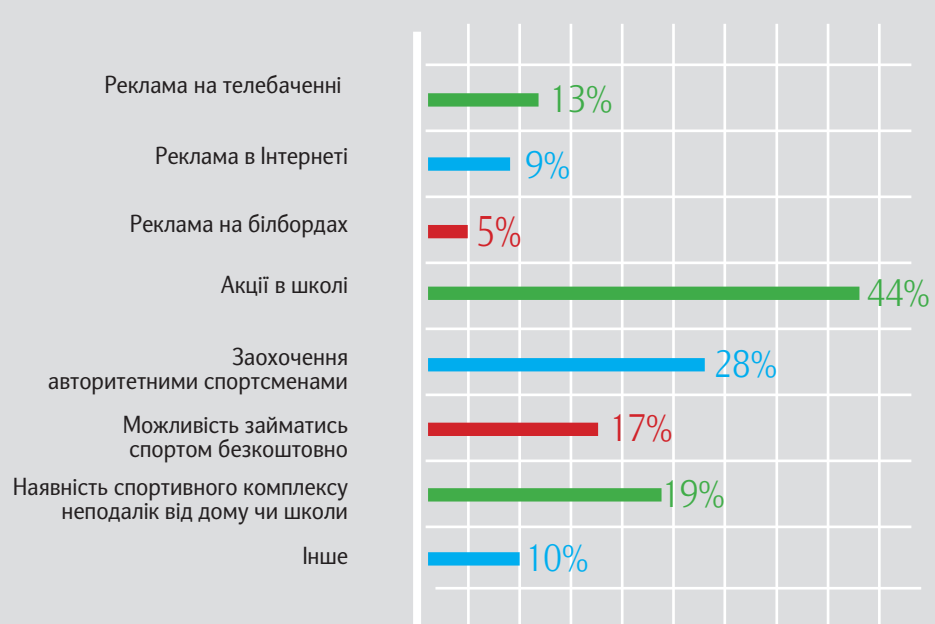
«Галузь спорту в місті задіяна дуже посередньо»

У місті, яке претендує на звання туристичного центру, складова спорту чи спортивного туризму задіяна дуже посередньо. Не більше чверті можливостей. Спорт у місті росте, але ми впираємося у відсутність доступних сучасних спортивних споруд. Частково це питання було просунуто через будівництво «Арена Львів» та реконструкцію стадіону «Скіф» університету фізичної культури, через відкриття відкритих спортивних майданчиків, але ж не футболом єдиним. У місті присутні більше 80 видів спорту і більшість з них потребують закритих круглорічних спо-

руд, а за останні 20 років у Львові нічого нового не з'явилося. Без покращення матеріально-технічної бази спортивна галузь міста не буде цікавою для проведення національних чи тим більше міжнародних першостей, а саме такі заходи найкраще працюють на туристичну сферу міста. Також треба розуміти, що у випадку зі спортивними спорудами те, що, можливо, буде зроблено зараз найшвидше стане помітним лише через 3 роки, а середньо через років 5–7».

Віталій Загайний, президент Львівської обласної федерації дзюдо

Що могло б спонукати до занять спортом (опитування дітей)?²²

Курс на активність

«Наступний рік обіцяє бути дуже активним у соціальній сфері. Особливо це стосується молодіжних проєктів. Вже зараз видно чітку тенденцію до участі молоді у волонтерських програмах. Студенти і старшокласники все активніше зголошуються до роботи в інтернатах, а також до допомоги старшим людям. Це вселяє оптимізм. Молоді люди пробують себе у волонтерстві самі, а потім запрошують своїх друзів, і таким чином волонтерство набуває популярності не лише як таке що приурочене до великих заходів, а й у постійнодіючих проєктах. Молодь пробує себе, здобуває досвід і це допомагає їй обрати свій шлях та реалізувати себе не лише у навчанні, а й у житті міста.

Також приємно відзначити динаміку у роботі з літніми людьми. Старші люди об'єднуються у тематичні клуби, а також за місцем проживання, вони збираються, спілкуються, з великою цікавістю слухають лекції від спеціалістів. На Заході такі програми для старших є дуже популярними. Я переконана, що львівські пенсіонери теж заслуговують на корисне та цікаве дозвілля. Цікаво, що фахівці із галузей медицини, психології, права також активно долучаються до роботи з пенсіонерами, читають лекції у

центрах спілкування, отримують новий для себе досвід і після цього запрошують до такої роботи своїх знайомих та колег. Люди хочуть себе реалізувати не лише на своєму робочому місці, а й у громадському житті, прагнуть бути корисними іншим.

Тема здоров'я також набуває все більшої популярності серед населення міста. І йдеться не про медицину, а про збільшення інтересу до здорового способу життя. Мова йде про участь людей у групах здоров'я, різних семінарах з профілактики захворювань, у наповненні груп у фітнес-клубах міста. Львів'яни починають розуміти, що їхнє здоров'я у їхніх руках, і починають включати це розуміння до свого щоденного життя. Приємно спостерігати, як на заняттях у фітнес-клубах стає все більше людей середнього віку, а не лише молоді. Популяризація здорового способу життя та спорту серед мешканців буде активно розвиватися й у 2013 році, і я переконана, що вже за декілька років ми побачимо дуже гарні результати: львів'яни таки будуть вибирати тренування собі до душі та включати їх до свого звичного розпорядку дня. Своїм вибором вони показуватимуть приклад і своїм дітям».

Наталя Міхнова, керівник ГО «Самопоміч»

Крокуючи у напрямку до громадянського суспільства

«Подивімось на європейський досвід, де влада намагається підтримувати громадський сектор. Чому? Тому що ми виконуємо частково їхню роботу. На сьогоднішній день є тісна співпраця громадського сектора з владою, але я не впевнений, що так буде в наступному році. Чи будуть виділятися кошти на фінансування тих чи інших проєктів, чи буде влада стимулювати, організовувати конкурси?

Думаю, що активність громадськості буде зростати. Є люди, які долучають-

ся як звичайні волонтери, коли вони закінчують участь у наших проєктах, то створюють власні осередки, невеличкі проєкти. І ця системи розвивається як павутиння. Потрібно рухатись в тому ж напрямку — стимулювати. Головне, щоб не зникла довіра. Щодо кількості громадських організацій — вона також буде зростати, але я дотримуюсь принципу, щоб кількість ГО була меншою, натомість вищою була якість проєктів, які вони реалізують».

Андрій Порошко, керівник ГО «САМІ»

6%

львів'ян беруть участь у соціально-корисних заходах на волонтерських засадах²³

2813

громадських організацій станом на 1 січня 2012 року²⁴

1980

осередків політичних партій станом на 1 січня 2012 року²⁴

Львів відкритий для всіх

10%

від загальної кількості населення України – неповносправні особи, 6% із них – це люди з вадами інтелектуального розвитку²⁵

«Сподіваюсь, що в 2013 році буде здорова конкуренція між недержавними організаціями, які будуть мати ліцензії на ведення соціальної діяльності і державними, які працюють по-старому і виконують дуже багато паперових функцій замість реальної роботи, і роблять це в силу тих обставин, які склалися. Сподіваюсь, ми переберемо європейську тенденцію щодо озвучення проблем, постановки завдань, які треба вирішити, де більш-менш озвучуються фінансові межі, в яких це можна було би зробити і де на конкурси подаються одночасно державні і недержавні організації.

Якщо говорити про просторовий комфорт, хочеться вірити, що пандуси робитимуться за державними стандартами та таким чином, щоб вони були дійсно функціональними, а не просто пандуси заради пандусів. Чи наша державтоінспекція, міліція будуть реагувати у випадках, коли на пониженнях чи на переходах паркуються автомобілі, що робить ці пониження недоступними для маломобільних категорій населення?

На даний час є низка й інших проблем: діти з особливими потребами чи молодь, яка пересувається на візках, не можуть вийти з квартири, нечуючі не можуть зупинити автобус на належній

зупинці, оскільки немає маркування. Хочеться вірити, що наші автобуси будуть обладнані візуальними знаками, де можна буде прочитати, на якій зупинці знаходишся, будуть обладнані такими системами, коли можна буде зупинити автобус натиском на кнопку чи потягнути за шнурок, як це є в інших країнах. Хочеться вірити, що наше суспільство хоча б за 2 роки стане більш толерантним і не буде боятися трошки інших людей і закриватися від них.

Стосовно конкретних проектів щодо покращення життя осіб із неповносправністю, то ініціативна група виступила з пропозицією (проектом) незалежного проживання молоді з особливими потребами і шукає кошти для того, щоб у нашому геріатричному пансіонаті на вулиці Медової Печери зробити власне експериментальний майданчик для молоді з особливими потребами. Люди, які мають ментальні проблеми, проблеми опорно-рухового апарату зможуть жити у спеціально обладнаних міні-квартирах чи міні-гуртожитках, де буде медичний та соціальний працівник, які будуть не наглядати, а допомагати цим людям жити незалежно».

Галина Герасим, соціальний працівник

Безбар'єрний Львів

«Для мене комфортність міста – це наявність безбар'єрного середовища, це коли маломобільним групам населення безпечно без сторонньої допомоги пересуватися містом, починаючи від вокзалу і закінчуючи будь-якими іншими закладами, такими як театри, музеї, спортивні об'єкти і так далі. Я б ставив собі за мету в 2013 році усунути те, що було неякісно зроблено у 2012 році при підготовці до «Євро-2012». Привести вулично-шляхову мережу до відповідного стану, щоб на всіх пішохідних переходах були однаково виконані елементи доступності і не було бар'єрів.

Так само я б взяв до уваги наявний

транспорт: слід налагодити транспортування, надати можливість людям з інвалідністю нормально їздити транспортом, щоб зупинки громадського транспорту були відповідної висоти, щоб автобуси з низькою підлогою, які є у Львові, під'їжджали якомога ближче до зупинки, – і це було б полегшенням для всіх громадян, не тільки для людей у візках. Я б дуже хотів, щоб у 2013 році ці речі були реалізовані, тим більше, законодавча база для цього існує. Ці речі мають бути закладеними у бюджет».

Ярослав Грибальський, голова правління громадської організації Львівське обласне відділення Українського фонду «Реабілітація інвалідів»

Місія соціального служіння

«Потрібно усвідомити завдання Церкви у суспільстві. Першочергове завдання – це голосити Євангелію людям. Кожна людина має якісь певні потреби. Саме тому Церква Слова Євангелії доносить до людини також через соціальне служіння. Таким чином при церкві діють інституції, які працюють з різними середовищами: з дітьми – катехити в школах, капелани – у медичних закладах, міських установах, при церквах формуються молодіжні спільноти, які в свою чергу здійснюють широкую діяльність, безкорисливо творячи добро для оточуючих. Як приклад, молодіжні спільноти відвідують дитячі будинки, організовують табори, під час навчального року допомагають робити уроки дітям тощо. Завданням для Церкви у 2013 році є ще активніше розвивати це соціальне служіння – будувати системну працю та надавати духовну опіку для різних категорій осіб – дітям та молоді, сім'ям та самотнім, людям літнього віку.

Другою важливою складовою соціального служіння є те, що Церква орга-

нізовує масштабні великі заходи під час року. 2013 рік проголошено в Церкві роком Віри. Тому в кожному заході ми говоритимемо про основу життя людини – про Віру в Живого Бога

У 2013 році ми плануємо щонайменше масштабні заходи на рівні Церкви – це святкування Старого нового року (свято «В гостях у Василя та Маланки») з 13 на 14 січня. На Провідну Неділю відбудеться святкування Великодня в рамках 5-го з'їзду дитячо-молодіжного форуму «Святкуймо Воскресіння разом». Це буде такий неординарний спосіб представлення молодіжних християнських організацій, різних структур церковної діяльності через пісні, танець, майстер-класи». Також традиційно цього року буде дитяча проща, проща мирян до Страдчу та багато інших заходів чекають львів'ян.»

Отець Тарас Миян, керівник Комісії у справах молоді Львівської Архiepархії УГКЦ

263

релігійних громад зареєстровано у Львові²⁶

Кількість релігійних громад за конфесіями у Львові станом на 1 січня 2012 року²⁶

Соціальний портрет Львова

1. Головне управління статистики у Львівській області. Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/99/theme_99.php.
2. Демографічне прогнозування. Прогноз здійснено у рамках проекту “Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України” (Проект РЕОП), який розрахований на п'ять років (2010–2015 роки) і впроваджується Конференційною радою Канади за фінансової підтримки Канадського агентства міжнародного розвитку.
3. Результати соціологічного дослідження, проведеного Львівською соціологічною агенцією «Фама» у грудні 2012 р. Опитано 800 респондентів, похибка репрезентативності вибірки не перевищує 3,5% (з довірчим інтервалом 0,954)
4. Головне управління статистики у Львівській області. Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/99/theme_99.php
5. Дослідження «Оцінка культурної інфраструктури та культурні практики львів'ян», кількісне дослідження методом інтерв'ювання «обличчя до обличчя», вибіркова сукупність – 800 осіб, похибка репрезентативності вибірки не перевищує 3,5%
6. Дослідження «Якість життя у Львові» в рамках проекту «Покращення життя мешканців як ефект програми ревіталізації міста Львова», кількісне дослідження методом інтерв'ювання «обличчя до обличчя», вибіркова сукупність – 800 осіб, похибка репрезентативності вибірки не перевищує 3,5% (з довірчим інтервалом 0,954)
7. «Соціальна проблематика міста», кількісне дослідження методом «face to face», вибіркова сукупність – 800 респондентів, похибка репрезентативності вибірки не перевищує 3,5% (з довірчим інтервалом 0,954)

Економіка

1. «Invest in Lviv»: 10 причин інвестувати у Львів. Режим доступу: <http://www.investinlviv.com/index.php?id=30&L=1&type=98>
2. «Дослідження туристичного потенціалу Львова», кількісне дослідження методом інтерв'ювання «обличчя до обличчя», вибіркова сукупність – 400 осіб, похибка репрезентативності вибірки не перевищує 4,8% (з довірчим інтервалом 0,954) (кількість туристів протягом 2012 року)
3. Головне управління статистики у Львівській області. Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/press/2012/r040812_90.pdf
4. «Дослідження інвестиційного клімату Львова», кількісне дослідження методом онлайн-опитування, вибіркова сукупність – 50 осіб
5. Про Державний бюджет України на 2013 рік. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5515-17>
6. Експерименти з трамваєм на базі «Електрону». Режим доступу: <http://zik.ua/ua/news/2012/07/12/359601>
7. Львівська міська рада. Ухвала № 1734. Режим доступу: [http://www8.city-adm.lviv.ua/inteam/uhvaly.nsf/\(SearchForWeb\)/51DFA20A22D914B6C2257A8E002DB767?OpenDocument](http://www8.city-adm.lviv.ua/inteam/uhvaly.nsf/(SearchForWeb)/51DFA20A22D914B6C2257A8E002DB767?OpenDocument)
8. Прогнозований курс гривні на кінець 2013 року. Джерело: Український тиждень. №52 (269) 28 грудня 2012 - 10 січня 2013 «Порядок денний на 2013-ий»
9. Головне управління статистики у Львівській області. Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/express/2013/v07081212_3.pdf
10. Закон України № 5067-VI «Про зайнятість населення» від 05.07.2012. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>
11. Головне управління статистики у Львівській області. Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/express/2013/v07071212_20.pdf
12. Головне управління статистики у Львівській області. Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/oper/2012/t150112_15.pdf
13. Головне управління статистики у Львівській області. Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/press/2012/r041112_135.pdf

14. Вартість оренди квартир в обласних центрах України. Режим доступу: http://uzhgorod.in/var/plain_site/storage/images/media/images/stoimost_arendy_kvartir_v_ukraine/492614-1-rus-RU/stoimost_arendy_kvartir_v_ukraine.png
15. SoftServe. Режим доступу: <http://m.softserve.ua/company/>
16. Топ-25 великих українських компаній розробників. Режим доступу: - <http://dou.ua/lenta/articles/top-25-august-2012/>
17. Топ-25 великих українських компаній розробників. Режим доступу: - <http://dou.ua/>
18. 8 подій Львова – у ТОП-100 найкращих подій українського туризму. Режим доступу: http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?8_podiy_lvova__u_top100_naykrashhih_podiy_ukrayinskogo_turizmu&objectId=1268523
19. Події року, які ми пам'ятаємо. Режим доступу: <http://city-adm.lviv.ua/lmr-news/rubrics/actual/208271-podii-2012-roku-iaki-my-pam-iatatymemo>
20. «Дослідження туристичного потенціалу Львова», кількісне дослідження методом інтерв'ювання «обличчя до обличчя», вибіркова сукупність – 400 осіб, похибка репрезентативності вибірки не перевищує 4,8% (з довірчим інтервалом 0,954)
21. Споживчі настрої українців. Результати соціологічного дослідження, проведеного компанією GfK у жовтні 2012 року. Значення індексу може змінюватися у межах від 0 до 200. Розмір вибірки - 1 000 осіб віком від 15 до 59 років. Вибірка репрезентативна за статтю та віком, враховує міське та сільське населення й величину населеного пункту. Статистичне відхилення не перевищує 3,2%.

Міська господарка

1. Події року, які ми пам'ятаємо. Режим доступу: <http://city-adm.lviv.ua/lmr-news/rubrics/actual/208271-podii-2012-roku-iaki-my-pam-iatatymemo> (2012 року відремонтовано 1600 сходових клітинок)
2. У Львові комп'ютеризували систему зовнішнього освітлення. Режим доступу: http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?u_lvovi_kompyuterizuvali_sistemu_zovnishnogo_osvitlennya&objectId=1266571
3. Тарифи. Джерело: відділ економіки, ціноутворення та житлової політики департаменту житлового господарства та інфраструктури
4. Якість життя у Львові» в рамках проекту «Покращення життя мешканців як ефект програми ревіталізації міста Львова», кількісне дослідження методом інтерв'ювання «обличчя до обличчя», вибіркова сукупність – 800 осіб, похибка репрезентативності вибірки не перевищує 3,5% (з довірчим інтервалом 0,954)
5. Кількість створених ОСББ в Україні. Джерело: III Всеукраїнський Форум ОСББ. З доповіді Віри Радченко, заступника директора Департаменту житлової політики Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, на тему: «Запровадження ефективного власника житла: перспективи, проблеми та шляхи їх вирішення»
6. Ресурсний центр для розвитку ОСББ
7. ЛМР для підтримки ОСББ підпише меморандум з Міжнародною фінансовою корпорацією. Режим доступу: http://www.city-institute.org/index.php?option=com_content&view=article&id=309%3A2012-10-17-08-02-15&catid=1%3Alatest&Itemid=1
8. Ремонт водопровідних мереж у Львові. Режим доступу: <http://city-adm.lviv.ua/lmr-news/rubrics/housing-and-utilities/207766-vprodozh-2006-2012-rokiv-u-lvovi-zaminyly-blyzko-200-km-novykh-vodohoniv-infohrafika>
9. Програма «Першої стадії розвитку велосипедної мережі та відповідної інфраструктури у Львові у 2011-2019 роках»
10. Робимо транспорт зручним та комфортним. Режим доступу: <http://city-adm.lviv.ua/portal-news/society/transport/206769-do-kintsia-roku-pereviznyku-maly-b-zaminyty-na-velyki-avtobusy-shche-53-isnuiuchi-mali-upravlinnia-transportu-ta-zv-iazku-infohrafika>
11. Про затвердження програми сталого енергетичного розвитку м. Львова до 2010 року. Режим доступу: <http://lvivrada.gov.ua/zasidannya/proekty-uhval/15129-pro-zatverdzhennja-programy-stalogo-energetychnogo-rozvytku-m-lvova-do-2020-roku>
12. Кращі практики енергозбереження. Режим доступу: <http://www.library.lg.ua/MG/47.pdf>
13. Комплексна екологічна програма на 2012-2016 роки для міста Львова

24. Головне управління статистики у Львівській області. Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/25/theme_25_2_03.php?code=25&ind_page=stattables
25. Головне управління статистики у Львівській області. Режим доступу: http://www.caritas-ua.org/index.php?option=com_content&view=article&id=794:2012-04-17-13-27-18&catid=14&Itemid=105&lang=uk
26. Головне управління статистики у Львівській області. Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/25/theme_25_3_03.php?code=25&ind_page=stattables